

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Natálie Chmelařová

**Fenomén stalkingu – trestněprávní a
kriminologické aspekty**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22. 3. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádné uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 200 568 znaků včetně mezer.

V Praze dne 22. 3. 2024

Natálie Chmelařová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní doc. PhDr. Ludmile Čírtkové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za její čas, ochotu, vstřícný přístup, rady při zpracování práce a v neposlední řadě za vzbuzení zájmu o problematiku, které se práce věnuje, v rámci mého studia.

Obsah

ÚVOD	1
1 CHARAKTERISTIKA A HISTORICKÝ VÝVOJ STALKINGU	3
1.1. VÝKLAD A DEFINICE POJMU STALKING	3
1.2. TYPICKÉ ZNAKY, PROJEVY A PŘÍPADY STALKINGU	4
1.3 FAKTORY MEDIALIZACE FENOMÉNU STALKINGU	5
1.4. VÝVOJ FONÉMU STALKINGU VE SVĚTĚ	6
1.4.1. Mediálně známé případy stalkingu v USA	7
1.5. VÝVOJ FENOMÉNU STALKINGU V ČESKÉ REPUBLICE	7
1.5.1. Mediálně známé případy stalkingu v České republice	8
2 TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY STALKINGU	10
2.1. PRÁVNÍ OCHRANA PŘED STALKINGEM V RÁMCI MIMOTRESTNÍCH NOREM A ZÁKONA O POLICII ČESKÉ REPUBLIKY	10
2.1.1. Právní ochrana před stalkingem v rámci civilního práva	10
2.1.2. Právní ochrana před stalkingem v rámci správního práva	13
2.1.3. Právní ochrana před stalkingem v rámci zákona o Policii České republiky	15
2.2. TRESTNÝ ČIN NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	15
2.2.1. Zařazení do systematiky trestního zákoníku	16
2.2.2. Vztah k jiným trestným činům a jejich souběh	18
2.3. SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	19
2.3.1. Objekt	19
2.3.2. Objektivní stránka	20
2.3.3. Subjekt	20
2.3.4. Subjektivní stránka	20
2.4. PROBLEMATIKA DLOUHODOBÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	21
2.4.1. Dlouhodobost z pohledu judikatury	22
2.5 PROBLEMATIKA OMEZOVÁNÍ V OBVYKLÉM ZPŮSOBU ŽIVOTA	24
2.5.1. Omezování v obvyklém způsobu života z pohledu judikatury	25
2.6. PROBLEMATIKA VYVOLÁNÍ DŮVODNÉ OBAVY	25
2.6.1. Důvodná obava z pohledu judikatury	27
2.7. CYBERSTALKING – VIRTUÁLNÍ TEROR	28
2.7.1. Projevy a specifika cyberstalkingu	29

2.7.2. Dlouhodobost a důvodná obava v kontextu cyberstalkingu	32
2.7.3. Cyberflashing.....	33
2.8. STALKING Z POHLEDU TRESTNÍHO PRÁVA PROCESNÍHO	34
2.8.1. Souhlas s trestním stíháním (§ 163 TRŘ).....	34
2.8.2. Předběžná opatření dle trestního řádu ve světle zákona o obětech trestných činů .	34
2.8.3. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	36
2.8.4. Vazba	37
2.8.5. Dohoda o vině a trestu	37
2.9. UPLATŇOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	39
2.9.1. Vyhodnocení statistických dat Policie České republiky a Ministerstva spravedlnosti České republiky k trestnému činu nebezpečného pronásledování.....	39
2.10. UKLÁDÁNÍ TRESTŮ ZA TRESTNÝ ČIN NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ.....	40
2.10.1. Vyhodnocení statistických dat Ministerstva spravedlnosti k ukládání trestů za trestný čin nebezpečného pronásledování	40
2.11. SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU STALKINGU	41
2.11.1. Právní úprava stalkingu v Rakousku.....	41
2.11.2. Právní úprava stalkingu v Německu	42
3 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY STALKINGU	45
3.1. PŘÍČINY STALKINGU	45
3.2. SIGNÁLY ZNAČÍCÍ RIZIKO VZNIKU STALKINGU	46
3.3. FALEŠNÉ MÝTY A BAGATELIZACE STALKINGU	47
3.4. MOTIVY PÁCHÁNÍ STALKINGU – ZLOČIN Z LÁSKY	48
3.5. PACHATELÉ STALKINGU.....	50
3.5.1. Typologie pachatelů stalkingu	50
3.5.2. Ex-partner stalking.....	52
3.5.2.1. Ex-partner stalking a domácí násilí	54
3.5.2.2. Ex-partner stalking a partnerské znásilnění	57
3.5.3. Iluzorní vztahy	57
3.6. OBĚTI STALKINGU.....	58
3.6.1. Oběť jako rukojmí stalkera	59
3.6.2. Falešná oběť a syndrom falešné viktimizace	59
3.6.3. Mýty o oběti stalkingu	61
3.6.4. Sekundární oběť stalkingu	62

3.6.5. Dopady stalkingu na oběť	63
3.7. PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ STALKINGU A EFEKTIVITA PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ	64
3.7.1 Management případu a strategie eliminace stalkingu	65
3.7.2. Efektivita zákazů přiblížení a kontaktů	66
3.7.3. Efektivita policejní intervence	66
3.8. OCHRANA OBĚTÍ STALKINGU	68
3.8.1. Doporučení pro oběti stalkingu	68
3.8.2. Jednání s obětí stalkingu	69
3.8.2.1. Jednání s obětí stalkingu ze strany policejních orgánů	71
3.8.3. Organizace pomáhající obětem stalkingu v České republice	72
ZÁVĚR	73
SEZNAM ZKRATEK	75
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	76
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE	83
ABSTRAKT	83
KLÍČOVÁ SLOVA	84
TITLE	85
ABSTRACT	85
KEY WORDS	86
SEZNAM PŘÍLOH	87

Úvod

V předkládané diplomové práci se budu věnovat problematice stalkingu, zejména jeho vybraným trestněprávním a kriminologickým aspektům. Je to již více než 13 let, kdy dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), který v ust. § 354 zavedl skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování. Tímto krokem přispěl český zákonodárce k rozšíření nastoleného trendu zavádění tzv. anti-stalkingové legislativy v rámci zemí Evropy (zejména Evropské unie), které se inspirovaly právní úpravou ve Spojených státech amerických, kde, primárně vlivem mediálně známých tragických případů, došlo ke zrodu fenoménu stalkingu v podobě, jaké ho chápeme dnes.

Na úvod považuji za vhodné zmínit, že pojem stalking, jakožto celospolečenský fenomén, je obecně pojmem širším než pojem nebezpečného pronásledování ve smyslu § 354 TZ, přičemž daná skutková podstata nepostihuje všechna jednání, která by byla možná označit za stalking. Na tomto místě proto upozorňuji, že navzdory výše uvedenému, v rámci mé diplomové práce užívám tyto dva pojmy jako synonyma, stejně tak označení pro pachatele (pronásledovatele) a oběť stalkingu (pronásledovanou osobu, poškozeného).

Předkládaná diplomová práce je členěna na tři základní části, a to charakteristika a historický vývoj stalkingu, trestněprávní aspekty stalkingu a kriminologické aspekty stalkingu. Cílem první úvodní části práce je zejména výklad a definice stalkingu a pochopení jeho podstaty v celospolečenském kontextu. Tato kapitola slouží jako východisko pro kapitoly následující, které se již věnují jednotlivým vybraným aspektům dané problematiky. V úvodní části se zaměřuji zejména na definování typických projevů stalkingu a jeho vývoj ve světě a v České republice. V kontextu legislativního vývoje stalkingu je pozornost zaměřena i na významné mediálně známé případy, které významně přispěly k zavádění příslušných skutkových podstat do trestních zákonů u nás i ve světě.

Druhá část diplomové práce se věnuje trestněprávním aspektům stalkingu. V úvodní kapitole této části jsem se však rozhodla věnovat i právní úpravě v rámci civilního a správního práva a zákona o Policii České republiky, protože to považuji s ohledem na komplexnost daného fenoménu za nezbytné. Navazující kapitoly jsou již věnovány trestnému činu nebezpečného pronásledování a s ním souvisejícím vybraným otázkám. Zaměřila jsem se na jednotlivé zákonem nedefinované pojmy, které činí potíže v aplikační praxi, jako jsou dlouhodobé pronásledování, omezování v obvyklém způsobu života a vyvolání důvodné obavy. V rámci druhé části jsem se dále rozhodla věnovat specifickému druhu stalkingu, a to cyberstalkingu. Z mého pohledu jde o jeden z nejvýznamnějších aspektů stalkingu v dnešní době, jehož význam bude stále vzrůstat,

a jehož společenská škodlivost by neměla být zákonodárcem a orgány činnými v trestním řízení podceňována. Navazující kapitola popisuje některé instituty trestního práva procesního uplatňované v rámci trestního řízení ve věci trestného činu nebezpečného pronásledování. V závěru kapitoly shrnuji na základě statistických dat Policie České republiky a Ministerstva spravedlnosti České republiky vývoj uplatňování daného trestného činu, jeho trestání, a jeho význam v českém právním řádu. V neposlední řadě v rámci příslušné části srovnávám českou právní úpravu stalkingu s právní úpravou v dalších státech evropské kontinentální kultury, zejména Rakouskem a Německem.

Třetí část, nazvaná kriminologické aspekty stalkingu, na fenomén nahlíží z pohledu jeho možných příčin, rizik, motivů jeho pachatelů a falešných mýtů, které přirozeně s obecně rostoucím zájmem o tento fenomén vznikají. Samostatná kapitola je věnována pachatelům, kde jsem se rozhodla pozornost zaměřit na tzv. ex-partner stalking, neboť tento typ stalkingu tvoří až 50% všech případů a současně je spojen s vysokým rizikem násilí vůči oběti. Z toho důvodu je také v diplomové práci blíže rozebírán stalking mezi bývalými partnery v kontextu domácího násilí a partnerského znásilnění. Stejně jako na pachatele stalkingu, rovněž na specifika obětí stalkingu je zaměřena samostatná kapitola, která popisuje především dopady pronásledování na oběti, ale věnuje se např. také falešným obětem stalkingu a syndromu falešné viktimizace. Cílem třetí části je dále rozebrat vhodné přístupy k řešení stalkingu a efektivní preventivní opatření, zejm. volbu tzv. managementu případu a strategie eliminace stalkingu. V úplném závěru práce jsou nastíněna doporučení jak pro samotné oběti stalkingu, tak pro širokou veřejnost a orgány činné v trestním řízení při kontaktu s tímto druhem obětí. V neposlední řadě jsou zmíněny organizace pomáhající obětem stalkingu v České republice.

Cílem mé diplomové práce je zejména představení fenoménu stalkingu jako specifického druhu násilí, a to z hlediska trestněprávního a kriminologického. Kromě vytvoření komplexního pohledu na stalking, jeho pachatele i oběti, obsahuje diplomová práce vyhodnocení vývoje současné právní úpravy v České republice a pozorovatelné trendy a přístupy utvářené judikaturou, o kterou diplomová práce závěry opírá. Diplomová práce poukazuje na vybrané problematické a potenciálně rizikové aspekty spojené s tímto fenoménem, resp. s trestným činem nebezpečného pronásledování, a to zejm. v kontextu partnerského násilí.

Tato diplomová práce reflektuje stav k 22. 3. 2024.

1 Charakteristika a historický vývoj stalkingu

1.1. Výklad a definice pojmu stalking

Na fenomén stalkingu je nutné nahlížet jako na specifický druh násilí. Fakt, že se jedná o jistý druh agrese působící vůči druhé osobě, je základním východiskem pro definování pojmu stalkingu včetně všech jeho projevů. Anglický výraz stalking, dříve používaný lovci, byl původně označením pro stopování či přiblížení se k lovené zvěři.¹ Meloy za stalking označuje „úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby, které ohrožuje její bezpečnost“². Tato Meloyova definice je považována za jednu ze základních definic stalkingu užívané v odborné literatuře. Stalking lze rovněž označit jako záměrné, systematické, až obsesivní chování pachatele, který se upíná na oběť, přičemž zasahuje do jejího soukromého života. Pachatel opakovaně projevuje oběti nechtěnou a nevyžádanou pozornost, a to v takové intenzitě, která v důsledku znamená celkové snížení kvality života oběti, a dokonce i ohrožení její bezpečnosti. Vlivem chování pachatele jsou narušeny hodnoty jako osobní svoboda, lidská důstojnost, tělesné a duševní zdraví a v nejzávažnějších případech rovněž život oběti.³

Na stalking lze rovněž nahlížet jako na jistou sociálně strukturální poruchu mezilidské interakce.⁴ Jak již bylo uvedeno, stalking je specifickým druhem násilí, které podle Dressinga pro „oběť představuje chronický a stěžejí kontrolovaný stres, jemuž je více či méně vystavena a proti němuž je bezbranná“⁵. Pod pojmem stalking si lze rovněž představit „různé varianty pronásledování v podobě více či méně zřetelného zastrašování či vyhrožování oběti, zahrnující jak psychické, tak fyzické terorizování, často (ale nikoliv výhradně) vedené nenávistí, pomstou nebo i patologickou náklonností, které výrazně snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost“⁶, jak ve své metodice uvádí spolek pro pomoc obětem trestných činů Bílý kruh bezpečí. Jde o definici, která současně uvádí motivy pachatele, které budou blíže představeny v rámci kriminologických aspektů.

¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 53.

² MELOY, J. R.. *The psychology of stalking: clinical and forensic perspectives*. San Diego: Academic Press, 2001, s. 2.

³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 53.

⁴ SCHNEIDER, H. J. *Internationales Handbuch der Kriminologie*. Bd. 2. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Expartner stalking a jeho podoby. Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 2.

⁵ DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. *Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. Trestněprávní revue*. 2007, č. 10, s. 279.

⁶ VITOUŠOVÁ, Petra a kol. *Pronásledování – hodnocení a řízení rizika (metoda SAM) v poradenské praxi Bílého kruhu bezpečí*. Praha: BKB, 2007, s. 3-5.

Z hlediska rozdělení rolí pachatele a oběti přirovnává Čírtková stalking k domácímu násilí, kdy je „na straně jedné oběť trpící intenzivním pocitem strachu a bezmoci a na straně druhé pachatel či ohrožovatel, který oběť celkem bezostyšně terorizuje“⁷. V této souvislosti lze stalking vedle domácího, partnerského a sexuálního násilí zařadit mezi tzv. genderově podmíněné násilí, neboť oběti ženského pohlaví u těchto podob násilí jednoznačně převažují, ačkoliv oběťmi mohou být samozřejmě i muži.⁸

1.2. Typické znaky, projevy a případy stalkingu

Úvodem je důležité zmínit, že případy stalkingu je nutné posuzovat vždy v celkovém kontextu a na základě veškerých obětí vnímaných projevů. Základním znakem stalkingu je jednostrannost aktivit stalkera. Stalker typicky ve svém jednání pokračuje i přes odmítavé či nulové reakce ze strany oběti. Pachatel je veden umanutým úmyslem k páčání opakované a soustavné činnosti, přičemž často si není škodlivosti svého jednání vědom nebo je mylně přesvědčen o oprávněnosti svého jednání. Dílčí aktivity pachatele tvoří promyšlený řetězec nevyžádaných projevů, které se obvykle stupňují, a to jak z hlediska frekvence jejich páčání, tak z hlediska jejich závažnosti dopadu na oběti.⁹

Základním faktorem pro rozlišení jednotlivých případů stalkingu je způsob chování stalkera. Podle tohoto kritéria lze rozlišit případy obtěžování (tzv. distální stalking), pronásledování (tzv. proximální stalking) a případy pronásledování s vyhrožováním (tzv. nebezpečné pronásledování v užším slova smyslu). Obtěžování je nejlehčí formou stalkingu, kdy pachatele od oběti dělí prostorová či virtuální vzdálenost. Pro tuto formu je typické zaplavování oběti velkým množstvím sdělení, zpráv, vzkazů, fotografií či dárků. Distální stalking je nezdělaná fáze předcházející těžší formě stalkingu, tedy pronásledování, které se již vyznačuje přítomností pachatele. Takový pachatel typicky zanechává oběti vzkazy v místě bydliště či pracoviště oběti nebo např. za stěračem auta. V některých případech se pachatel dopouští ničení majetku oběti. Pachatel se oběť snaží přímo kontaktovat, a to prostřednictvím sledování nebo, v závažnějších případech, oběť fyzicky napadá. V případě nejtěžší formy, tj. pronásledování s vyhrožováním,

⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 55.

⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, s. 57.

⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 225.

pachatel oběti vyhrožuje vážnou újmou, a to např. zničením majetku, únosem společných dětí, ublížením na zdraví blízké osobě nebo vlastní sebevraždou.¹⁰

K ohrožování života a zdraví obětí v případech stalkingu využívají pachatelé často motorové vozidlo.¹¹ Stalking však může mít i další podoby, a to např. probíhá-li na pracovišti. V tomto případě se jedná o formu tzv. bossingu, kdy pachatel např. vyhrožuje oběti propuštěním ze zaměstnání nebo upravuje pracovní podmínky tak, aby s obětí přicházel na pracovišti co nejčastěji do kontaktu.¹²

Uvedené projevy stalkingu lze shrnout do určitého vzorce chování spočívající v opakovaných a pro oběť skličujících pokusech o kontaktování prostřednictvím různých komunikačních prostředků, ničení věcí a demonstrování moci v podobě přímých nebo nepřímých výhrůžek způsobilé vzbudit v oběti oprávněný strach a obavy.¹³

1.3 Faktory medializace fenoménu stalkingu

Byly to především případy stalkingu s nejzávažnějšími a tragickými následky, které stály mimo jiné za zpozornění společnosti a přitáhly zájem jak odborné, tak široké veřejnosti o tento fenomén. Ačkoliv to není bez hlubšího zájmu o tuto problematiku zřejmé, studie ukazují, že jde o jeden z nejzávažnějších deliktů s vysokým rizikem možné hrozby fyzického násilí.¹⁴ Dle výzkumu Douglase a Duttona fyzickým násilím vyhrožuje zhruba 50% pachatelů stalkingu a 30-40% se fyzického násilí vůči oběti skutečně dopustí.¹⁵ Empirické studie dále ukazují, že zhruba 2% z celkového počtu případů stalkingu končí smrtí. Podle viktimologických výzkumů se zároveň jedná o společensky poměrně rozšířený jev, neboť s nebezpečným pronásledováním má zkušenost až 8% žen a 2% mužů. Nadto způsobuje stalking závažné následky na psychickém zdraví oběti.¹⁶

Stalking je jevem dynamickým. Vlivem moderních komunikačních prostředků a postmoderní kultury neustále mění svou podobu a pro pachatele tohoto deliktu se jeho provedení stává čím dál tím jednodušším a efektivnějším. Typickým příkladem takové formy, která se

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013, s. 214.

¹² PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 56-57.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 53.

¹⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 57.

obvykle prolíná s formami „klasického“ stalkingu, je tzv. cyberstalking, kterému bude věnována samostatná kapitola. Fakt, že je dnes objektivně stalking pro pachatele snazší, z něj současně činí jev rozšířenější, a tím rovněž i jev více kriminalizovaný.¹⁷ Především v důsledku uvedených faktorů začala být problematika stalkingu medializována, a dostala se tak do širšího povědomí společnosti.

1.4. Vývoj fonému stalkingu ve světě

Úvodem je nutné říci, že ačkoliv je stalking, zejména některé jeho formy, označován za relativně moderní fenomén, pro odborníky z oboru psychiatrie jde o jev již dlouho známý, ačkoliv odlišně definovaný, než jak je tomu dnes. Tento vývoj ve vnímání bude ve stručnosti nastíněn v rámci této kapitoly.

Již v 18. století přišel psychiatr Pinel a následně jeho žák Esquirol s patologickým jevem tzv. erotománií, projevující se jako umanutý obdiv či erotická náklonnost. Ve 20. století zavedl psychiatr Kretschmer pojem erotická poblázněnost a ve 2. polovině 20. století se jevu, již nazývaným jako stalking, který byl do té doby považován za problém čistě psychiatrický, začíná dostávat pozornosti i v dalších vědních oborech související s kriminalitou. Podnětem pro změnu pohledu na tuto problematiku byl mimo jiné známý případ Francouzsky, která žila v domnění, že k ní chová hluboké city král Jiří IV. Francouzský psychiatr De Clérambault následně jako první vyjádřil myšlenku, že motivem pachatelů nemusí být pouze láska či sexualita, ale především pýcha a narušený kontakt pachatele s reálným světem. Tak tomu bylo právě v případě francouzské ženy, která každý podnět iracionálně vnímala jako projev náklonnosti, který jí král vyjadřuje (např. skrze pohnutí závěsu v okně sídla krále).

V angloamerickém právním prostředí (USA, Austrálie, Velká Británie) začalo docházet k přijímání tzv. anti-stalkingové trestní legislativy v polovině 90. let, a z toho důvodu bývá stalking označován za „zločin 90. let 20. století“.¹⁸ Státy Evropy, zejm. členské státy Evropské unie, byly v přijímání legislativy postihující nebezpečné pronásledování zdrženlivější. Největším zlomem v evropské legislativě v oblasti ochrany obětí domácího násilí, a potažmo i stalkingu, bylo přijetí Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Úmluva v článku 34 upravující stalking stanoví následující: „*Strany učiní nezbytná legislativní i jiná opatření k tomu, aby úmyslné a opakované výhružné chování vůči druhé osobě,*

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 221.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 53-54.

jež u ní vyvolává obavy o bezpečnost, bylo klasifikováno jako trestné.“¹⁹ Istanbulská úmluva spolu s dalšími mezinárodními závazky urychlila zavádění skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování do trestních zákoníků zemí Evropské unie. Například v Belgii byla skutková podstata do trestního zákoníku zahrnuta v roce 1998, v Holandsku v roce 2000, v Rakousku roku 2006 a následně o rok později v roce 2007 ve Spolkové republice Německo.²⁰

1.4.1. Mediálně známé případy stalkingu v USA

Za změnou ve vnímání původně ryze psychiatrického fenoménu stojí z velké části první známé případy stalkingu, které se odehrály ve Spojených státech amerických. Fenomén vzešel z reálných případů pronásledování, a to především prominentních osob. Jeden z nejznámějších případů se stal v roce 1981, kdy J. W. Hinckley podnikl atentát na prezidenta Ronalda Reagana. Pachatel jako svou motivaci ke spáchání útoku uvedl, že usiloval o přízeň herečky Jodie Foster.²¹ Největší pozornost současné forenzní psychologie však přitáhl případ vraždy herečky Rebecce Schaeffer z roku 1989. Vraždě herečky předcházelo intenzivní zasílání milostných dopisů, jejichž povaha se změnila poté, co pachatel zhlédl film, ve kterém herečka ztvárnila milostnou scénu. Toho času byly současně zavražděny tři pronásledované neprominentní ženy. Sled těchto událostí ve Spojených státech bez pochyby znamenal urychlení procesu přijímání speciální anti-stalkingové legislativy.²²

1.5. Vývoj fenoménu stalkingu v České republice

Kriminalizace stalkingu v České republice je mimo jiné důsledkem trendu zpřísnování trestní represe, který se promítl do současného trestního zákoníku. Trestní zákoník definoval v rámci tzv. nové kriminalizace několik nových skutkových podstat trestných činů, vč. trestného činu nebezpečného pronásledování. Ke kriminalizaci stalkingu v České republice došlo na základě doporučení Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.²³ Původní návrh trestního zákoníku však trestný čin nebezpečného pronásledování neobsahoval. Ministerstvo spravedlnosti ovšem nakonec

¹⁹ Čl. 34 Úmluvy Rady Evropy o o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí ze dne 11. 5. 2011 (Istanbulská úmluva).

²⁰ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 367-368.

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 54.

²² ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 115-116.

²³ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 363-369.

vyhovělo požadavku Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny České republiky a nechalo zpracovat návrh příslušné skutkové podstaty pro účely pozměňovacího návrhu.²⁴

Zavedení trestného činu nebezpečného pronásledování podle § 354 TZ umožnilo trestní postih chování, které bylo před účinností současného trestního zákoníku možné postihovat pouze prostřednictvím omezených právních prostředků civilního práva. V rámci práva trestního v období před jeho rekodifikací, tj. za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, bylo jednání pachatele podřazováno pod jiné skutkové podstaty trestního zákoníku, např. trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji, trestný čin vzbuzení důvodné obavy, trestný čin pomluvy, trestný čin omezování osobní svobody nebo trestný čin vydírání.²⁵

V roce 2015 byl v České republice kolektivem Buriánek, Pikálková a Podaná zveřejněn první kvantitativní viktimologický výzkum zaměřený na stalking. Respondentům byla kladena následující otázka: „*Obtěžoval vás někdo (od cizích lidí až po partnery) od vašich 16 let opakovaně, kontaktoval vás a narušoval váš obvyklý způsob života způsobem, který vám byl nepříjemný a mohl dokonce vbuzovat obavy o vaši bezpečnost nebo bezpečnost vašich blízkých?*“ Z celkem 2503 respondentů kladně odpovědělo 160 (7,3%) žen a 41 (4,3%) mužů, tj. celkem 147 (5,8%) obětí stalkingu. Z výzkumu rovněž vyplynulo, že ženám hrozí podstatně vyšší riziko, že se stanou oběťmi stalkingu, než mužům. Naproti tomu jsou muži ve většině případů pachateli (až v 79% případech). Lze shrnout, že výzkum českých odborníků potvrdil dříve učiněné závěry zahraničních studií.²⁶

1.5.1. Mediálně známé případy stalkingu v České republice

Nejznámějším případem stalkingu v České republice je případ Michaely Maličkové z roku 2007. Tehdy třiatřicetiletou ženu zavraždil její kolega z práce Petr Hanuš (původním jménem Petr Drápal). Vraždě ženy předcházelo několik měsíců, kdy Hanuš svou kolegyni pronásledoval. Docházelo přitom k typickým projevům stalkingu, které v průběhu času eskalovaly. Hanuš kolegyni zasílal dárky, posílal jí emaily, následně ji začal vyhrožovat, poškodil jí auto apod.²⁷ Maličková aktivně vyhledala pomoc odborníků Bílého kruhu bezpečí a postupovala podle jejich rad. Na pachatelovy snahy o kontakt nikterak nereagovala, shromažďovala důkazy pro svá tvrzení

²⁴ ŠÁMAL, Pavel, KORBEL František. *Trestněprávní postih nebezpečného pronásledování, tzv. stalkingu*. ASPI, 2009.

²⁵ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 363-369.

²⁶ BURIÁNEK, Jiří. PODANÁ, Zuzana. *Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered*. Karolinum, 2016, s. 138-142.

²⁷ FRYDECKÁ, Lucie. *Proboha, ať už mi dá pokoj!*. In: Bílý kruh bezpečí [online]. MF Dnes, 2007 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/aktuality/n111-z-tisku-proboha-at-uz-mi-da-pokoj/>

a rovněž zajistila svědectví o jejím fyzickém napadení na pracovišti. Hanuš byl soudem odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody a 200 hodinám veřejně prospěšných prací. Hanuš však trest nikdy nenastoupil a soud trest přeměnil na trest odnětí svobody v délce 125 dnů, který mu byl z důvodu jeho špatného psychického stavu odložen. Navzdory proběhlému trestnímu řízení a soudem uloženému trestu, Hanuš ženu zavraždil tak, že ji v místě jejího bydliště brutálně umlátil.²⁸ Případ Michaely Maličkové je odstrašujícím zejména proto, že pronásledovatel dopředu jeho úmysl ženu zavraždit avizoval.

Případ se odehrál před rokem 2010, tedy předtím, než byl trestný čin nebezpečného pronásledování zařazen do trestního zákoníku. Ačkoliv bylo odborníkům známo, že se pachatel dopouští typických projevů stalkingu, a mohli nebezpečnost jeho jednání předvídat, zákonné prostředky pro ochranu oběti byly omezené. Právě případ vraždy Michaely Maličkové byl jedním z aspektů, který přispěl k rozhodnutí přijmout novou právní úpravu a zařadit skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování do trestního zákoníku.

Případ Michaela Maličkové však nebyl jediným, který volal po změně trestního zákoníku. Jako příklad lze dále uvést např. trojnásobnou vraždu v roce 2003 v jihočeských Litvínovicích. Jednalo se o případ manželů, kteří se rozvedli, přičemž jako hlavní důvod rozvodu manželka uvedla domácí násilí ze strany manžela. Dům v Litvínovicích, který po rozvodu nabyla do vlastnictví manželka, začal manžel postupově demolovat. Manžel ženu fyzicky napadal, vyhrožoval jí a jejímu příteli smrtí, a to i se zbraní. Manželka na bývalého manžela podala několikrát trestní oznámení. Spolu s přítelem se v obavách z naplnění výhrůzek bývalého manžela schovávala. Muž nakonec postřílel tři rodinné příslušníky jeho bývalé manželky. Policejní orgány v průběhu let dostávaly trestní oznámení jak od ženy a jejího přítele, tak od místních občanů. Policejní orgány však tehdy vyšetřovaly pouze jeden z útoků pachatele a státní zástupce neměl oporu v zákoně pro vzetí pachatele do vazby. V Rakousku, kde manželé dříve žili v exilu, byl pachateli již po prvních zaznamenaných incidentech uložen zákaz přiblížení. Při jeho následném porušení byl na muže v Rakousku vydán zatykač. Tehdejší česká zákonná úprava umožňovala zajistit pachatele na dobu 24 hodin. Policejní orgány však nezjistily, že by se jednalo o útok natolik intenzivní, aby tento procesní krok učinily.²⁹ V médiích byla v roce 2008 rovněž zaznamenaná kauza z pražských Štěrbohol, kdy pronásledovatel zastřelil svou bývalou přítelkyni.³⁰

²⁸ ČOPIJKOVÁ, Kateřina. *Dlouho ohlašovaná vražda*. In: Respekt [online]. Respekt Media a.s., 2007 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2007/33/dlouho-ohlasovana-vrazda>

²⁹ BARTOVÁ, Eliška. *Vrah splnil svůj slib*. In: Respekt [online]. Respekt Media a.s., 2003 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2003/32/vrah-splnil-svuj-slib>

³⁰ BENEŠOVÁ, Jana. *Stalking: dejte si pozor!*. In: Bílý kruh bezpečí [online]. Look, 2008 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>

V obou blíže představených případech byly přítomny typické prvky stalkingu v jeho nejzávažnější formě. Obě kauzy se staly varovnými příklady, že není-li jednání pachatele včas zastaveno, může mít osudové následky s tragickým koncem.

2 Trestněprávní aspekty stalkingu

2.1. Právní ochrana před stalkingem v rámci mimotrestních norem a zákona o Policii České republiky

Stalking představuje celospolečenský fenomén, který nelze plně definovat pouze v mezích trestního práva a kriminologie. V této kapitole proto budou představeny vybrané aspekty právní ochrany v rámci mimotrestních norem, konkrétně v rámci práva civilního a správního a zákona o Policii České republiky. Právní ochrana před stalkingem v rámci civilního práva bude především představena v kontextu předběžných opatření na ochranu obětí domácího násilí. Právní ochrana před stalkingem v rámci správního práva bude vymezena příslušným přestupkem a pomocí judikatury, s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe, nastíněna hranice mezi trestným činem nebezpečného pronásledování a daného přestupku. V rámci zákona o Policii České republiky bude uveden institut vykázaní osoby ze společného obydlí, a to v kontextu institutu zmíněných předběžných opatření.

2.1.1. Právní ochrana před stalkingem v rámci civilního práva

Oběti stalkingu jsou v rámci civilního práva spolu s oběťmi domácího násilí chráněny institutem předběžného opatření. V době novelizace občanského soudního řádu zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, bylo v § 76b OSŘ zakotveno předběžné opatření ve věcech domácího násilí a rovněž byla upravena věcná a místní příslušnost ust. § 74 odst. 4 OSŘ. Příslušným soudem podle tehdejší právní úpravy byl okresní soud, v jehož obvodu měl navrhovatel bydliště. Vedle návrhů na předběžná opatření ve věci domácího násilí byly rovněž podávány návrhy osobami ohrožené sledováním a obtěžování, a to zejména bývalými partnery. Soudy tyto návrhy ve smyslu § 76b OSŘ přijímaly, neboť, jak uvádí Čuhelová, vycházely z předpokladu, že pro nařízení tohoto předběžného opatření je nutné prokázání „skutečnosti, že jednáním účastníka, proti kterému návrhu směřuje, byl vážným

*způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele*³¹, přičemž panovala shoda, že k takovému ohrožení, stejně jako u domácího násilí, v případech stalkingu dochází.

Prislušnost soudu podle § 76b OSŘ byla následně změněna zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, tak, že podle § 74 odst. 5 OSŘ „*k rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76b je příslušný okresní soud, v jehož obvodu je nebo byl dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem*“³². Tato novela způsobila problémy ve výkladu v případech stalkingu, neboť navrhovatel nemusel a nemusí mít s účastníkem (stalkerem), proti kterému návrh směřuje, společné obydlí, a to nikoliv pouze pokud se účastníci blíže neznají, ale rovněž u ex-partnerů. Zákonem však, kromě ustanovení upravující příslušnost soudu, nestanovil podmínku společného obydlí účastníků řízení, a pro navrhovatele tedy nebylo jednoznačné, zda je oprávněn podat návrh podle § 76b OSŘ. V praxi proto navrhovatelé zpravidla volili cestu návrhu na nařízení obecného předběžného opatření podle § 76 OSŘ, nikoliv podle § 76b OSŘ určenému k předběžným opatřením v případech domácího násilí (potažmo ex-partner stalkingu).³³ K této problematice uvedl Drápal, že „*tím, že místní příslušnost soudu se stanoví výlučně podle toho, v obvodu kterého okresního soudu je společné obydlí, se naznačuje, že předběžným opatřením podle § 76b odst. 1 by mohly být řešeny jen poměry osob, které mají (měly) společné obydlí, na druhé straně však povaha povinností uvedených v § 76b odst. 1 písm. a) a d) nutně nepředpokládá společné obydlí ohrožující osoby s navrhovatelem*“³⁴.

V praxi se nakonec ustálil názor, že speciální ustanovení § 76b OSŘ bude zaručovat ochranu obětem domácího násilí, příp. obětem ex-partner stalkingu. V tomto nesouhlasím s tehdejšími názorem Čuhelové, že bylo účelným a správným řešením rozlišovat stalking a ex-partner stalking. Podle mého názoru bylo správné, že oběti ex-partner stalkingu mohly požívat stejnou ochranu jako oběti domácího násilí. Šlo zejména o případy, kdy byl pachatel domácího násilí vykázán ze společného obydlí a následně pak pachatelovo jednání začalo vykazovat znaky stalkingu. V těchto případech se oběť mohla obrátit opět na daný okresní soud (nikoliv na soud krajský ve věci ochrany osobnosti ve smyslu § 76 OSŘ a § 81 a násl. OZ).³⁵ Ovšem v případech,

³¹ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. 2. vydání. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 25.

³² § 74 odst. 5 OSŘ (ve znění účinném k 31. 12. 2013).

³³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. 2. vydání. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 24-26.

³⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 455.

³⁵ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. 2. vydání. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 27.

kdy v předchozím vztahu nebyl přítomen prvek násilí, a jeden z partnerů by po ukončení vztahu začal druhého pronásledovat, vyvstává otázka, zda tyto oběti chránit prostřednictvím předběžného opatření ve věci domácího násilí, stejně jako oběti ex-partner stalkingu, či nikoliv. Již z hlediska určité předvídatelnosti rozhodnutí považují za logické řešení, aby případy stalkingu i ex-partner stalkingu v tomto případě podléhaly stejnému řízení.

Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Ustanovení § 400 a násl. ZŘS upravuje předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, přičemž podle ustanovení § 402 odst. 1 ZŘS návrh na nařízení předběžného opatření musí obsahovat „*vyličení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vyličení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele*“³⁶. Podle § 405 odst. 1 písm. d) ZŘS „*vyhoví-li soud návrhu, uloží odpůrci předběžným opatřením zejména, aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem*“³⁷. Ve výroku usnesení soud zejména vyloučí jednání, kterých se odpůrce (stalker) dopouštěl, tj. např. zasílání zpráv, nevyžádaných telefonátů či vyhledávání navrhovatele (sledované oběti). Soud ve výroku zpravidla uloží obecnou povinnost zdržet se obtěžujícího jednání a uvede demonstrativní výčet jednání, kterých se má odpůrce zdržet, a to na základě v minulosti dopouštěného jednání odpůrcem.³⁸

Příslušná ustanovení ZŘS se aplikují v souladu s § 751 odst. 1 OZ, podle kterého „*stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet*“³⁹. Jde o ustanovení občanského práva hmotného, které je povaze stalkingu nejbližší. Společný znak je spatřován v nesnesitelném jednání jedné osoby vůči osobě druhé. Důležité je zmínit, že pro účely aplikace § 751 OZ nemusí stalking dosahovat takové intenzity, která je vyžadována trestním zákoníkem, a to zejména z hlediska požadované dlouhodobosti. Dané ustanovení občanského zákoníku je možné aplikovat, pokud ke stalkingu docházelo opakovaně a lze

³⁶ § 402 odst. 1 ZŘS.

³⁷ § 405 odst. 1 ZŘS.

³⁸ TRNĚNÁ, Klára. § 405 [Rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 819.

³⁹ § 751 odst. 1 OZ.

předpokládat, že v něm stalker bude pokračovat v budoucnu, přičemž může jít i o jiný způsob jeho provedení.⁴⁰

Možnou aplikaci příslušných ustanovení ZŘS upravující předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí i na případy stalkingu, potvrzuje judikatura, která současně konstatuje, že „*podmínkou ochrany proti domácímu násilí v podobě nežádoucího sledování nebo obtěžování ve smyslu § 400 a násl. ZŘS není společné bydlení účastníků*“⁴¹.

Jak již bylo zmíněno, kromě podání návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 400 a násl. ZŘS, se oběť může rovněž bránit podáním žaloby ve věci ochrany osobnosti ve smyslu § 81 a násl. OZ, čímž může dosáhnout rozhodnutí, aby se stalker zdržel škodlivého jednání.

2.1.2. Právní ochrana před stalkingem v rámci správního práva

Některé případy stalkingu jsou, ve světle zásady subsidiarity trestní represe, postihovatelé v rámci správního práva. Podle § 7 odst. 1 písm. c) bodu 4 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích „*se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že se vůči jinému dopustí jiného hrubého jednání*“⁴². Jiné hrubé jednání může mimo jiné spočívat v „*intenzitě, setrvalosti či permanenci nevyžádané písemné či telefonické komunikace adresované jiné osobě*“⁴³, přičemž podmínkou současně je, aby komunikace překročila míru nevhodnosti, která je z hlediska společenské škodlivosti akceptovatelná.⁴⁴

V souvislosti se zásadou subsidiarity trestní represe, uplatňované u trestného činu nebezpečného pronásledování, rozhodoval Nejvyšší soud o dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného. Soud nižšího stupně obžalovaného zprostil obžaloby, neboť ve smyslu ust. 12 odst. 2 tr. zákoníku konstatoval, že se nejedná o natolik společensky škodlivý případ, ve kterém by nepostačovalo uplatnění odpovědnosti podle zákona o přestupcích. Jednalo se o případ, kdy zhruba po dobu čtyř měsíců obžalovaný opakovaně čekal před bydlištěm bývalé přítelkyně (poškozené), sledoval ji, vyhledával ji v místech, na která chodila, a bránil jí v běžných činnostech. Obžalovaný dále opakovaně telefonicky kontaktoval poškozenou, přičemž počet telefonátů a sms zpráv přesáhl za předmětné období 1700 pokusů. Obžalovaný se poškozenou v řádu několika desítek případů rovněž snažil kontaktovat

⁴⁰ SVOBODA, Karel. 2.3 [Ochrana před tzv. stalkingem]. In: SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 176.

⁴¹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 23 Co 72/2022.

⁴² § 7 odst. 1 písm. c) bodu 4 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

⁴³ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 8. 2022, č. j. 34 A 2/2021-24.

⁴⁴ Tamtéž.

prostřednictvím jejích rodinných příslušníků. Obžalovaný poškozené pravidelně nadával násilnými vulgarismy a vyhrožoval jí smrtí. Obžalovaný také poškozenou opakovaně fyzicky napadal takovým způsobem, že ji např. mlátil po hlavě, vytrhával jí vlasy, fackoval ji a fyzicky napadl rovněž její neteř. Poškozená byla v důsledku jednání obžalovaného nucena změnit každodenní návyky a přijmout další bezpečnostní opatření.⁴⁵

Odvolací soud věc postoupil jako možný přestupek s následujícím odůvodněním: *„K protiprávnímu jednání docházelo po několik let v rámci vzájemného vztahu mezi mužem a ženou, ve kterém docházelo k opakovaným neshodám, rozporům, roztržkám, hádkám a k drobnému fyzickému napadání. Přitom oba tento vztah opakovaně přerušovali, končili a znovu navazovali, vzájemně se k sobě vraceli, udržovali mezi sebou průběžně intimní styky a upevňovali své vzájemné vazby.“*⁴⁶ Soud odkázal na psychologický znalecký posudek, který osobnost poškozené zhodnotil jako emočně labilní s histrionskými rysy, s vyšší mírou tolerance agresivity a nestálého chování partnera spočívající např. v nepřiměřené dominanci. Dále znalec k osobnosti poškozené konstatoval následující: *„Je pro ni charakteristické, že nepodala trestní oznámení, když sice nebyla spokojená s určitými vrcholy jednání obviněného, zároveň ho ale stále vnímala jako přitažlivého muže, a do určité míry tolerovala pravděpodobně jeho chování více, než je v ženské populaci běžné. Obviněného stále miluje a její chování svědčí o její nezralosti v orientaci na trvalý závazný vztah.“*⁴⁷

Nejvyšší soud se s uvedenými závěry soudu nižšího stupně ztotožnil a současně konstatoval, že je nutné vzít v úvahu, že se jednalo o oboustranný citový vztah trvající 4 roky (bez ohledu na jeho přerušování), a že poměr obžalovaného s poškozenou trval i v průběhu celého období vymezeného v obžalobě.⁴⁸ Pro Nejvyšší soud bylo tedy pro posouzení, zda se jedná o přestupek nebo trestný čin rozhodné, jaký vztah mezi sebou partneri měli, a vlastnosti poškozené popsané ve znaleckém posudku. K těmto dílčím úvahám Nejvyššího soudu je nutné podotknout, že z odborných studií víme, že příčinou stalkingu je především osobnost pachatele, nikoliv situační faktory, a že oběti mají na vznik stalkingu pouze nepatrný nebo žádný vliv. Rovněž argumentace soudu trvajícím poměrem obžalovaného s poškozenou během rozhodného období nelze dle mého názoru bez bližšího odůvodnění považovat za zcela správné. Oběti stalkingu se totiž v některých případech, s cílem snížit riziko ohrožení vlastní bezpečnosti, k násilnému partnerovi vrací, a nejsou schopny definitivního ukončení vztahu.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 7 Tdo 1178/2015-24.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 7 Tdo 1178/2015-24.

⁴⁸ Tamtéž.

2.1.3. Právní ochrana před stalkingem v rámci zákona o Policii České republiky

K ochraně před stalkingem lze rovněž využít institutu vykázání osoby ze společného obydlí ve smyslu § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tento institut slouží primárně jako prevence proti pokračujícímu nebo hrozícímu domácímu násilí. Podle komentářové literatury však musí být pojem domácího násilí v kontextu institutu vykázání chápán v širším slova smyslu, než jak jej chápe právní nauka. Institut vykázání slouží jako ochrana před násilnou osobou žijící ve společném obydlí, která se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Vykázání se vztahuje nikoliv pouze na společné obydlí, ale rovněž na jeho bezprostředního okolí. Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení, přičemž tato doba nemůže být zkrácena. Pokud ohrožená osoba v průběhu této doby podá návrh na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních, doba vykázání se tím prodlužuje, a to do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o daném návrhu, tedy celkem na 12 dní, neboť soud musí o předběžném opatření rozhodnout do 48 hodin.⁴⁹

Institut vykázání je možné chápat jako určitý předstupeň podání návrhu na vydání předběžného opatření, neboť s ohledem na jeho preventivní charakter vyžaduje nižší důkazní standard. Tento závěr konstatoval veřejný ochránce práv ve stanovisku spojeném s návrhem opatření k nápravě ve věci, kdy policejní orgán nerozhodl o vykázání bývalého manžela stěžovatelky, ačkoliv na základě týchž skutečností bylo okresním soudem vydáno předběžné opatření. V dané věci byla bývalému manželovi uložena povinnost opustit společné obydlí, zdržet se setkávání se stěžovatelkou a současně upustit od nežádoucího sledování a pronásledování stěžovatelky.⁵⁰

2.2. Trestný čin nebezpečného pronásledování

Současný trestní zákoník upravuje trestný čin nebezpečného pronásledování v ust. § 354 následovně:

„(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*

⁴⁹ VANGELI, Benedikt. § 44 [Podmínky a náležitosti vykázání]. In: VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 178–180.

⁵⁰ Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 23. 1. 2017, sp. zn. 6097/2015/VOP.

- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
- b) se zbraní, nebo
- c) nejméně se dvěma osobami.⁵¹

Jak shrnuje Dvořák, musí tedy jít o „dlouhodobé pronásledování nabývající některé z forem (vyhrožování, vyhledávání osobní blízkosti, sledování, vytrvalé kontaktování, zneužívání osobních údajů či omezování v obvyklém způsobu života) a vzbuzující u sledovaného důvodnou obavu o jeho život či zdraví, případně obavu o život a zdraví osoby jemu blízké“⁵².

Kvalifikovanou skutkovou podle § 354 odst. 2 TZ podstatu pachatel naplní, dopustí-li se některého z uvedených jednání vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami. Komentářová literatura konstatuje, že v praxi dochází k naplnění skutkové podstaty výrazně snadněji, pokud je poškozeným dítě, zvláště pak mladší 15 let, než pokud jde o dospělou osobu, přičemž podobně tomu bude i v případě, je-li obětí těhotná žena. Jedná se totiž o osoby, u kterých je obecně předpokládáno, že jednání pachatele v nich dříve vyvolá pocit ohrožení a obavu o bezpečnost.⁵³

2.2.1. Zařazení do systematiky trestního zákoníku

Trestný čin nebezpečného pronásledování byl zařazen mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných v hlavě X., díle pátém – trestné činy narušující lidské soužití. S ohledem na výši stanovené sazby trestu odnětí svobody u základní i kvalifikované skutkové podstaty (s horní hranicí 1 rok, resp. 3 roky u kvalifikované skutkové podstaty), se bude vždy jednat o přečin.⁵⁴

⁵¹ § 354 TZ.

⁵² DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 370.

⁵³ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3300.

⁵⁴ § 14 odst. 2 TZ.

Je otázkou, zda zařazení trestného činu nebezpečného pronásledování mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, jejichž předmětem ochrany je určitý skupinový zájem (vyjma trestného činu nebezpečného vyhrožování), bylo nejvhodnějším řešením. S ohledem na předmět ochrany daného trestného činu, by v úvahu přicházelo rovněž zařazení do hlavy II., tedy mezi trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, konkrétně do dílu druhého – trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.⁵⁵

Polemizovat lze i nad zařazením do hlavy III., tj. mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, a to na základě viktimologických poznatků, které konstatují, že oběti nebezpečného pronásledování trpí podobnými příznaky jako oběti, které prožily traumatizující násilí jako je např. znásilnění.⁵⁶ V zařazení, které zvolil zákonodárce, spatřuji jistou nesystematičnost, neboť trestný čin nebezpečného pronásledování (spolu s trestnými činem nebezpečného vyhrožování) nemají s ostatními trestnými činy dané hlavy společný objekt.

Jak konstatoval Nejvyšší soud, trestný čin nebezpečného pronásledování je trestným činem trvajícím⁵⁷, ačkoliv současně Nejvyšší soud připouští, že jde o „jistou kombinaci trvajících trestného činu s prvky pokračování, neboť se vyžaduje určitá mnohost zákonem definovaných způsobů útoků naplňující skutkovou podstatu stejného trestního činu, páchaných v rámci jednání pachatele vedeným jednotným záměrem, jimž je dlouhodobé pronásledování oběti“⁵⁸. Lze tedy shrnout, že judikatura se obecně přiklání k názoru, že se jedná o trestný čin trvajícím, případně trestný čin trvajícím s prvky hromadnosti.

Ztotožňuji se s názorem vycházejícím z předpokladu, že obavy poškozeného netrývají pouze v průběhu jednotlivých útoků pachatele, ale že pachatel udržuje poškozeného v nejistotě také v mezidobí. V této souvislosti je někdy používána analogie s povahou trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí ve smyslu podle § 199 TZ. Souhlasím s Provažníkem, kterým zastává názor, že „i kdyby u poškozeného jednání pachatele takovou trvajícím obavu nevyvolávalo a bylo by možno identifikovat jednotlivé relativně přesně ohraničené opakující se intervaly trvání obav střídané intervaly klidu, trestní odpovědnost pachatele by to nevyklučovalo“⁵⁹.

⁵⁵ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336.

⁵⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír et. al. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 489.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2020, sp. zn. 8 Tdo 866/2020.

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 4 Tdo 1323/2020.

⁵⁹ PROVAŽNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

Co se týká klasifikace trestného činu nebezpečného pronásledování z hlediska časového, docházím rovněž ke stejnému závěru jako Pro vazník, tedy že nebezpečné pronásledování může mít v některých případech i povahu hromadného trestného činu, přičemž se domnívám, že tento závěr je v souladu s uvedenou judikaturou Nejvyššího soudu.⁶⁰

2.2.2. Vztah k jiným trestným činům a jejich souběh

Trestný čin nebezpečného pronásledování je svou definicí skutkové podstaty relativně blízký trestnému činu nebezpečného vyhrožování podle § 353 TZ. Zejména v případech, kdy podstatou pachatelova jednání jsou výhrůžky způsobilé negativně zasáhnout oběť, avšak nebude naplněn znak dlouhodobosti, vyžadovaný pro kvalifikování skutku jako nebezpečného pronásledování, bude připadat v úvahu trestný čin nebezpečného vyhrožování.⁶¹

V případě, že oběť stalkingu v důsledku fyzického útoku utrpí újmu na zdraví, čímž jí bude znesnadněn, nikoliv jen po dobu krátkou (nejméně 7 dní), obvyklý způsob života, a která současně vyžaduje lékařského ošetření, bude pachatel odsouzen za trestný čin nebezpečného pronásledování a některý z trestných činů proti zdraví uvedené ve druhém díle hlavy I. zvláštní části. Ublížení na zdraví pachatelem stalkingu je jedním z možných následků, nicméně skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování neobsahuje zákonný znak způsobení újmy na zdraví, a proto se bude jednat o dva samostatné přečiny popsané ve dvou samostatných výrocích rozsudku.

Obdobně poškodí-li pachatel stalkingu majetek oběti, kdy nejčastěji dochází např. k ničení fasády domu hanlivými nápisy, rozbití okna domu nebo poškození vozidla, bude pachatel odsouzen za trestný čin nebezpečného pronásledování v souběhu s trestným činem poškození cizí věci podle § 228 TZ.⁶²

Pachatelé nebezpečného pronásledování se svým jednáním dopouští i některého z dalších trestných činů. V jednočinném souběhu se svým jednáním nejčastěji dopouští trestného činu pomluvy (§ 184 TZ), nebezpečného vyhrožování (§ 353 TZ), porušování domovní svobody (§ 178 TZ), porušení tajemství dopravovaných zpráv (182 TZ), poškození cizí věci (§ 228 TZ) a výtržnictví (§ 358 TZ).⁶³ Jednočinný souběh bude zpravidla vyloučený s trestnými činy proti životu a zdraví uvedenými v hlavě I. zvláštní části a trestnými činy proti svobodě uvedenými

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking – nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*, 2014, č. 20, s. 698-702.

⁶² KLESNIAKOVÁ, Jana. Význam dohodovacieho konania pre obeť nebezpečného pronásledovania a úvahy de lege ferenda ohľadom posilnenia ich procesnej ochrany. *Právní rozhledy*, 2015, č. 21, s. 746-755.

⁶³ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 372.

v prvním díle hlavy II. zvláštní části, neboť dojde k faktické konzumpci trestného činu nebezpečného pronásledování některým závažnějším trestným činem z hlavy I. nebo II. zvláštní části.⁶⁴ Rovněž bude vyloučen přečin nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm.

a) TZ a trestný čin nebezpečného vyhrožování podle § 353 TZ, neboť nebezpečné pronásledování konzumuje skutkovou podstatu nebezpečného vyhrožování.⁶⁵ Výjimečný není ani souběh nebezpečného pronásledování s trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 2 TZ, a to zejména bylo-li pachateli uloženo vykázání, které pachatel nerespektuje.⁶⁶

Jak již bylo uvedeno, pachatelé se trestného činu nebezpečného pronásledování často dopouští v souběhu s trestným činem nebezpečného vyhrožování. Otázkou souběhu těchto dvou trestných činů a případné faktické konzumpce, se zabýval Nejvyšší soud, který dospěl k závěru, že vyhrožování nelze zahrnout pod zákonný znak uvedený § 354 odst. 1 písm. a) TZ, kdy pachatel vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou poškozenému nebo osobám jemu blízkým, pokud vyhrožování nese v „zásadnějším duchu“ již zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu nebezpečného vyhrožování. V daném posuzovaném případě soud zohlednil zejména stupňující se tendenci v jednání obviněného a výhrůžky fyzickou likvidací poškozené.⁶⁷

2.3. Skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování

2.3.1. Objekt

Hlavním objektem ochrany trestného činu nebezpečného pronásledování je ochrana nerušeného mezilidského soužití včetně ochrany tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každého jedince.⁶⁸ Chráněn je zájem na ochraně mezilidského soužití před dlouhodobými nevyžádanými obtěžujícími způsoby interakce způsobilými vzbudit strach, a dále je chráněno také právo na soukromý a rodinný život.⁶⁹

⁶⁴ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294.

⁶⁵ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336

⁶⁶ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3301.

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 8 Tdo 94/2017.

⁶⁸ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3293.

⁶⁹ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

2.3.2. Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování představuje jednání spočívající v dlouhodobém pronásledování jednou z forem uvedených v § 354 odst. 1 písm. a) až e) TZ, které je způsobilé vyvolat v poškozeném důvodnou obavu o vlastní život či zdraví nebo osob jemu blízkých. Jde o trestný čin ohrožovací, přičemž nebezpečí může být blízké i vzdálené.⁷⁰

2.3.3. Subjekt

Pachatelem trestného činu nebezpečného pronásledování může být jakákoliv trestně odpovědná fyzická osoba. Trestní odpovědnost právnických osob je vzhledem k povaze tohoto trestného činu vyloučena. U pachatelů je jistý předpoklad, že se ve zvýšené míře potýkají s psychickými problémy, nicméně z praxe nelze dovodit, že by byl čin ve zvýšené míře páchan nepřičetnými pachateli, tj. jako čin jinak trestný.⁷¹ V tomto ohledu jde o jeden z mýtů, který je ohledně osoby pronásledovatele rozšířen.

2.3.4. Subjektivní stránka

Z hlediska subjektivní stránky se bude primárně jednat o úmysl přímý, ačkoliv v jistých případech přichází v úvahu i úmysl nepřímý, a to pokud by pachatel např. pronásledoval oběť za účelem zjištění jejího denního režimu, protože má v úmyslu vykrást její dům.⁷² Úmysl pachatele přitom směřuje ke způsobení psychické nebo fyzické újmy oběti.⁷³ Pro učinění závěru, že pachatel jednal úmyslně, bývá východiskem zejména existence skutečnosti, že pachatel věděl, že si poškozený dané jednání nepřeje. Obhajoba pachatele vylučující úmysl nepřímý tak může být zcela logicky v určitých případech postavena na argumentu, že pachatel měl dojem, že poškozený o kontakt s ním stojí, a to např. na základě iniciace interakce poškozeného s pachatelem.

Nelze však bez dalšího dovozovat, že jakékoliv kontaktování pachatele ze strany poškozeného znamená snahu o získání pachatelovy přízně. Reakce poškozeného na pachatelovo jednání mohou mít vícero podob, a to od trpělivého vysvětlování, že si poškozený nadále nepřeje

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 370.

⁷³ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3299.

být kontaktován, až po reakce agresivnějšího rázu ve snaze odradit pachatele od dalších pokusů o kontakt. Vždy je nutné na případ nahlížet komplexně s ohledem na všechna specifika daného případu. Orgány činné v trestním řízení by postupovaly chybně, pokud by např. impulzivní reakci poškozeného ve snaze zastrašit pachatele bez dalšího vyhodnotili tak, že poškozený nemůže pociťovat důvodnou obavu, ačkoliv se takové případy samozřejmě vyskytovat mohou.⁷⁴

2.4. Problematika dlouhodobého pronásledování

Jak již bylo uvedeno, pro naplnění skutkové podstaty nebezpečného pronásledování musí jít o pronásledování dlouhodobé, přičemž jeho formy jsou zákonem taxativně vymezeny písmeny a) až e) příslušného ustanovení (vyhrožování, vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování, vytrvalé kontaktování, omezování v obvyklém způsobu života či zneužívání osobních údajů). Zákon pojem „dlouhodobé“ pronásledování nevymezuje. Pomocí právní nauky lze dlouhodobé jednání vyložit jako jednání opakující se, systematicky a soustavně prováděné, nikoliv náhodné nebo pouze krátkodobé.⁷⁵

Jak však ukázala praxe, prokázání, že se nejedná o jednání pouze náhodné, ale naopak předem promyšlené, záměrné a systematické může být mnohdy problematické, zvláště např. v případech, kdy pachatel dochází do stejné školy nebo se jedná o kolegu z práce.⁷⁶ Z výzkumu realizovaného v německém Darmstadtu vyplynulo, že stalking v průměru trvá 28 měsíců.⁷⁷ Podle komentářové literatury je nutné na dlouhodobost nahlížet nejen optikou absolutní délky času pachatelova jednání, ale je rovněž potřeba zohlednit další faktory, a ty vyhodnotit v kontextu konkrétní situace. Mezi tyto faktory patří zejména celková délka času, v němž se odehrává naplňování skutkové podstaty, počet, různorodost, frekvence a délka trvání jednotlivých dílčích útoků, vytrvalost a systematickosti pachatele, intenzita a případná gradace dílčích útoků, zvláštní zranitelnost oběti, četnost dílčích útoků v určitém období, nárůst počtu způsobů jednotlivých variant stalkingu a reakce poškozeného na pachatelovo jednání. Požadavek na dlouhodobost tedy nemá zákonem stanovenou jednotnou spodní hranici, podle které by bylo s jistotou možné určit, že byl požadavek naplněn.⁷⁸

⁷⁴ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁷⁵ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

⁷⁶ BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking – nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*, 2014, č. 20, s. 698-702.

⁷⁷ JURTELA, Silvia. *Häusliche Gewalt und Stalking*. Innsbruck: Studien Verlag, 2007, s. 201.

⁷⁸ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

V souvislosti s posouzením kritéria dlouhodobosti může rovněž nastat v praxi problém, pokud by pachatelovy dílčí útoky byly v minulosti postiženy již v rámci přestupkového řízení. Ve světle zásady *ne bis in idem* není možné takový dílčí útok postihovat znovu v rámci trestního řízení. Z toho vyplývá, že pokud by pro posouzení trestnosti jednání byly rozhodujícími dílčí útoky, za které by byl pachatel již postižen v přestupkovém řízení, tj. pokud by se tyto dílčí útoky vůbec nestaly, znamenalo by to absenci znaku dlouhodobosti, a v konečném důsledku by nebylo možné pachatelovo jednání kvalifikovat jako trestný čin nebezpečného pronásledování.⁷⁹

2.4.1. Dlouhodobost z pohledu judikatury

Nejvyšší soud ve svém prvním zásadním rozhodnutí pro výklad vybraných znaků skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, uvádí k pojmu dlouhodobosti následující: „*Dlouhodobostí je u trestného činu nebezpečného pronásledování třeba rozumět přinejmenším několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobilé v poškozeném vyvolat důvodnou obavu. Ojedinělé nebo náhodné projevy, byť jinak nežádoucího chování, tyto požadavky nesplňují. Zpravidla se bude tedy jednat o soustavně, vytrvale, tvrdošijně a systematicky prováděná jednání, vybočující z běžných norem chování, které mohou v některých případech i nebezpečně gradovat.*“⁸⁰ *A contrario* tedy rozhodně nebylo účelem zákonodárce kriminalizovat jednání jednorázová, náhodná či krátkodobá mající charakter excessu.

V daném usnesení Nejvyšší soud dále upozorňuje, že „*splnění požadavku dlouhodobosti je dozajista závislé na formě nebezpečného pronásledování a intenzitě, s jakou byly zákonem vyjmenované formy nebezpečného pronásledování jednáním obviněného naplněny, přičemž platí, že čím závažnější forma a vyšší intenzita jejího naplňování, tím kratší doba postačí pro vyslovení závěru, že jde o jednání dlouhodobé*“⁸¹. S takovým vymezením dlouhodobosti, které klade důraz na individuální posouzení konkrétní věci, tj. bere v potaz veškeré zjištěné okolnosti a současně zohledňuje kritérium intenzity naplňování forem trestného činu, se zcela ztotožňuji.

Nicméně v pozdějším rozhodnutí Nejvyšší soud definuje dlouhodobost časovým rozmezím nejméně 6 týdnů, které odůvodnil odkazem na ustálenou judikaturu v souvislosti s výkladem „delší doby“ trvající poruchy zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) TZ. Na druhou stranu v odůvodnění usnesení soud dochází i k závěru, že lze připustit, že tato doba může být v případě mimořádné frekvence nebo závažnosti útoků pachatele zkrácena.⁸²

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1333/2013-45.

Rovněž v dalším rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou viditelné tendence soudu stanovit konkrétní minimální limity dlouhodobého pronásledování, a to za pomoci určení minimální doby trvání praktik pachatele a minimálního počtu pokusů pachatele o kontakt s poškozeným. Termín dlouhodobosti soud konkretizuje takto: „Z klinického hlediska jsou pod stalking zahrnovány jen takové způsoby pronásledování, které představují opakované, trvající nechtěné navazování kontaktů s obětí za použití násilí nebo jiných srovnatelných praktik (vydírání, útisku apod.), přičemž se zde opakováním rozumí více než 10 pokusů o kontakt, trvajícím obdobím pak minimálně doba 4 týdnů.“⁸³

Naproti snahám o přesné kvantitativní vymezení stalkingu, část odborníků prosazuje tzv. diagnostickou teorii počátku stalkingu, podle které by za stalking mělo být považováno takové jednání, která v oběti vyvolá, že se cítí pronásledovaná, a která zažívá důvodné obavy o své soukromí. Je však nutné namítnout, že každá oběť má jinou frustrační toleranci. Lze pozorovat např. tzv. genderový efekt, tj. že ženy se obvykle cítí v ohrožení dříve než muži.⁸⁴

Ve věci posouzení kritéria dlouhodobosti zcela souhlasím s Dvořákem, který upozorňuje, že soudy akceptované kritérium dlouhodobosti v podobě pevně stanoveného počtu týdnů lze brát pouze jako určitý pomocný nástroj, neboť dlouhodobost by měla být vždy posuzována *ad hoc* s ohledem na konkrétní případ.⁸⁵ Z mého pohledu bude vždy nutné posoudit skutek ve světle zjištěných skutečností a s přihlédnutím k povaze a škodlivosti činu. K tomuto názoru se přiklání i pozdější judikatura Nejvyššího soudu, která připouští, že pronásledování může trvat i kratší dobu, konkrétně např. po dobu 4 týdnů, pokud se bude jednat o intenzivní a důrazné vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmu. Nejvyšší soud konstatuje v usnesení následující: *“Zákonný znak „jiného dlouhodobě pronásleduje“ u přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku může být spatřován i v době trvající jeden měsíc, jestliže jde o velmi intenzivní jednání vyznačující se soustavností, úporností, tvrdošijností, a pro svou nebezpečnost vyvolává důvodnou obavu u poškozeného a případně graduje ve fyzické násilí, výrazně vybočuje z mezí normálních společenských vztahů, je prováděno různými prostředky a spočívá v kombinaci alternativ vymezených v citovaném ustanovení.“*⁸⁶

Rovněž komentářová literatura uvádí, že čím vyšší je frekvence a různorodost jednotlivých nebezpečných projevů pronásledování pachatele (např. ve formě posílání dárků, otrávení domácího zvířete, sexuálně nepřístojných emailů, spamová zahlcení elektronických schránek,

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 3 Tdo 1625/2016.

⁸⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 224.

⁸⁵ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 371-371.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019.

čekání před domem aj.), tím kratší může být časové období, které lze klasifikovat jako dlouhodobé.⁸⁷

V citovaném usnesení Nejvyšší soud rovněž uvádí, že důležitým faktorem pro posouzení, zda byla splněna podmínka dlouhodobosti, je závažnost, v jaké se u poškozeného projeví důvodná obava, přičemž nutné bude přihlížet nikoliv pouze k okolnostem samotného pronásledování, ale také ke zkušenostem, které měl poškozený s pachatelem v minulosti. V daném případě bylo prokázáno, že se již dříve pachatel ve vztahu k poškozené i osobě, se kterou poškozená později navázala vztah, choval agresivně, přičemž docházelo i k fyzickému napadení a vyhrožování zabitím.⁸⁸ Nejvyšší soud je tedy v současnosti toho názoru, že obligatorní znak dlouhodobosti má být posuzován v návaznosti na jednotlivé formy, intenzitu a závažnost posuzovaného jednání a s přihlédnutím ke zkušenostem, které oběť s pachatelem v minulosti měla.⁸⁹

Pro úplnost je vhodné zmínit, že vedle uvedeného závěru je nezbytné, aby soudy vždy provedly alespoň základní časové zařazení jednotlivých incidentů, které v souhrnu naplňují znak dlouhodobosti, a tedy i objektivní stránku daného trestného činu. V opačném případě, tj. v případě absence určitosti výroku, by došlo k porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 LZPS.⁹⁰

Pro praxi je dle mého názoru účelné kombinovat objektivní kvantitativní hledisko s hlediskem subjektivním, zohledňující obavy a pocit strachu oběti, a to v celkovém kontextu případu, včetně zasazení do přesně zjištěného časového rámce.

2.5 Problematika omezování v obvyklém způsobu života

Podle § 354 odst. 1 písm. d) TZ se pachatel dopustí nebezpečného pronásledování, pokud jiného omezuje v jeho obvyklém způsobu života.⁹¹ Tento znak pachatel může naplnit jakýmkoliv způsobem, v jehož důsledku dojde ke snížení kvality života poškozeného oproti stavu před začátkem útoku pachatele. K omezování může docházet přímým působením pachatele na poškozeného, tj. kdy dojde k fyzickému střetu s poškozeným. Za omezování jsou však považovány i takové případy, kdy pachatel sám svým jednáním poškozeného nijak aktivně neomezuje, nicméně je srozuměn s tím, že v důsledku jeho dalšího jednání a pod vlivem všech okolností, může být poškozený donucen k takovým změnám chování, která ho omezují v obvyklém způsobu života (např. když poškozený přestane navštěvovat určitá místa

⁸⁷ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3295.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2023, sp. zn. 11 Tdo 10/2023.

⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2014, sp. zn. IV. ÚS 520/14.

⁹¹ § 354 odst. 1 písm. d) TZ.

či společenské akce, přerušit kontakt s určitými lidmi apod.). Komentářová literatura zmiňuje, že jako omezování jsou hodnoceny i vynucené radikální změny, v jejichž důsledku dochází k přímému ukončení dosavadního způsobu života (např. pokud se poškozený odstěhuje z dosahu pachatele, rozhodne se pro změnu kariéry apod.), přičemž není podstatné, zda v konečném výsledku nedošlo k celkovému zlepšení kvality života poškozeného (např. získá-li v novém zaměstnání vyšší plat).⁹²

2.5.1. Omezování v obvyklém způsobu života z pohledu judikatury

Podle Nejvyššího soudu spočívá omezování v obvyklém způsobu života „v takovém omezení dosavadního života poškozeného, ke kterému dojde proti jeho vůli nežádoucími zásahy pachatele do sféry osobního, rodinného, ale i profesního života poškozeného“⁹³, přičemž k omezování může dojít např. i ve sféře zájmové, kulturní nebo sportovní. Podstatné však vždy bude hledisko subjektivně pocíťované újmy poškozeného, ačkoliv současně do určité míry objektivizované. Celkové hodnocení, zda skutečně došlo k omezení obvyklého způsobu života ve smyslu § 354 písm. d) TZ tedy nebude založeno na určitém „zprůměrovaném“ obvyklém způsobu života, ale především na posouzení subjektivně vnímané způsobené újmy poškozené osoby.⁹⁴ V této souvislosti však Provazník konstatuje následující: „Subjektivní hledisko poškozeného samo o sobě znak skutkové podstaty vymezovat nemůže, není-li kryto potřebným zaviněním. Jelikož jde o trestný čin úmyslný, musí tak pachatel být alespoň srozuměn se všemi specifiky poškozeného, v jejichž důsledku by dopad činu pro jeho obvyklý způsob života byl omezující.“⁹⁵

2.6. Problematika vyvolání důvodné obavy

Jak již bylo uvedeno, jednotlivé zákonem vymezené formy pronásledování, musí být současně způsobilé vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví poškozeného nebo o život a zdraví jemu blízkých osob. U stalkingu může být velice obtížné určit hranici, která odděluje ještě sociálně akceptovatelné chování pachatele od chování již natolik škodlivé a patologické znamenající vznik trestnosti činu. Jednotlivé formy stalkingu jsou projevem společného záměru

⁹² PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

pachatele poškozeného obtěžovat tak intenzivně, že již ohrožuje jeho psychickou a příp. i fyzickou integritu, resp. jeho život.⁹⁶ Ve světle zásady subsidiarity trestní represe postihuje trestní zákoník pouze nejzávažnější formy stalkingu, přičemž obtíže může ve vybraných případech činit rozhodnutí, zda dané jednání pachatele naplňuje svou intenzitou skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování či nikoliv.⁹⁷

Nezřídka na počátku akceptovatelné chování postupně dostává charakter pronásledování a nabývá na intenzitě, až se stane pro oběť skutečně nebezpečným.⁹⁸ Pro stalking je typické, že jednotlivé činy, až na výjimky, nejsou trestně postižitelné, ale až v souhrnu naplňují skutkovou podstatu trestného činu.⁹⁹ Podle Válkové k překročení této pomyslné hranice zcela jistě dojde „v okamžiku, kdy je z okolností případu zřejmá bezvýslednost snahy pronásledovatele získat přízeň oběti, navzdory tomu však v jejím pronásledování v řádu měsíců až let neúnavně pokračuje, popř. když se začne vůči oběti chovat násilně“¹⁰⁰.

Jiný pohled na určení počátku pronásledování nabízí viktimologie. Podle Čírtkové stalking vzniká „v okamžiku, kdy oběť vlastním diagnostickým úsudkem dojde k závěru, že snahy pronásledovatele o kontakt prožívá jako nechtěné a nevyžádané“¹⁰¹. Z viktimologického hlediska lze tedy za stalking považovat jednání, které v oběti vzbudí přesvědčení, že pachatel zasahuje do jejího soukromí a získává nad ním kontrolu. Nicméně i pro samotnou oběť může být obtížné rozpoznat neškodné projevy zájmu od projevů skutečně nebezpečných.¹⁰²

Zajímavou dílčí otázkou vztahující se k problematice vyvolání důvodné obavy je, zda bude pachatelovo jednání trestné v případě, že on sám bude osobou blízkou poškozenému, jestliže je jeho jednání způsobilé vyvolat důvodnou obavu u poškozeného o pachatelův vlastní život nebo zdraví. Jedná se o případy typické zejména pro ex-partner stalking, kdy pachatel vyhrožuje sebevraždou, tj. vraždou osobě blízké poškozenému. Komentářová literatura se přiklání k názoru, že ani v těchto případech není vyloučena trestnost pachatele, neboť „nelze očekávat, že by tísnivý pocit u poškozeného v důsledku tohoto jednání pachatele musel být nutně nižší než v případě, že by

⁹⁶ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294.

⁹⁷ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 370-371.

⁹⁸ VÁLKOVÁ, Helena. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294.

⁹⁹ VISINGER, Radek. Jak postíhovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336.

¹⁰⁰ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294.

¹⁰¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 83.

¹⁰² Tamtéž.

obava o život a zdraví měla vzniknout třetí osobě poškozenému blízké“¹⁰³. Tento závěr je učiněn na základě předpokladu, že pachatel kalkuluje s tím, že oběť s pachatelem stále pojí silný citový vztah.¹⁰⁴

2.6.1. Důvodná obava z pohledu judikatury

Pojem důvodná obava definuje Nejvyšší soud jako „stav poškozeného, který je objektivně způsobilý vyvolat u něj vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu ze zla, jímž pachatel působí na poškozeného, přičemž však není nutné, aby byl takový pocit v poškozeném skutečně vyvolán“¹⁰⁵. Z této definice vyplývá, že důvodná obava u poškozeného nemusí skutečně nastat, je však nutné, aby její vznik byl reálný. Z toho důvodu je nutné pečlivě posoudit povahu a závažnost daného chování pachatele a současně je třeba zohlednit všechny zjištěné okolnosti, zejm. povahu vyhrůžek, fyzické a povahové vlastnosti pachatele ve srovnání s charakteristikami poškozeného (např. vyhrožoval-li pachatel dítěti, je zřejmé, že výhrůžka u něj mohla vzbudit důvodnou obavu dříve než u dospělého jedince) apod.¹⁰⁶

Nejvyšší soud dovodil, že pro posouzení, zda se jedná o důvodnou obavu, postačí, „aby byla obava dána i souhrnem všech či některých z těchto alternativních forem, aniž by u každé z nich musel konkrétní znak nutně dosahovat takové intenzity, která by byla požadována, pokud by existovala jen jako jediná“¹⁰⁷. S tímto závěrem Nejvyššího soudu nelze nesouhlasit, neboť pro stalking je charakteristická zdánlivá neškodnost a eskalace jednotlivých útoků pachatele. Soud současně konstatuje, že každý případ je třeba posuzovat individuálně, s přihlédnutím ke všem okolnostem. V neposlední řadě za zásadní považují závěr soudu, že pojem důvodná obava o život a zdraví je třeba chápat v širším smyslu, tedy že obava nemusí spočívat nutně pouze ve strachu o integritu fyzickou, ale rovněž psychickou.¹⁰⁸

K rovněž důležitému závěru Nejvyšší soud dospívá v usnesení, ve kterém konstatuje, že „i samotné nerespektování jasně projeveného požadavku poškozené, aby nebyla druhou osobou sledována a kontaktována, objektivně vzbuzuje určité obavy, neboť již v takovém případě vyvstává důvodné podezření, že se pachatel, jednající – a to je potřeba zdůraznit – záměrně proti vůli

¹⁰³ PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁰⁶ VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3298.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019.

¹⁰⁸ Tamtéž.

objektu jeho zájmu, neomezí jen na snahu o kontakt, nýbrž přistoupí i k citelnějšímu zásahu do integrity jím pronásledované osoby, nežádka v nějaké z forem fyzického násilí.“¹⁰⁹ V tomto usnesení Nejvyšší soud zohledňuje zmíněnou eskalaci jednání, která je pro stalking skutečně typická a je potřeba, aby tento faktor byl orgány činnými v trestním řízení v potaz.

Posouzení jednání jako objektivně způsobilé vzbudit důvodnou obavu však, i přes existenci ustálené judikatury, bývá v praxi mnohdy problematické. V jednom ze svých rozhodnutí Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů, které dospěly k závěru, že pachatelovo jednání naplnilo skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování, když kromě dlouhodobosti vykazovalo i stupňovitost agrese a obsahovalo výhrůžky jinou újmou. Takovou výhrůžkou bylo zejména latinské filosofické sousloví „*memento mori*“, tj. „připomenutí smrti“, které pachatel oběti zaslal na pohlednici. Podle Nejvyššího soudu však postupoval soud prvního stupně při hodnocení onoho „připomenutí smrti“ jako relevantní výhrůžky příliš izolovaně od celkového kontextu případu. S ohledem na okolnosti případu byla z pohledu Nejvyššího soudu patrná evidentní záliba pachatele v citacích výroků historicky známých osobností a latinských rčení, včetně zaslání pohlednice. Podle Nejvyššího soudu bylo podstatné, že sousloví nestálo ve vzkazu osamoceně, ale v kontextu celého sdělení spíše působilo dojmem, že pachatel měl v úmyslu kontaktovat oběť a získat znovu její pozornost, nikoliv vyhrožovat jí konkrétní újmou.¹¹⁰

2.7. Cyberstalking – virtuální teror

Podle § 354 odst. 1 písm. c) TZ se trestného činu nebezpečného pronásledování dopustí ten, kdo jiného „*vytrvale prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje*“¹¹¹. S touto formou nebezpečného pronásledování úzce souvisí fenomén tzv. cyberstalkingu, ačkoliv nelze veškerá jednání spadající pod tuto specifickou formu bez dalšího za cyberstalking označit. Cyberstalking je užším pojmem než pronásledování prostřednictvím elektronických prostředků. Současně nelze cyberstalking ztotožňovat s cyberšikanou, kterou trestní zákoník doposud neupravuje, a jejíž projevy obvykle nejsou způsobilé v jiném vyvolat obavu o život nebo zdraví.¹¹²

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2023, sp. zn. 11 Tdo 10/2023.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 3 Tdo 435/2014-20.

¹¹¹ § 354 odst. 1 písm. c) TZ.

¹¹² SÝKORA, Michal. Trestní postih cyberstalkingu. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, (4), s. 99 [cit. 2023-05-04].

Pojem cyberstalking byl poprvé použit v roce 1999 Johnem M. Deirmenjianem.¹¹³ Jde o specifický druh stalkingu, který lze definovat jako stalking odehrávající se v kybernetickém prostoru.¹¹⁴ Relativní anonymita, kterou virtuální prostor nabízí, může u některých stalkerů zapříčinit ztrátu společenských zábrán a dodání „odvahy“ k činům, ke kterým by se za jiných okolností neuchýlili.¹¹⁵ McGrath a Casey uvádějí, že „nedostatek osobního kontaktu může také podporovat projekci fantazie, takže se oběť stává snadným terčem stalkerových projekcí a narcistických fantazií, které mohou v reálném světě vést k odmítnutí, ponižení a vzteku“¹¹⁶.

Ve světle narůstajícího významu cyberstalkingu ve společnosti konstatoval Ústavní soud, že „nikoli každý pachatel nebezpečného pronásledování se musí dopustit sledování ve fyzickém slova smyslu, neboť k naplnění znaků dané skutkové podstaty může dojít již pronásledováním „elektronickým““¹¹⁷. Naplnění příslušné skutkové podstaty pronásledováním výlučně prostřednictvím elektronických komunikací tedy není spornou otázkou.

2.7.1. Projevy a specifika cyberstalkingu

Projevy cyberstalkingu mohou nabývat mnoho podob, podle Dvořáka se lze setkat s případy „od nevyžádaného opakovaného zasílání emailů či zpráv na sociálních sítích, přes úmyslné šíření nepravdivých informací poškozujících sledovaného, nelegální záznam komunikace (tzv. sniffing) či snahu vylákat z oběti neoprávněné údaje (tzv. phishing, pharming), až po přímé útoky na data v počítači oběti (zejména prostřednictvím virů)“¹¹⁸. Za vytrvalý kontakt prostředky elektronické komunikace je považován rovněž tzv. telefonní teror, kdy oběť musí čelit anonymním telefonátům zpravidla obsahující obscénnosti nebo výhrůžky.¹¹⁹

Kuchta k problematice rozlišení projevů cyberstalkingu uvádí následující: „E-mail umožňuje pachateli zasílat zprávy různého druhu a přímo tak obtěžovat oběť. Stalker může také vytvořit internetové stránky, které budou obsahovat údaje o pronásledované osobě, ať již pravdivé nebo smyšlené. Může též využívat elektronické diskusní skupiny, tzv. knih návštěv, nástěnek nebo chatů, poměrně často se využívá komerčních služeb na internetu — pachatel může přihlásit

¹¹³ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013, s. 214.

¹¹⁴ KUČHTA, Josef. Aktuální problémy počítačové kriminality včetně její prevence. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 1, s. 5-19

¹¹⁵ CLOUGH, Jonathan. *Principles of cybercrime*. Cambridge: Cambridge University Press. 2010, s. 367.

¹¹⁶ MCGRATH MICHAEL, CASEY EOGHAN. Forensic psychiatry and the Internet: Practical perspectives on sexual predators and obsessional harassers in cyberspace, *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 2002, 30, s. 86.

¹¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2023, sp. zn. IV. ÚS 596/23.

¹¹⁸ DVOŘÁK Marek. Nebezpečné pronásledování – Stalking. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019, s. 365.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

*oběť k odběru různých služeb, k neustálému zasilání reklam, zpráv, nabídek, např. vyvěšení jménem oběti inzerátu s návrhem k sexuálním praktikám. Stalker obvykle jednotlivé způsoby kombinuje, čímž může dosáhnout multiplikačního účinku.*¹²⁰

Pro vytvoření určité kategorizace projevů lze odkázat na Clougha, který hovoří o celkem čtyřech typech cyberstalkingu, které se v praxi prolínají a jsou kombinovány s formami „klasického“ stalkingu. Obecně lze rozlišovat tyto kategorie: komunikace s obětí, zveřejňování informací o oběti, škodlivé chování zacílené na zařízení oběti a sledování oběti, tj. situace, kdy se oběť ocitá pod dohledem stalkera. Zejména zveřejnění jakékoliv informace o oběti v online prostoru je pro stalkera velice jednoduše proveditelná, a je tak ideálním způsobem, jak oběť veřejně ponížit, je-li to cílem stalkera.¹²¹

V této souvislosti lze uvést notoricky známý případ z Los Angeles, kdy byl pachatel za stalking odsouzen poté, co na internetu veřejně vyzýval ke znásilnění ženy, která ho v minulosti odmítla. Pachatel se za oběť vydával na různých internetových diskusích, kde zveřejňoval její osobní údaje a uváděl, že touží po znásilnění. Ačkoliv ke znásilnění ženy nedošlo, několik mužů jí v noci s tímto úmyslem zaklepalo na dveře.

U jednání pachatele spočívající ve zveřejňování informací o oběti na internetu, bývá obtížně prokazatelné, že byla naplněna skutková podstata nebezpečného pronásledování. Nejčastěji jde pouze o jednorázové uveřejnění informace o oběti, nicméně ve většině případů však bývá toto jednání doprovázeno i dalším jednáním pachatele jiného charakteru, kdy v souhrnu je již možné jednotlivé útoky v rámci dané skutkové podstaty postihovat. Navíc je vzhledem k charakteru internetového prostředí poměrně nepravděpodobné, že by zveřejněná data zůstala zcela statická, zejm. v prostředí diskusních fór a platform tohoto charakteru, přičemž případné změny, reakce nebo sdílení by již mohly být považovány za další útoky, a domnívám se tedy, že jednání pachatele by v takovém případě mohlo být považováno za soustavné a dlouhodobé. Na druhou stranu vyvstává otázka, zda je v takových případech stále přítomen nezbytný prvek zavinění pachatele. Předmětem dokazování by tedy zřejmě rovněž muselo být, zda reakce na zveřejněná data měla na oběť negativní dopad, stejně jako původní zveřejněná informace.¹²²

Sledování oběti je základním projevem stalkingu, jehož provedení pachatelům digitální technologie značně usnadňují. Podle Clougha lze rozlišit dva druhy takového sledování. Jedním je sledování a monitorování neboli trasování oběti, takže je pachateli známo, kde a v jaký okamžik se oběť pohybuje. Druhý způsob spočívá ve sběru dat o oběti nebo o osobách oběti blízkých.

¹²⁰ KUCHTA, Josef. Aktuální problémy počítačové kriminality včetně její prevence. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 1, s. 5-19.

¹²¹ CLOUGH, Jonathan. *Principles of cybercrime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 375-382.

¹²² Tamtéž.

Získané informace následně stalker využívá pro přímý kontakt s obětí, neboť již ví, kde a kdy bude moci oběť konfrontovat. Typické je také doprovodné zaslání zpráv oběti, v nichž stalker naznačuje, že má informace, kde se nachází, s kým se stýká apod. Jde o skutečně nebezpečnou formu zastrašování, neboť oběť absolutně ztrácí pocit jistoty a soukromí a přetrvává v ní pocit, že nemůže být nikde v bezpečí.¹²³

V této souvislosti lze uvést případ ex-partner stalkingu z roku 2002 Colorado v. Sullivan. Jednalo se o případ pachatele, který po skončení rozvodového řízení připojil manželčino auto ke sledovacímu zařízení GPS. Získané informace pachatel následně nahrával ze zařízení do svého počítače. Pachatel jednání obhajoval tím, že manželku fakticky nesledoval, neboť nemohl vědět o jejích pohybech až do okamžiku, kdy stáhnul údaje z GPS do počítače. Soud tuto argumentaci pachatele odmítl. Podle výkladu amerického soudu je vedle „běžného“ sledování možné rovněž takové sledování, které zaznamenává pohyb osoby z jednoho místa na druhé, a umožňuje stalkerovi přístup k těmto informacím, a to současně při monitorování pohybu osoby nebo krátce poté. Soud také odmítl argumentaci pachatele, že oběť nebyla pod jeho dohledem opakovaně, protože sledovací zařízení bylo nainstalováno pouze jednou. Pachatel však v průběhu jednání přiznal, že informace ze zařízení stáhnul do svého počítače nejméně dvakrát. Ještě zásadnější skutečností pro soud však bylo, že zařízení GPS informace o pohybu bývalé manželky pachatele ukládalo opakovaně, bez ohledu na počet využití těchto informací pachatelem, což již postačovalo k naplnění znaku skutkové podstaty daného trestného činu, tj. že se pachatel jednání dopustil opakovaně.¹²⁴

Lze tedy shrnout, že cyberstalking je závažným specifickým druhem stalkingu. Stupeň nebezpečnosti tohoto fenoménu je jednoznačně v nepoměru k relativní nenáročnosti útoků, kterých se pachatel ve virtuálním prostoru může dopustit. Nebezpečnost cyberstalkingu spočívá zejména v tom, že poskytuje pachateli výhodu anonymity, kterou oběť zpravidla není pomocí běžně dostupných technických prostředků schopna rozpoznat. Pachatel může nabýt zcela novou identitu nebo jich mít dokonce i více, a tím násobit strach oběti.

Spáchání trestného činu nebezpečného pronásledování nejméně se dvěma osobami je kvalifikovanou skutkovou podstatou daného přečinu, neboť je u takového jednání předpokládána větší škodlivost. Pokud však bude jeden pachatel vystupovat pod více falešnými identitami, čímž oběť nabude dojmu, že je pronásledována více osobami, nelze jeho jednání hodnotit podle příslušné kvalifikované skutkové podstaty, ačkoliv v konečném důsledku takové jednání

¹²³ CLOUGH, Jonathan. *Principles of cybercrime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 384-385.

¹²⁴ Colorado v. Sullivan, 53 P 3d 1181.

bude pro oběť srovnatelně zničující a škodlivost následků obdobná. Dle mého názoru by tato skutečnost měla být soudem zohledněna při ukládání trestu. Stalkeré si navíc ve virtuálním prostředí vybírají i takové oběti, které by v „reálném světě“ neměli odvahu kontaktovat.¹²⁵ Podle Sýkory nebezpečnost cyberstalkingu spočívá zejména v tom, že „*se tak stírají rozdily patrné v reálném životě a snadnou obětí se může stát i sebevědomý jedinec, naopak útočníkem i mentálně slabší osoba, která přesto vyvolá ve své oběti pocity strachu*“¹²⁶. Na základě této teze a dalších uvedených skutečností je tedy možné předvídat rozšiřování tohoto fenoménu.

2.7.2. Dlouhodobost a důvodná obava v kontextu cyberstalkingu

Jak již bylo uvedeno, trestného činu nebezpečného pronásledování se dopustí ten, kdo jiného „*vytrvale prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje*“¹²⁷. Jde o jednu z alternativních možností naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, jejíž specifickým znakem je vytrvalé kontaktování. Mimo to musí pachatel rovněž svým jednáním naplnit obecný znak skutkové podstaty, tj. musí jít o pronásledování dlouhodobé.

Otázka vztahu pojmů dlouhodobého pronásledování a vytrvalého kontaktování není v důvodové zprávě k trestnímu zákoníku zodpovězena, ani vyřešena judikaturou či odbornou literaturou. Zákonodárce se mohl dopustit chyby, když stanovil dvakrát v zásadě jednu podmínku pro naplnění dané skutkové podstaty. Z judikatury vykládající pojem dlouhodobost je patrné, že rovněž u ostatních alternativních forem nebezpečného pronásledování musí jít o jednání vytrvalé, ačkoliv u těchto forem již tak zákonodárce výslovně nestanovil. V opačném případě by nebyl naplněn obecný znak dlouhodobosti. Podle Sýkory jde oba pojmy považovat za synonyma, a ačkoliv v rozhodovací praxi soudů nečiní aplikační potíže, zůstává otázkou, jak s těmito pojmy nakládají jiné orgány činné v trestním řízení, zejm. policejní orgány, ve snaze tyto pojmy rozlišit.

Obdobnou nepozornost zákonodárce lze spatřovat i v tom, že podle zákonného znění musí pachatel svým jednáním v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život *nebo* zdraví, avšak u blízkých osob je vyžadováno zbudit obavu o život *a* zdraví.¹²⁸ Sýkora k tomuto uvádí, že „*výkladem ad absurdum, by i za splnění všech ostatních podmínek, by důvodná obava pouze*

¹²⁵ SÝKORA, Michal. Trestní postih cyberstalkingu. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, (4), s. 95-104 [cit. 2023-05-04].

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ § 354 odst. 1 písm. c) TZ.

¹²⁸ SÝKORA, Michal. Trestní postih cyberstalkingu. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, (4), s. 95-104 [cit. 2023-05-04].

o zdraví blízkých osob nezakládala trestní odpovědnost pachatele podle § 354 TZ, je však nutno přihlédnout ke skutečnosti, že výkladem ad minore ad maius je uvedená konstrukce vyloučena“¹²⁹.

Co se týká problematiky důvodné obavy, v kontextu cyberstalkingu může její výklad činit rovněž v určitých aspektech potíže. Problematickým aspektem v případě cyberstalkingu je především skutečnost, že pachatel může být od oběti fyzicky vzdálen, což vyvolává v některých případech otázku, zda mohla být obava v oběti skutečně vyvolána.¹³⁰ U cyberstalkingu je pro oběti obtížnější vůbec dozvědět se o tom, že jsou nějakým způsobem sledovány. Obhajoba pachatelů by tedy mohla být postavena na argumentu, že oběť se dozvěděla o tom, že je sledována, až po dlouhé době, kdy např. našla sledovací zařízení, a nemohla tedy do té doby pociťovat důvodnou obavu o její život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob blízkých.

Tato otázka byla řešena americkými soudy v civilním sporu H.E.S. v. J.C.S v roce 2003. Jednalo se o případ dlouholetých manželů, kteří i přes probíhající rozvodové řízení spolu sdíleli společnou domácnost. Jednoho dne žena našla malé sledovací zařízení ukryté ve své ložnici, prostřednictvím kterého ji manžel sledoval. Podle rozhodnutí odvolacího soudu jednání pachatele nebylo možné považovat za obtěžování, a to zejména z důvodu, že zařízení bylo ukryté, přičemž pachatel tak zřejmě neměl v úmyslu, aby ho manželka našla, a nemohl mít tedy v úmyslu ji jakkoliv obtěžovat. Manžel argumentoval zejména tím, že jednání nemohlo za daných okolností v ženě vyvolat obavu z ublížení na zdraví. Tyto argumenty byly následně zamítnuty Nejvyšším soudem státu New Jersey. Podle Nejvyššího soudu posuzovaly soudy nižší instance případ izolovaně bez přihlédnutí k celkovému kontextu uváděného manželkou. Nedochovalo totiž pouze ke sledování manželky pomocí zařízení v ložnici, nýbrž také ke sledování v místě její práce, kradení jejích věcí a vyhrožování zabitím, pokud manželka nevezme zpět žádost o rozvod. S ohledem na tyto skutečnosti a na minulost manželského páru, odvolací soud rozhodl, že šlo o pronásledování a pachatelovo jednání naplňuje znaky příslušného trestného činu.¹³¹

2.7.3. Cyberflashing

V kontextu cyberstalkingu lze pozorovat další fenomén, který může být jedním z projevů cyberstalkingu. Jedná se o tzv. cyberflashing neboli „*akt, kdy někdo pomocí internetu pošle obrázek svého nahého těla, zejména genitálií, někomu, koho nezná a kdo ho o to nepožádal*“¹³².

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ RADOSEVICH AMY C. Thwarting the stalker: Are anti-stalking measures keeping pace with today's stalkers? *University of Illinois Law Review*, 2000, s. 1384.

¹³¹ H.E.S. v. J.C.S., 175 NJ 309 (SC NJ 2003).

¹³² Cambridge Dictionary [online] [cit.2023-03-27]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cyber-flashing>.

Cyberflashing je stále v jakési šedé zóně právního prostoru. Využívány jsou speciální technologie, zejm. různé aplikace, které byly již za účelem cyberflashingu a stalkingu vyvinuty, a za tímto účelem jsou uživatelům prodávány. Na trhu se rovněž objevují speciální špiónážní kamery a aplikace, které umožňují voyeuristické pořizování fotografií vyhlídnuté oběti. V neposlední řadě existují aplikace, které mají oběti ve svém mobilu nainstalované zcela bez jejich vědomí, které monitorují jejich pohyb a veškerou komunikaci, a které následně zasílají tyto informace stalkerovi.¹³³

2.8. Stalking z pohledu trestního práva procesního

V rámci této kapitoly budou představeny vybrané instituty trestního práva procesního uplatňované v trestním řízení o trestném činu nebezpečného pronásledování. Pozornost bude věnována souhlasu s trestním stíháním, předběžným opatřením ve světle zákona o obětech trestných činů, institutu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a dále institutu vazby a dohody o vině a trestu.

2.8.1. Souhlas s trestním stíháním (§ 163 TŘ)

Zařazení skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování do trestního zákoníku znamenalo pro zákonodárce rovněž změny souvisejících novel, zejména § 163 TŘ, kde byl stalking doplněn mezi výčet trestných činů, u kterých lze stíhat osobu blízkou oběti pouze se souhlasem poškozeného.¹³⁴ Toto ustanovení představuje výjimku ze zásady oficiality.¹³⁵ Institut souhlasu poškozeného se neuplatní v případech stanovených v § 163a TŘ. Podle § 163a odst. 1 písm. d) TŘ orgány činné v trestním řízení souhlas nepotřebují, *pokud z okolností je zřejmé, že poškozený souhlas nedal nebo vzal zpět v tísní, která byla vyvolaná výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.*¹³⁶

2.8.2. Předběžná opatření dle trestního řádu ve světle zákona o obětech trestných činů

Dne 1. 4. 2013 nabyla účinnosti první část zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Jednou z významných změn, který zákon o obětech trestných činů

¹³³ POWELL, Anastasia a Nicola HENRY. *Sexual violence in a digital age*. London: Palgrave Macmillan, 2017, s. 40-41.

¹³⁴ ŠÁMAL, Pavel, KORBEL, František. *Trestněprávní postih nebezpečného pronásledování, tzv. stalkingu*. ASPI, 2009.

¹³⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 268.

¹³⁶ § 163a odst. 1 písm. d) TŘ.

do trestního řádu přinesl, je institut předběžných opatření. Institut byl do trestního řádu vložen do části první, hlavy čtvrté jako osmý oddíl (§ 88b - § 88o TŘ).¹³⁷ Přijetím zákona o obětech trestných činů bylo směřováno k posílení práv obětí trestných činů spojených s násilím založeným na pohlaví, tedy trestných činů, jejichž oběťmi jsou především ženy, přičemž trestný čin nebezpečného pronásledování lze mezi tyto trestné činy zařadit.¹³⁸ Účelem institutu předběžných opatření je posílení ochrany poškozených před jednáním pachatele již v průběhu trestního řízení, až do vyhlášení pravomocného rozsudku.¹³⁹ Kromě poškozeného poskytují předběžná opatření ochranu jemu blízké osoby nebo společnosti, přičemž tato potřeba se objevuje zejména v souvislosti s domácím násilím nebo právě nebezpečným pronásledováním.¹⁴⁰

Předběžná opatření oběti dále chrání před prohlubováním primární viktimizace a současně slouží jako preventivní opatření před viktimizací sekundární nebo opakovanou. Základem ochrany je omezení kontaktu mezi pachatelem a obětí. Jelínek konstatuje, že důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o obětech trestných činů odůvodňuje zavedení předběžných opatření do trestního řádu tím, že předchozí právní úprava, tj. před přijetím zákona o obětech trestných činů, umožňovala pouze uložení obviněnému v souvislosti s náhradou vazby písemných slibem nebo dohledem probačního úředníka a zákaz vycestovat do zahraničí. Tato opatření však u trestného činu nebezpečného pronásledování nebyla dostatečná, a proto se objevila tendence zavedení institutu blížíící se předběžným opatřením v občanském soudním řízení. Účelem je zejména akutní potřeba chránit poškozeného a osoby jemu blízké.

Trestní řád vyjmenovává celkem devět taxativně stanovených druhů předběžných opatření, přičemž u obviněného z přečinu nebezpečného pronásledování může být účinným opatřením zejména zákaz styku s určitými osobami podle § 88d TŘ, zákaz vstupu do obydlí podle § 88e TŘ nebo zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě podle § 88g TŘ. Orgány činné v trestním řízení rozhodují o předběžných opatřeních z úřední povinnosti, přičemž uložení vhodného opatření může být adekvátním prostředkem k prozatímní úpravě poměrů mezi obviněným a obětí a svým způsobem sloužit jako náhrada institutu vazby.¹⁴¹

¹³⁷ JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5, s. 27-30.

¹³⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), č. 45/2013 Dz.

¹³⁹ KLESNIAKOVÁ, Jana. Význam dohodovacieho konania pre obeť nebezpečného pronásledovania a úvahy de lege ferenda ohľadom posilnenia ich procesnej ochrany. *Právni rozhledy*, 2015, č. 21, s. 746-755.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel, ZEZULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav. *Obecně k předběžným opatřením*. In: GRŮVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 405, marg. č. 3.

¹⁴¹ JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5, s. 27-30.

2.8.3. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Na základě viktimologického výzkumu Imříškové a Podané bylo zjištěno, že až 76% obětí stalkingu má zkušenost s nevyžádaným telefonickým kontaktováním ze strany pachatele.¹⁴² Podle § 88 odst. 2 TŘ může předseda senátu, a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu.¹⁴³ Podle § 88 odst. 5 TŘ je oprávněn bez příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu orgán činný v trestním řízení nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, pokud s tím souhlasí uživatel odposlouchávané stanice, a současně pokud je vedeno trestní řízení pro některý z taxativně vymezených trestných činů, mezi které zákonodárce zařadil i trestný čin nebezpečného pronásledování.¹⁴⁴ Zákonodárce tedy zařadil trestný čin nebezpečného pronásledování mezi trestné činy, u kterých je odposlech a záznam telekomunikačního provozu možný i přesto, že nejde o zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let.¹⁴⁵

Pod pojem telekomunikační provoz lze podřadit např. komunikaci prostřednictvím telefonu, mobilního telefonu, vysílačky nebo jiného telekomunikačního zařízení, ale také zasílání zpráv elektronickou poštou. Co se týká souhlasu uživatele, je podle odborné literatury nutné tuto zákonnou podmínku chápat v širším slova smyslu, kdy uživatelem se rozumí každá osoba, která využívá nebo žádá veřejně dostupnou službu elektronických komunikací, nikoliv pouze účastník odposlouchávané stanice. V praxi to tedy znamená, že např. u pevné linky může souhlas udělit i manželka, jejíž manžel je účastníkem, který uzavřel s poskytovatelem telekomunikační služby smlouvu.¹⁴⁶

Podle § 88a odst. 1 TŘ lze u nebezpečného pronásledování zjistit údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo na něž se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat, a to za podmínky, že tohoto účelu nelze dosáhnout jinak nebo pokud by jeho dosažení bylo podstatně ztíženo.¹⁴⁷ Předmět telekomunikačního tajemství je definován v § 88 a násl. zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Podle § 88 odst. 1 tohoto zákona je podnikatel poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací

¹⁴² IMŘÍŠKOVÁ, R., PODANÁ Z. Prevalence a charakteristiku stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 4, s. 97.

¹⁴³ § 88 odst. 2 TŘ.

¹⁴⁴ § 88 odst. 5 TŘ.

¹⁴⁵ § 88 odst. 1 TŘ.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 88 [Důvody nařízení a postup]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1198 - 1211.

¹⁴⁷ § 88a odst. 1 TŘ.

povinen mimo jiné zajistit ochranu provozních a lokalizačních údajů.¹⁴⁸ Provozními a lokalizačními údaji jsou podle komentářové literatury především „údaje vedoucí k dohledání a identifikaci zdroje a adresáta komunikace a dále údaje vedoucí ke zjištění data, času, způsobu a doby trvání komunikace“¹⁴⁹.

2.8.4. Vazba

Osobu obviněnou z přečinu nebezpečného pronásledování nelze vzít do vazby, neboť horní hranice trestu odnětí svobody, který zákon u tohoto trestného činu stanoví, nepřevyšuje dvě léta.¹⁵⁰ Musela by být naplněna některá z výjimek uvedených v ustanovení § 68 odst. 3 nebo 4 TŘ definující podmínky, za jejichž splnění obviněného lze vzít do vazby, a zákonné omezení se v takovém případě neužije. Ust. § 68 odst. 4 TŘ pro důvod vazby uvedený v § 67 písm. c) TŘ stanoví výjimku, kdy lze obviněného vzít do vazby, pokud to vyžaduje účinná ochrana poškozeného, zejména ochrana jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu.¹⁵¹

2.8.5. Dohoda o vině a trestu

Institut dohody o vině a trestu ve smyslu § 175a TŘ může být v některých případech nebezpečného pronásledování vhodným a efektivním způsobem ukončení trestního řízení. Oprávnění účastnit se sjednávání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem mají poškození s účinností od 1. 9. 2012 (zákon č. 193/2012 Sb.).¹⁵² Dohoda o vině a trestu, jako institut přijatý do českého trestního řádu za účelem zrychlení, zjednodušení a zefektivnění soudního procesu, může pro oběti nebezpečného pronásledování představovat přijatelnější variantu průběhu trestního řízení.

V důsledku sjednání dohody o vině a trestu, za splnění zákonem stanovených podmínek, nedochází ke standardnímu procesu dokazování viny pachatele před soudem, který v tomto případě dohodu pouze schvaluje, a tím v konečném důsledku dochází ke zrychlení soudního procesu. Oběti stalkingu jsou tak chráněni před vznikem sekundární viktimizace, když nemusí znovu vypovídat u soudu ohledně intimností a traumatizujících skutečnostech, které prožily, a nejsou tak vystavovány opětovnému stresu. Prohlášení viny pachatele může rovněž eliminovat

¹⁴⁸ § 88 odst. 1 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.

¹⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 88a [Údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1231.

¹⁵⁰ § 68 odst. 2 TŘ.

¹⁵¹ § 68 odst. 4 TŘ.

¹⁵² JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 272.

sekundární viktimizaci ze strany blízkého okolí oběti, které je nedůvěřivé vůči tvrzení oběti nebo oběť za nahlášení činnosti pachatele odsuzuje. Prohlášení viny je spolu s uložením dohodnutého trestu zároveň prostředkem, jak se oběť může s celým trestním procesem, i tím, co mu předcházelo, lépe psychicky vyrovnat. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že jde pouze o prohlášení viny pachatele, a nikoliv o jeho doznání se k činu (jako je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání).¹⁵³ Současně je však i při sjednávání dohody o vině a trestu důležité mít nepaměti, a to s ohledem na zásadu materiální pravdy, že orgány činné v trestním řízení nesmí nikdy rezignovat na přesné zjištění skutkového stavu.

Při sjednávání dohody o vině a trestu obviněný participuje na stanovení druhu trestu, jeho výměře a způsobu výkonu. Skutečnost, že je obviněný součástí procesu rozhodování o sankci, zvyšuje pravděpodobnost, že dohodnutý trest, následně schválený soudem, opravdu vykoná. Dohoda o vině a trestu rovněž posiluje postavení oběti stalkingu co do rozhodování o uplatněném peněžitém nároku.¹⁵⁴ Jedná se o nezanedbatelný aspekt, neboť jak praxe ukazuje, oběti často z adhezního řízení v rámci standardního trestního řízení odchází bez náhrady škody (nebo nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení). Důvodem je, že soudy poškozené s peněžitým nárokem odkazují na občanskoprávní řízení podle § 229 TR nebo není vymožení nároku od odsouzeného fakticky uskutečnitelné.¹⁵⁵ Prostřednictvím dohody o vině a trestu mají oběti nebezpečného pronásledování větší šanci na vymožení peněžitého nároku v dohodnutém rozsahu, se kterým obviněný souhlasil. Oběť má přitom možnost se k výši a způsobu peněžité náhrady vyjádřit a v souladu s § 314r odst. 2 TR musí být dohoda o vině a trestu z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení správná, v opačném případě by neměla být soudem schválena.¹⁵⁶

Na druhou stranu institut dohody o vině a trestu může některým obětem stalkingu odepřít dosažení jistého pocitu zadostiučinění. Ačkoliv tento institut může zamezit sekundární viktimizaci, oběti zároveň ztrácejí možnost veřejného projednání případu u soudu, které pro některé z nich může znamenat důležitý okamžik v procesu, a tedy i vyrovnání se s celou situací a nabytí pocitu spravedlnosti.

¹⁵³ KLESNIAKOVÁ, Jana. Význam dohodovacieho konania pre obeť nebezpečného prenasledovania a úvahy de lege ferenda ohľadom posilnenia ich procesnej ochrany. *Právní rozhledy*, 2015, č. 21, s. 746-755.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ MUSIL, Jan. Oběť trestného činu. In: GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 139.

¹⁵⁶ KLESNIAKOVÁ, Jana. Význam dohodovacieho konania pre obeť nebezpečného prenasledovania a úvahy de lege ferenda ohľadom posilnenia ich procesnej ochrany. *Právní rozhledy*, 2015, č. 21, s. 746-755.

2.9. Uplatňování trestného činu nebezpečného pronásledování

V této kapitole bude vyhodnocen vývoj uplatňování trestného činu nebezpečného pronásledování na základě dat Policie České republiky z roku 2010 až 2023 a dat Ministerstva spravedlnosti České republiky z roku 2016 až 2022.

Co se týká prvních zkušeností po zavedení skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování v roce 2010, data ukázala, že jde o efektivní nástroj, kterými orgány činné v trestním řízení mohou pachatele stalkingu postihovat. U většiny stíhaných osob byla soudem vyslovena vina. Co se týká ukládaných trestů, v naprosté většině byly ukládány tresty podmíněné spolu s přiměřenou povinností či omezením jako např. zákaz přiblížení se poškozenému na kratší vzdálenost, povinnost podrobit se psychologickému poradenství nebo zdržet se určitých činností. První získaná data rovněž přinesla závěr o osobě pachatele, když nepotvrdila předpoklad, že pachateli budou zejména sociálně znevýhodněné osoby, naopak většina pachatelů byla zaměstnaná a měla pravidelný příjem.¹⁵⁷

2.9.1. Vyhodnocení statistických dat Policie České republiky a Ministerstva spravedlnosti České republiky k trestnému činu nebezpečného pronásledování

Ze statistických dat Policie České republiky z let 2010 až 2023 vyplývá, že nejvyšší počet registrovaných (a objasněných) případů nebezpečného pronásledování bylo v počátečních rocích po zavedení dané skutkové podstaty do trestního zákoníku. V letech 2015 až 2017 je patrná sestupná tendence těchto případů. Od roku 2017 se již hranice ustálila okolo 300 až 350 registrovaných případů ročně. Z dostupných dat je zřejmé, že pachatelé se trestného činu nebezpečného pronásledování v zásadě nedopouští pod vlivem alkoholu.¹⁵⁸

Data poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti České republiky z let 2016-2022 dokládají některé skutečnosti, které byly již zmíněny na základě příslušných studií. Takovou nespornou skutečností např. je, že nebezpečného pronásledování se dopouští v naprosté většině muži. Ženy tvoří zhruba jen 10% všech případů.¹⁵⁹ Z dat ministerstva je patrné, že zhruba v 60% se jednalo o opakovaně trestané pachatele.¹⁶⁰

Lze učinit závěr, trestný čin nebezpečného pronásledování je v naprosté většině případů páchan jako samostatný trestný čin. Souběh s trestným činem byl zaznamenán jen zhruba v 10%

¹⁵⁷ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking – první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 10, s. 221-224.

¹⁵⁸ Srov. Příloha č. 1.

¹⁵⁹ Srov. Příloha č. 2.

¹⁶⁰ Srov. Příloha č. 3.

odsouzených případů.¹⁶¹ Stejně tak v naprosté většině případů došlo k odsouzení podle základní skutkové podstaty. Kvalifikované skutkové podstaty přečinu nebezpečného pronásledování se dopustí zhruba každý desátý pachatel.¹⁶²

2.10. Ukládání trestů za trestný čin nebezpečného pronásledování

Trestný čin nebezpečného pronásledování je v České republice postihován jako přečin, přičemž ve srovnání ze zahraničními právními úpravami je u nás trestní sazba stejná či nižší. Základní skutková podstata uvedená v § 354 odst. 1 TZ umožňuje uložení trestu odnětí svobody až na jeden rok či trest zákazu činnosti. Kvalifikovaná skutková podstata dle § 354 odst. 2 TZ výlučně stanovuje možnost udělení trestu odnětí svobody v rozsahu šesti měsíců až tři let.¹⁶³ Trestní zákoník dále umožňuje uložení dalších trestů, samostatně či vedle sebe, a to zejména podmíněného trestu odnětí svobody, domácího vězení, obecně prospěšných prací, peněžitého trestu, trestu propadnutí věci či náhradní hodnoty, trestu zákazu činnosti, zákazu pobytu, zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce nebo trest vyhoštění.¹⁶⁴

Jaké druhy a výše trestů jsou za trestný čin nebezpečného pronásledování ukládány, bude představeno v rámci navazující podkapitoly na základě statistických dat Ministerstva spravedlnosti České republiky z roku 2016 až 2022.

2.10.1. Vyhodnocení statistických dat Ministerstva spravedlnosti k ukládání trestů za trestný čin nebezpečného pronásledování

Na základě dat Ministerstva spravedlnosti České republiky z roku 2016 až 2022 k ukládání trestů za trestný čin nebezpečného pronásledování lze napříč uvedenými roky shrnout, že v nadpoloviční většině případů byl pachateli soudem uložen podmíněný trest odnětí svobody, přičemž v dalších 12% odsouzení byl ukládán podmíněný trest odnětí svobody s dohledem. Podmíněný trest byl tedy celkem uložen v 73% případů. Nepodmíněný trest odnětí svobody byl uložen celkem 8% pachatelů. Zhruba stejný počet pachatelů byl odsouzen k trestu obecně prospěšných prací. V průměru v 10% odsouzení soud rozhodl o uložení peněžitého trestu, přičemž v posledních dvou uvedených rocích je zřetelný nárůst tohoto trestu (téměř 20%), a to zjevně

¹⁶¹ Srov. Příloha č. 4.

¹⁶² Srov. Příloha č. 5.

¹⁶³ § 354 TZ.

¹⁶⁴ § 52 odst. 1 TZ.

na úkor ukládání podmíněného trestu odnětí svobody. Zcela výjimečně přistoupil soud k upuštění od potrestání pachatele. Soudy prakticky neukládaly trest domácího vězení a zákaz pobytu.¹⁶⁵

Jak již bylo uvedeno, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody bylo odsouzeno zhruba 8% pachatelů. Co se týká délky tohoto druhu trestu, nejčastěji ho soud za trestný čin nebezpečného pronásledování ukládal v délce 4 až 5 měsíců. Následuje nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 8 až 9 měsíců. Nepodmíněný trest odnětí svobody v délce trvání 18 a více měsíců byl soudem ukládán pouze v naprosto ojedinělých případech.¹⁶⁶

2.11. Srovnání se zahraniční právní úpravou stalkingu

Jak již bylo uvedeno v úvodních kapitolách, anti-stalkingová legislativa nemá v kontinentální Evropě dlouhou tradici. Inspirací jí byly Spojené státy americké a Velká Británie, které již v 90. letech spustily první vlnu kriminalizace stalkingu. Pro českou právní úpravu bylo však, především s ohledem na tradici kontinentálního právního systému, klíčové zejména přijetí nových skutkových podstat stalkingu v Rakousku v roce 2006 a v Německu 2007.¹⁶⁷

2.11.1. Právní úprava stalkingu v Rakousku

V Rakousku byla s účinností od 1. 7. 2006 přijata novela trestního zákoníku v § 107a StGB obsahující níže uvedenou skutkovou podstatu tzv. Beharrliche Verfolgung (přeloženo jako „neodbytné pronásledování“).¹⁶⁸

„(1) Kdo neobytně pronásleduje jiného (odst. 2), bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok.

(2) Neodbytně pronásleduje jiného ten, kdo po delší dobu nepřipustně zhoršuje způsob jeho života tím, že

1. vyhledává jeho blízkost,

2. kontaktuje jej pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo prostřednictvím třetí osoby,

3. za použití jeho osobních údajů pro něj objedná zboží nebo služby nebo

¹⁶⁵ Srov. Příloha č. 6.

¹⁶⁶ Srov. Příloha č. 7.

¹⁶⁷ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

¹⁶⁸ VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém trestním zákoníku „Stalking“. In: VANDUCHOVÁ, Marie. (ed.); GRIVNA, Tomáš. (ed.). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008, s. 415-416.

4. za použití jeho osobních údajů dovede třetí osobu k tomu, že s ním naváže kontakt.

(3) V případech uvedených v odst. 2 č. 2 lze pachatele stíhat jen k návrhu neodbytně pronásledované osoby.¹⁶⁹

Rakouská právní úprava klade oproti české právní úpravě větší důraz na přesné a konkrétní vymezení jednotlivých forem stalkingu (např. použití osobních údajů jiného za účelem objednání zboží nebo služby). Zároveň nevyžaduje pro naplnění skutkové podstaty vyvolání důvodné obavy o život a zdraví, ale stanoví podmínku v podobě nepřijatelného zhoršení (nebo v jiném překladu též neúnosného narušování) způsobu života. Pod daný trestný čin tedy mohou spadat i méně závažné formy stalkingu, které by podle české právní úpravy nebylo možné postihovat jako trestný čin.¹⁷⁰

Na rozdíl od českého zákonodárce v rámci dané skutkové podstaty naopak nejsou postihovány nejzávažnější formy stalkingu, kdy pachatel oběti vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu nebo osobám oběti blízkým. Mimo případu, kdy pachatel oběť kontaktuje pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo prostřednictvím třetí osoby, je trestní stíhání zahájeno z úřední povinnosti.¹⁷¹

2.11.2. Právní úprava stalkingu v Německu

V Německu byl trestní zákoník novelizován s účinností od 31. 3. 2007, do jehož znění byla v rámci ustanovení § 238 StGB začleněna níže uvedená skutková podstata s názvem Nachstellung (přeloženo jako „obtěžování“).¹⁷²

„(1) Kdo neoprávněně jiného obtěžuje tím, že neodbytně

1. vyhledává jeho blízkost,

2. pokusí se s ním pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo třetí osoby navázat kontakt,

3. zneužitím jeho osobních údajů pro něj objedná zboží nebo služby nebo přiměje jiného k tomu, aby s ním navázal kontakt,

¹⁶⁹ § 107aStGB, překlad VÁLKOVÁ Helena, srov. VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

¹⁷⁰ BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking – nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*, 2014, č. 20, s. 698-702.

¹⁷¹ VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

¹⁷² VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém trestním zákoníku „Stalking“. In: VANDUCHOVÁ, Marie. (ed.); GRÍVNA, Tomáš. (ed.). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008, s. 415-416.

4. ohrožuje jej nebo jemu blízkou osobu na životě, tělesné integritě, zdraví nebo svobodě nebo
5. se opustí jiného srovnatelného jednání a tím závažně zhorší způsob jeho života, bude potrestán trestem odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Pokud pachatel přivede svým činem oběť, rodinného příslušníka oběti nebo jinou oběť blízkou osobu svým činem do ohrožení života nebo způsobení těžké újmy na zdraví, bude uložen trest odnětí svobody od tří měsíců do pěti let.

(3) Způsobí-li pachatel svým činem oběti, rodinnému příslušníku oběti nebo jiné osobě blízké oběti smrt, bude uložen trest odnětí svobody od jednoho roku do deseti let.

(4) V případech upravených v odstavci 1 lze čin trestně stíhat pouze na návrh, ledaže by vyšetřující orgán vzhledem ke zvláštnímu veřejnému zájmu na trestním stíhání považoval za žádoucí učinit tak z úřední moci.¹⁷³

Německý zákonodárce, na rozdíl od rakouského a českého, do daného trestného činu v rámci kvalifikovaných skutkových podstat zahrnul i nejzávažnější formy stalkingu jako je nebezpečné vyhrožování a způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti. Takto komplexí právní úprava by však v kontextu české právní úpravy a současného trestního zákoníku dle mého názoru nebyla vhodným řešením. Domnívám se, že dojde-li k takové eskalaci stalkingu, že se pachatel dopustí těžkého ublížení na zdraví, oběť zavraždí nebo je způsoben jiný následek srovnatelné povahy, je logickým postupem, aby byl pachatel za takové jednání stíhán podle příslušné skutkové podstaty jiného trestného činu, tj. trestný čin těžkého ublížení na zdraví nebo trestný čin vraždy.

V Německu daná skutková podstata mimo taxativní výčet jednání umožňuje postihovat i jednání srovnatelná, což by dle mého názoru, vzhledem k neustále se měnícím a nově formujícím podobám stalkingu, bylo účelné i v rámci české právní úpravy. Zákon samozřejmě nemůže taxativně vyjmenovat všechny formy stalkingu, čímž je vytvářen prostor pro soudní výklad.

Oproti Rakousku lze v Německu stalking trestně stíhat pouze na návrh, ledaže by tak učinily orgány činné v trestním řízení z důvodu existence zvláštního veřejného zájmu.¹⁷⁴ Tato úprava se blíží i české právní úpravě, tj. institutu trestního stíhání se souhlasem poškozeného ve smyslu § 163 TŘ. Obdobně k tomu přistoupila i Itálie, kde může být pachatel odsouzen pouze na základě soukromoprávní žaloby oběti, nejedná-li se o případ, kdy je obětí osoba nezletilá nebo o případ souběhu s jiným trestným činem stíhaným *ex officio*. Zajímavým konceptem v italském trestním

¹⁷³ § 238 StGB, překlad VÁLKOVÁ Helena, srov. VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

¹⁷⁴ VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.

zákoníku je zvlášt' přitěžující okolnost v případě spáchání nebezpečného pronásledování vůči bývalému manželovi či osobě, s níž pachatel pojil citový vztah, anebo zamaskovanou osobou, jejíž identita je neznámá.¹⁷⁵

¹⁷⁵ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336.

3 Kriminologické aspekty stalkingu

3.1. Příčiny stalkingu

Z hlediska vysvětlení příčin, proč k stalkingu dochází, vychází odborné studie z teze, že stalking je důsledkem osobnosti stalkera. Není však mezi odborníky jednotná shoda na tom, proč a jakým způsobem takové osobní dispozice vznikají. Většina teorií však zdůrazňuje vliv raných vývojových stádií.

Za nejpokročilejší teorii, která vysvětluje příčiny stalkingu, je považována koncepce Vosse z roku 2004. Voss rozlišuje tři teorie, a to teorii vazby (připoutání), psychoanalytickou teorii a teorii psychodynamickou. Teorie vazby je založena na předpokladu, že v raném stádiu vývoje pachatele došlo k porušení či absenci připoutání k matce, a tedy k narušení následných interpersonálních vztahů v dospívání a v dospělosti. Vznikem patologické vazby mající původ v dětství, jsou interpretovány např. výbuchy hněvu nebo úzkostné připoutání se stalkera k partnerovi. Osoba s takto narušenou osobností má tendenci uchýlit se ke stalkingu v okamžiku, kdy se dostane do situace přinášející stejné emoce, jako prožívala v dětství.

S obdobným základem pracuje i psychoanalytická teorie, nicméně s tím rozdílem, že důraz klade především na objektový vztah, tj. vztah dotyčného s matkou. Podle Vosse jde o případy, kdy došlo k narušení procesu oddělení od matky a hledání vlastní identity, při kterém osoba postrádá pocit bezpečí a blízkosti. Jedná se o osoby mající dysfunkční vzorec jednání ve vztazích a prožívající úzkostné pocity ze ztráty blízké osoby, jejichž vlivem se nezdravě upínají na druhého, např. partnera. Předpokladem vzniku stalkingu je ambivalence vůči matce, která neumožňuje vytvořit si zdravý vztah k druhé osobě a dostatečný odstup od ní, takže dotyčný nedokáže přijmout rozhodnutí protějšku o ukončení vztahu, ani se s takovou situací následně vypořádat. Psychodynamická teorie je založena na psychopatologii stalkera, aniž by, narozdíl od prvních dvou teorií, analyzovala jeho vývojová stadia. Jádrem problému teorie spatřuje v narcistické a hraniční poruše osobnosti pronásledovatele, který se snaží o destrukci oběti. Příčina je přisuzována osobností poruše pachatele, kdy za jediný externí faktor mající na chování pachatele vliv, je odmítnutí nebo ukončení vztahu ze strany oběti.¹⁷⁶

Příčiny a původ stalkingu lze rovněž definovat zasazením fenoménu do sociálního kontextu. Této problematice se věnuje tzv. distální analýza zabývající se rozbořením okolností odehrávající se na pozadí stalkingu. Podle odborníků může příčina spočívat v neschopnosti osob ve vztazích

¹⁷⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 79-81.

vyjasnit si očekávání, která od něj mají. Objevuje se termín tzv. fatální atrakce nedefinovaných vztahů, který je označením pro vnitřní nutkání osoby vrátit se do dříve fungujícího vztahu, který ovšem zkrachoval. Osoba tak činí na základě falešných představ o spokojeném vztahu.

Dalším faktorem je tzv. sociálně definovaná autonomie, která představuje schopnost jedince rozlišovat ve vztahu vlastní potřeby od potřeby partnera. Rizikovými partnery jsou v tomto ohledu především osoby narcistické a histriónské nebo osoby egocentrické s absencí empatie. Čírtková hovoří o tzv. paradoxu blízkých vztahů, tj. určitém dilematu intimity a distance (odstupu), který v mezilidských vztazích nastává. Upozorňuje, že v intimních vztazích si partneři musí stále zachovávat osobní svobodu a nezávislost. V opačném případě dochází k porušení vztahové autonomie partnera a nastává konflikt, který může eskalovat až do podoby stalkingu.

Jiný náhled na příčiny vzniku stalkingu v neposlední řadě nabízí tzv. proximální analýza posuzující individuální interpersonální kontext. Podle empirických výzkumů jedinci do vztahu vstupují se zkušenostmi z minulých vztahů a vzorci od svých rodičů a dalších členů rodiny v rámci tzv. transgeneračního transferu. Jedinci, kteří zažili v rodině nějakou formu vztahového násilí, se tak mohou s větší pravděpodobností stát pachateli stalkingu.¹⁷⁷

3.2. Signály značící riziko vzniku stalkingu

U jedince lze pozorovat některé varovné signály značící zvýšené riziko potenciálního vzniku stalkingu. Typickými rizikovými vlastnostmi potenciálního pachatele, a to zejména u ex-partner stalkingu, jsou majetnictví, přecitlivělost, nadměrná závislost a nepřiměřená žárlivost. Potenciálně nebezpeční partneři typicky oscilují mezi extrémní bezmeznou oddaností a odmítáním. Zejména v případech, kdy jde o chorobně žárlivého partnera, mohou potenciální oběti již v průběhu vztahu zaznamenat náznaky rizikového chování, kdy partner např. kontroluje jejich pohyb sledováním nebo monitorováním, a to i způsoby, ze kterých je záměr partnera na první pohled méně zřejmý, např. telefonáty na pracoviště partnera.

Ačkoliv jsou to právě počáteční, a tedy méně nebezpečné fáze, kdy by se oběti měly snažit vztah ukončit, některé oběti se k partnerovi, ve snaze situaci uklidnit a redukovat riziko ohrožení vlastní bezpečnosti, vrací, a nejsou schopny ze vztahu definitivně odejít. Oběti tímto krokem však docílí pouze umocnění přesvědčení partnera, že se mu vytrvalost vyplácí. Zároveň další pokusy

¹⁷⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 222-223.

o ukončení vztahu již budou pod tíhou eskalujícího jednání partnera, které lze předvídat, pro oběti obtížněji realizovatelné, než by tomu bylo v počátečních fázích.¹⁷⁸

Na problematiku rizik vzniku stalkingu lze nahlížet i z pohledu potenciálních obětí. U obětí je typický strach z návratu pachatele poté, co prožijí traumatizující situaci. Ve většině případů k naplnění obav oběti nedojde. To však neznamená, že by strach oběti neměl být posuzován jako jeden z důležitých faktorů při posuzování rizik vzniku stalkingu. Současné přístupy k odhadu rizika přisuzují subjektivním sdělením a pocitům oběti značný význam, neboť strach oběti může být indikátorem rizika ohrožení.¹⁷⁹

3.3. Falešné mýty a bagatelizace stalkingu

Medializace stalkingu jako společenského jevu přirozeně zapříčinila vznik a šíření některých falešných mýtů o tomto fenoménu. Existence falešných mýtů je důležitou dílčí problematikou stalkingu, které by měla být věnována dostatečná pozornost, neboť tyto mýty mohou mít zásadní vliv nejen na povědomí široké veřejnosti, ale rovněž na orgány činné v trestním řízení.

Jedním z nejrozšířenějších je mýtus, že pachatelé stalkingu trpí závažnými psychickými poruchami, a jejich chování již na první pohled vybočuje z normy. Realita je však taková, že pronásledování může, ale nemusí být prováděno vlivem duševní poruchy pachatele. Pachatelé se stalkingu dopouští především z důvodu jejich obsesivní fixace na oběť. Mohou být však velice společenští, sociálně inteligentní a pro okolí nenápadní či zdánlivě korektní. Nebezpečnost tohoto mýtu spočívá v znevěrohodnění oběti a bagatelizaci věci.

K bagatelizaci stalkingu přispívá i další mýtus, který je založen na chybném předpokladu, že pachatelem je převážně neznámá osoba. Ze studií však vyplývá, že pronásledování bývalým partnerem tvoří značnou část případů, u které je navíc zvýšené riziko fyzického napadení oběti.

Jedním z dalších mýtů je již toliko překonaná představa, že motivací pachatelů stalkingu je zejména jakási erotická posedlost obětí. Pachatelé však ve skutečnosti bývají motivováni zejména touhou po pomstě, zášti nebo nenávistí. Znalost motivace pachatele je přitom zásadní znalostí pro orgány činné v trestním řízení, a to z toho důvodu, aby dostatečně dbaly ochrany oběti před případným ohrožením a kladly důraz na prevenci před možných útokem pachatele.

V neposlední řadě mýty prostupují i do oblasti strategie řešení stalkingu, kdy pod jejich vlivem není dostatečně brán ohled na specifika a povahu tohoto trestného činu. Uplatňují se

¹⁷⁸ MULLEN, Paul E. *Stalkers and their victims* [online]. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009 [cit. 2023-10-29], s. 263. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=377920>.

¹⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie. 2., rozšířené vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 231.

mediační strategie a principy restorativní justice, které jsou jistě užitečným nástrojem a mají své nezastupitelné místo v trestněprávní praxi, nicméně u případů pronásledování nejsou tyto nástroje doporučovány. Podle Čírtkové může pro pachatele každý kontakt s obětí znamenat přizívání jeho posedlosti obětí, což v konečném důsledku vede k nežádoucímu prodlužování obtěžujícího jednání. Na druhou stranu ani automaticky ukládané zákazy přiblížení a vyhledávání kontaktu s obětí nejsou správným řešením. Ačkoliv se v určitých případech může jednat o efektivní prostředek ochrany oběti, u části pachatelů takové opatření může vést k nežádoucí eskalaci agrese. Je tedy potřeba vždy analyzovat psychologický typ pachatele a nepodléhat mýtu, že taková opatření jsou pro oběť vždy tím nejvhodnějším prostředkem, jak ji zajistit bezpečí a ochranu soukromí.¹⁸⁰

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, dílčí jednání pachatele často nedosahují intenzity trestného činu, a nelze se na ně dívat izolovaně, naopak je nutné na jednotlivé incidenty nahlížet komplexně a v kontextu celé věci. Bohužel tomu tak v praxi nemusí vždy být, a jedná se tak o další nežádoucí aspekt přispívající k bagatelizaci stalkingu a oslabování důvěryhodnosti a celkového postavení oběti.¹⁸¹

3.4. Motivy páchání stalkingu – zločin z lásky

Dle současné německé psychologické nauky lze rozlišit celkem tři druhy motivace pachatele, a to pomsta, láska a narcismus.¹⁸² Pro kategorizaci jednotlivých motivů pachatele je účelné současně rozlišovat jednotlivé druhy pronásledování, zejména jedná-li se o stalking odehrávající se mezi partnery, příp. partnery bývalými (ex-partner stalking) nebo je-li obětí osoba, kterou pachatel osobně víceméně nezná, popř. jde o známost pouze velmi povrchní. Odehrává-li se stalking mezi partnery nebo ex-partnery, bývá pachatelovým motivem snaha udržet si nad obětí kontrolu a moc. Jde-li o pachatele neznámého, jde o jedince, který má omezenou schopnost zdravého úsudku a jeho chování je ovládáno chorobnou posedlostí a představou o jakémisi vztahu s obětí, který je však pouze výplodem jeho fantazie.¹⁸³

Stalking někdy bývá označován za tzv. zločin z lásky, nicméně je zřejmé, že ani v prvním ani ve druhém případě nejde o „láskyplný vztah, ale o pomstu, odplatu, trest za rozchod

¹⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 57-60.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 10, s. 279.

¹⁸³ JURTELA, Silvia. *Häusliche Gewalt und Stalking*. Innsbruck: Studien Verlag, 2007, s. 199.

nebo patologickou formu vztahové závislosti“¹⁸⁴, jak konstatuje Válková, přičemž tento závěr reflektuje i současná judikatura Nejvyššího soudu.¹⁸⁵

Viktimologické výzkumy ukázaly, že rozdíly v předpokládané motivaci se rovněž odlišují v závislosti na pohlaví pachatele a oběti. Ženské oběti častěji chování pachatele odůvodňovaly jeho snahou o obnovení vztahu, zatímco muži nezdědka nedokázali motivaci pachatele vysvětlit nebo chování připisovali motivaci typu nenávist či pomsta.¹⁸⁶ Psychologické studie dále poukazují na rozdíly mezi osobnostmi pachatelů v závislosti na pohlaví, a to ve způsobu pronásledování ovlivněném schopností řešit problémy (tzv. problem solving skills). Vliv mají především odlišné osobnostní dispozice mužů a žen. Zatímco muži se častěji k pronásledování uchylují z důvodu, že nejsou schopni vztahový konflikt řešit jiným způsobem, ženy se k takovému řešení konfliktu uchylují zcela vědomě a kontrolovaně.¹⁸⁷ Pokud je pachatelem žena, jedná se obvykle o sociálně izolovanou osobu s vysokou pravděpodobností duševního onemocnění a poruchy osobnosti. Ačkoliv se ženy mohou k páchání stalkingu uchýlovat i pod vlivem zášti nebo neakceptovaného odmítnutí, většina žen je motivována touhou navázat s obětí intimní vztah.¹⁸⁸

Mullen hovoří o pěti hlavních motivačních vzorcích pachatele. Jsou jimi reakce na odmítnutí, hledání intimity a blízkosti, ventilování hostility a nenávistnosti, pronásledování z nedostatku schopností řešit vzniklou situaci jiným způsobem a pronásledování jako důsledek predátorské agresivity.¹⁸⁹ Fiedler shrnuje, že nejčastěji se pachatelé stalkingu dopouštějí s touhou obnovit bývalý vztah nebo získat intimní vztah. Tyto dvě skupiny tvoří podle Fiedlera většinu pachatelů. Zbývajícím pachatelům připisuje nedostatečné sociální dovednosti, pocity zloby vůči oběti a sexuální motivaci.¹⁹⁰

Znalost pravých motivů pachatele považují pro praxi za zcela zásadní. Jak již bylo zmíněno, věrohodnost obětí stalkingu je někdy zpochybňována na základě argumentu, že pachatel přeci jednal z lásky nebo že jde pouze o vyhrocený vztah mezi dvěma osobami, který má být řešen pouze v soukromí, nikoliv v rámci trestního řízení. Mnoho pachatelů proto na základě tohoto argumentu usiluje o převrácení celé situace tak, že sami sebe pasují do role oběti, a to jak před blízkým okolím

¹⁸⁴ VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 9, s. 257-263.

¹⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 4 Tdo 414/2020.

¹⁸⁶ IMRÍŠKOVÁ, Romana, PODANÁ, Zuzana. Prevalence a charakteristiky stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2014, č. 4, s. 94-99.

¹⁸⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, s. 276.

¹⁸⁸ MULLEN, Paul E. *Stalkers and their victims* [online]. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009 [cit. 2023-10-29], s. 140. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=377920>.

¹⁸⁹ BOON, J, SHERIDAN, L.: *Stalking and Psychosexual Obsession*. NY: John Wiley and Sons, 2002. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 66-67.

¹⁹⁰ FIEDLER, Peter. *Stalking: Opfer, Täter, Prävention, Behandlung*. Germany: Beltz Verlag, Weinheim, Basel, 2006, s. 51.

oběti, tak před orgány činnými v trestním řízení v rámci obhajoby. Oběti tak musí čelit realitě, kdy i její blízké okolí má, alespoň zpočátku, pro pachatelovo jednání pochopení a omluvu.¹⁹¹

3.5. Pachatelé stalkingu

Tato kapitola je věnována pachatelům stalkingu a jejich typologii, přičemž značná část je zaměřena na ex-partner stalking. Podle studií jsou pachateli stalkingu ve více než v 75% případů muži, a to obvykle ve věku mezi 30 a 40 lety.¹⁹² Mullen a Pathe uvádějí, že profesní profil pachatele zahrnuje 38% nezaměstnaných a 56% zaměstnaných osob, přičemž z toho 8% je na vedoucích pozicích. Více než polovina pachatelů stalkingu nikdy neměla trvalý vztah.¹⁹³

3.5.1. Typologie pachatelů stalkingu

Nauka neuznává pouze jednu obecně závaznou typologii pachatelů, na základě které by bylo možné pachatele kategorizovat. Pro účely posuzování trestnosti pachatelů a stanovení prognózy jejich chování se užívá tzv. vícerozměrná klasifikace, která kombinuje vícero hledisek zkoumání škodlivého jednání pachatele. Tato klasifikace posuzuje celkem tři roviny pachatelova jednání, a to rovinu psychologickou, motivace a vztahovou.

V psychologické rovině je rozlišována skupina psychotických stalkerů, skupina intermediární, tj. s omezenými rozpoznávacími a ovládacími schopnostmi a skupina psychicky zdravých pachatelů. V rovině motivace, jak již bylo uvedeno, lze za hlavní motivy pachatele považovat pomstu, lásku nebo narcismus. Na úrovni vztahové, která je zcela zásadní právě pro stanovení prognózy vývoje chování pachatele, jsou rozlišovány případy, kdy je obětí pro stalkera cizí osoba, známá osoba nebo ex-partnera.

Nejčastějšími typy vztahů, ve kterých dochází k pronásledování, jsou osobní vztahy, tj. vztahy milenecké, partnerské nebo např. sousedské či vztahy na pracovišti, ať již jde o zaměstnanecký poměr nebo určitý profesní vztah (např. mezi klientem a advokátem nebo pacientem a lékařem). V neposlední řadě jsou to pak mediálně zprostředkované vztahy, kdy je obětí mediálně známá osoba, typicky celebrita.¹⁹⁴

¹⁹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 84.

¹⁹² DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 10, s. 279.

¹⁹³ MULLEN, Paul E., PATHE, Michele, PURCELL, Rosemary at. al. Study of stalkers. *American Journal of Psychiatry*, 1999, č. 156, s. 1244-1249.

¹⁹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 66.

Jednou z nejuznávanějších typologií pachatelů pronásledování je typologie od Boona a Sheridanana z roku 2002. Ti kromě pronásledování ex-partnerem (až 50% případů) rozlišují pronásledování umanutým (poblázněným) obdivovatelem neboli též nekompetentním nápadníkem (18% případů), fixovaným pronásledovatelem trpící psychickými poruchami a sadistickým pronásledovatelem (12% případů). Umanutý pronásledovatel vnímá oběť jako idol, který je předmětem jeho fantazie. Nejedná se o pachatele, který by měl v úmyslu oběť ohrozit nebo se uchýlovat k fyzické agresi. Tento typ pachatele touží po romantickém vztahu, nikoliv po pomstě či kontrole nad obětí. Projevy fixovaného pachatele mohou být od méně nebezpečných až po ty skutečně závažné, a to v závislosti na stupni psychického narušení osobnosti pachatele. Pachatel žije v iluzorní představě o existenci ideálního vztahu mezi ním a obětí. Fixovaní pronásledovatelé se zvýšenou nebezpečností se uchylují k agresivnějším projevům, které jsou jen těžko předvídatelné. Za své oběti si často vybírají osoby mediálně známé či osoby s vyšším sociálním statusem.

U sadistického pronásledovatele je přítomno vysoké riziko nebezpečnosti. Pachatel chce mít zcela pod kontrolou život oběti, čehož dosahuje zejména manipulativním jednáním a zastrahováním oběti. Typická jsou stádia zdánlivého klidu s cílem vyvolat v oběti pocit absolutní nejistoty. Na veřejnosti však sadistický pronásledovatel často budí pozitivní dojem. Rovněž k oběti je zpočátku milý, zdvořilý a přátelský, a proto je jeho záměr velice obtížně odhalitelný a očekávatelný. Ve skutečnosti je však sadistický pronásledovatel arogantní, egocentrický a neempatický, a tudíž necítí ohledně jeho jednání ani žádné výčitky svědomí. Obětí těchto pachatelů bývají typicky úspěšné, veselé, kontaktní a přátelské osoby, které jsou pro pachatele určitou „výzvou“. Jde o velice chytrého pachatele, který postupuje tak, aby minimalizoval riziko trestního stíhání, a řešení takových případů bývá velmi obtížné.¹⁹⁵ Oběti sadistického pachatele musí počítat s tím, že bude velice komplikované eliminovat jeho aktivity. Zároveň není účelné, aby oběti jakkoliv na pachatele apelovaly, neboť u tohoto typu pachatele je vysoké riziko eskalace situace. Sadistický pachatel bude oběť přesvědčivě ujišťovat o jeho alternativní verzi příběhu, přičemž je důležité, aby oběť pachateli v této fázi nepodlehla.¹⁹⁶

Typologie pachatelů je pro praxi důležitá, neboť, jak bylo zjištěno na základě psychologických studií, stalking je více ovlivněn právě osobností pachatele než situačními faktory.

¹⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 73-76.

¹⁹⁶ BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and psychosexual obsession: Psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2002, s. 77.

To znamená, že oběti mohou mít pouze nepatrný nebo dokonce žádný vliv ve zrodu stalkingu, neboť zcela klíčová je narušená osobnost pachatele, bez ohledu na chování oběti.¹⁹⁷

3.5.2. Ex-partner stalking

Jak již bylo uvedeno, ex-partner stalking zahrnuje až 50% všech případů stalkingu.¹⁹⁸ Jde tedy o zcela zásadní dílčí problematiku, které proto bude věnována větší pozornost. Ze studií vyplývá, že zhruba 60% žen je pronásledována bývalými partnery, zatímco muži jsou až ze 70% pronásledováni povrchními známostmi nebo zcela neznámými pachateli. Genderové rozdíly lze spatřovat rovněž v reakci oběti na chování pachatele, kdy ženy častěji přerušují s pachateli kontakt a na jednání pachatele nereagují a muži více přistupují ke konfrontaci s pachatelem.¹⁹⁹ Podle studií je typickým případem ex-partner stalkingu, když muž (až 75% případů) pronásleduje jeho bývalou partnerku (manželku, družku nebo milenku).²⁰⁰

Ex-partner stalking jako porucha interakce mezi pronásledovatelem a obětí je zapříčiněna, stejně jako ostatní druhy stalkingu, osobností pronásledovatele. Osobní dispozice ex-partner stalkerů mají nepochybně vliv na sociální vztahy a redukované mezilidské kontakty. U naprosté většiny bývalých partnerů přítomny znaky povahové nápadnosti nebo konstelace vyjádřené v typologii pachatelů. Pachatelé ex-partner stalkingu přitom v naprosté většině netrpí psychotickými poruchami. Prvky stalkingu se mohou objevovat již před rozchodem partnerů, ale mohou se projevit rovněž až v průběhu rozchodu nebo dokonce až po definitivním rozpadu vztahu.²⁰¹

Riziko vzniku ex-partner stalkingu je přítomno jak u rozpadu intimních krátkodobých vztahů, tak vztahů dlouhodobých. Většina případů (až 72%) ovšem vzejde ze vztahů, které trvají méně než čtyři roky. Nejvyšší riziko pronásledování je spatřováno u krátkodobých známostí trvajících v průměru od jednoho do šesti měsíců a dále u střednědobých vztahů s délkou trvání zhruba dvou let.²⁰² Dle některých studií lze dovodit, že rizikovějšími vztahy jsou takové, u kterých již

¹⁹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 71.

¹⁹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 48.

¹⁹⁹ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 162-163.

²⁰⁰ STADLER, L. *Ex-Partner-Stalking im Kontext familienrechtlicher Auseinandersetzungen*. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2009. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Expartner stalking a jeho podoby. Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 1.

²⁰¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Expartner stalking a jeho podoby. Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 3-4.

²⁰² STADLER, L. *Ex-Partner-Stalking im Kontext familienrechtlicher Auseinandersetzungen*. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2009. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Expartner stalking a jeho podoby. Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 3.

před definitivním ukončením docházelo k pokusům vztah ukončit.²⁰³ Fiedlerová hovoří v této souvislosti o tzv. teorii o fatální atrakci špatně definovaných mezilidských vztahů, která již byla zmíněna v souvislosti s příčinami stalkingu. Podle Fiedlerové tedy příčinou ex-partner stalkingu bývají očekávání, která jsou mezi partnery nedostatečně či chybně vykomunikována.²⁰⁴

Motivací pachatele ex-partnera podle Burgesse může být diskreditace bývalého partnera, láska přeměněná v nenávist nebo touha po násilí.²⁰⁵ Dressing, Maul-Becker a Gass nabízí alternativní podoby motivace, a to, vedle již zmíněné nenávisti, rovněž snahu o obnovu rozpadlého vztahu a narcistické potřeby ex-partnera, který se po rozchodu cítí ponížěn a touží viníka rozchodu, tj. obět', potrestat.²⁰⁶

U ex-partner stalkingu, jako specifického druhu stalkingu, rovněž platí, že může být obtížné rozeznat nežádoucí jednání od skutečně nebezpečného nevyžádaného jednání pachatele, které by mělo být postihováno v rámci trestního práva. Čírtková uvádí několik znaků jednání stalkera, které mohou napomoci rozlišit pouhou komplikovanou reakci na rozchod ex-partnera od skutečně potenciálně závažného jednání vykazující znaky nebezpečného pronásledování. Oběti by měly především upozornit, pokud je doba, po kterou ex-partner usiluje o smíření vztahu, delší než tři měsíce, přičemž se jedná o pokusy, které oběť jednoznačně odmítá. Současně je nežádoucí, aby intenzita pokusů o nechtěný kontakt byla značná, až excesivní, a pokud je cílem těchto pokusů psychický teror nebo kontrola oběti. Přelomovým bodem v případech ex-partner stalkingu je moment, kdy se z lásky stane nenávist, která se následně začne v jednání pachatele odrážet. Další potenciálně nebezpečnou okolností může být, pokud pachatel v jednání pokračuje i přes to, že má již novou partnerku.²⁰⁷

Z českých i zahraničních studií vyplývá, že stalking mezi partnery mívá závažnější průběh než jiné formy stalkingu. Mnohem častěji dochází k verbálnímu či fyzickému napadení nebo ničení majetku oběti.²⁰⁸ Již v roce 1999 byla zveřejněna studie, která popsala souvislosti mezi pronásledováním a vraždami či pokusy o vraždu, které byly spáchány bývalými partnery. „*Studie poukazuje na statisticky signifikantní vztah mezi partnerským násilím, pronásledováním a vážným*

²⁰³ DAVIS, K. E., ACE A., ANDRA M. Stalking perpetrators and psychological maltreatment of partners. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 4.

²⁰⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 4.

²⁰⁵ BURGESS A.W. et al. Stalking behavior within domestic violence. *Journal of family violence*. 1997, č. 12, s. 389-403. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 4.

²⁰⁶ DRESSING H., MAUL-BECKER, H., GASS, P. Forensisch-psychiatrische Begutachtung bei Stalking. *Neue Strafrechtzeitschrift*, 2007, č. 5, s. 253–255. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 4.

²⁰⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 5.

²⁰⁸ BURIÁNEK, Jiří. ZUZANA PODANÁ. *Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered*. Karolinum, 2016, s. 145.

ohrožením životů obětí, které může končit pokusem o vraždu nebo dokonanou vraždou. Podle autorů studie je pronásledování ve spojení s předcházejícím násilím ve vztahu spojeno s vysokým rizikem zabití oběti a musí být vnímáno jako závažný rizikový faktor.²⁰⁹ Jiná studie z roku 2006 uvádí, že téměř 50% žen, které byly v době trvání vztahu obětmi fyzického nebo sexuálního násilí, bylo tímto partnerem po ukončení vztahu pronásledováno. Z těchto studií je zřejmé, že ukončení vztahu, ve kterém bylo přítomno domácí nebo sexualizované násilí, a odchod oběti od pachatele, ještě neznamená ukončení násilí, neboť pachatelé mají i následně tendenci udržet si nad obětí kontrolu. Naprosté vymanění oběti z moci pachatele je tak velice obtížné.

Ještě obtížnější je zastavení aktivit pachatele, které následuje po ukončení vztahu v případech, kdy mají partneři společné děti, které pachatelé mohou využívat jako prostředek ke kontaktování oběti. Úplné přerušování kontaktu oběti s pachatelem, které bývá doporučováno, pak není dost dobře možné.²¹⁰ Naproti tomu je možné poukázat na judikaturu, která popírá takovou argumentaci pachatele, kdy by motivem jeho jednání byla snaha domoci se styku s dětmi. Podle Nejvyššího soudu jednání pachatele vůči matce (oběti) společného dítěte nelze akceptovat jako legitimní prostředek k dosažení styku s ním, a zamezení pachateli ve styku s dítětem tak nemůže být považován za motiv jeho trestné činnosti, ale spíše jako jeho následek.²¹¹

Nejvyšší soud se dále zabýval případem, kdy oběť měla obavu nejen o vlastní život a zdraví, ale také její nezletilé dcery, neboť se obávala z možného únosu dcery jejím bývalým partnerem, a dále, že by jednání bývalého partnera mohlo mít i následky na psychiku dcery. Soud navíc uznal, že oběť měla v té době rovněž důvodné obavy o své nenarozené dítě, když byla z důvodu jednání bývalého partnera v době těhotenství pod neustálým psychickým napětím, když pachatel oběti vyhrožoval, např. že „jí vezme malou“, „že si neškrtně“ nebo „že ji zničí“.²¹²

3.5.2.1. Ex-partner stalking a domácí násilí

Vzájemná propojenost nebezpečného pronásledování a domácího násilí je důležitým aspektem v celkovém kontextu ex-partner stalkingu, a stalkingu obecně, neboť je to právě přítomnost domácího násilí, která se jeví jako jeden z nejvíce rizikových faktorů pro výskyt násilí i v rámci nebezpečného pronásledování.

²⁰⁹ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 54.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, sp. zn. 8 Tdo 1112/2020.

²¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2021, sp. zn. 8 Tdo 449/2021.

Ex-partner stalking je dle Hoffmanna a Kükenové možné rozlišit na dva druhy lišící se v jejich psychologické podstatě, a to v návaznosti na prvek domácího násilí. Prvním typem je tzv. defenzivní stalking. Ačkoliv v tomto případě ex-partner stalkingu domácí násilí nepředchází, jde o asymetrický vztah, kdy se budoucí stalker chorobně obává možné ztráty partnera. Vlivem obav se stalker stává na partnerovi závislým a odmítá nejen jeho rozhodnutí ukončit vztah, ale také veškerou racionální argumentaci. Škodlivé jednání si stalker dokáže obhájit na základě tvrzení, že „každý má přeci právo na velkou lásku“. Naproti tomu k okolí je stalker velmi kritický a podezřívavý.

Druhým typem ex-partner stalkingu je tzv. ofenzivní stalking. V tomto případě již stalking navazuje na domácí násilí. Jinými slovy lze říci, že stalking je pokračováním předcházejícího domácího násilí. Za hlavní motivaci stalkera je považována snaha o udržení či obnovu kontroly nad obětí. U ofenzivního stalkingu je prioritou ochrana oběti před fyzickým napadením pachatele a tzv. instrumentalizací společných dětí, tj. ovládnutí oběti skrze využívání dětí jako nástroje pro kontrolu a teorizování oběti. Agrese pachatele v podobě fyzického napadení se může stupňovat, pokud pachatel zjistí, že oběť vyhledala pomoc nebo udělala jiný krok ke změně a potenciální „prohry“ pachatele.²¹³ Čírtková upozorňuje, že v případech ofenzivního stalkingu by oběti měly brát každou výhrůžku pachatele vážně. Tento typ pachatele jedná vznětlivě a často bez ohledu na následky, což v praxi znamená, že orgány činné v trestním řízení mohou snáze zasáhnout a rovněž dokazování je více nakloněno obětem.²¹⁴

Zatímco domácí násilí se vyskytuje v partnerských vztazích, ex-partner stalking se odehrává v partnerských vztazích ukončených. Ex-partner stalkingu, který je pokračováním domácího násilí, se v naprosté většině dopouští muži. Výzkumné projekty ukázaly, že oběti domácího násilí a stalkingu nelze zcela ztotožňovat, a je nutné rozlišovat jejich potřeby pomoci, a na základě jejich požadavků zvolit adekvátní strategii intervence. Oběti ex-partner stalkingu vyhledají pomoc obvykle dříve než oběti domácího násilí. Pro oběti stalkingu je totiž prakticky snazší pomoc vyhledat, neboť oběti již s pachatelem nesdílí společnou domácnost a nemusí čelit strachu, že budou při pokusu o zajištění pomoci přistiženy.²¹⁵

²¹³ KÜKEN, H., HOFFMANN, J., VOß, H.G. Die Beziehung zwischen Stalking und häuslicher Gewalt. In HOFFMANN, J., VOß, H.G. Psychologie des Stalkings. Frankfurt: *Verlag für Polizeiwissenschaft*, 2006. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 6. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 47-48.

²¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 49-51.

²¹⁵ Tamtéž.

Mezi společné projevy domácího násilí a ex-partner stalkingu Čírtková řadí fyzické a sexuální násilí, kontrolu pronásledované oběti, úzkostnou vazbu pronásledovatele na oběť, vztek, žárlivost, důkazy „lásky“ (např. v podobě dárků), zastrašování nebo nebezpečné vyhrožování. Mezi společné projevy lze rovněž zařadit snahu pronásledovatele o izolaci oběti, kritiku oběti v podobě zesměšňování nebo ponižování, falešné usmiřování nebo vydírání. Násilná osoba mívá v obou případech narcistické sklony.²¹⁶

Bývalí partneři usilují skrze stalking o udržení kontroly nad obětí. Odborníci hovoří o tzv. postseparačním násilí či tzv. expose syndromu.²¹⁷ Varovné signály nasvědčující nebezpečný rozchod s následným postseparačním násilím jsou, kromě přehnané kontroly nad partnerem již v průběhu vztahu, především předcházející nezdravá závislost na partnerovi, vysoká zranitelnost násilné osoby a její strach z odmítnutí nebo opuštění.²¹⁸

Podle amerických studií až 81% obětí ex-partner stalkingu bylo ve vztahu fyzicky napadeno a až 32% obětí zažilo sexuální násilí.²¹⁹ Napříč odborníky panuje shoda, že provázanost mezi pronásledováním a domácím násilím je vysoká. Lze shrnout, že předcházející domácí násilí zvyšuje riziko fyzického násilí i v rámci stalkingu. A rovněž jako je tomu u domácího násilí, i v případě násilí u pronásledování má násilí vzestupnou tendenci. Násilí na počátku spočívá např. v ničení majetku oběti nebo útocích na domácí mazlíčky oběti. Postupně se však pachatel uchyluje i k napadení samotné oběti nebo osob z jejího blízkého okolí.²²⁰ Podle Baldryho lze celý cyklus shrnout následovně: zastrašování a uplatňování moci – stažení oběti do sociální izolace – kritika a deptání sebevědomí oběti – pokus oběti o oddělení či vzpuru – násilí – falešné usmiřování – případné vydírání oběti. Největší riziko vzniku ex-partner stalkingu podle Baldryho vzniká ve chvíli, kdy se oběť pokusí o změnu, tj. především o odchod od pachatele.²²¹

Jak je patrné, vzájemná provázanost stalkingu a domácího násilí je skutečně nezanedbatelná, a je potřeba věnovat patřičnou pozornost stalkingu v kontextu předcházejícího domácího násilí. Jak dokládá studie Davise a Maiura, stalking je vysoce rizikovým faktorem pro ty nejzávažnější formy domácího násilí, které končí i smrtí oběti. Davis a Maiuro uvádí, že až u 75% zavražděných

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, s. 83.

²¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, s. 214.

²¹⁹ HOFFMANN, J., VOSS H.G.: *Psychologie des Stalkings*. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 49.

²²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 51.

²²¹ BALDRY A.C.: *From domestic violence to stalking*. In: BOON, J., SHERIDAN L.: *Stalking and psychosexual obsession*. Chichester: J. Wiley, 2002. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 49-50.

obětí domácího násilí byly v období jednoho roku před jejich zavražděním zaznamenány projevy stalkingu.²²²

Čírtková v této souvislosti uvádí pro praxi dva následující hlavní závěry, kterými lze problematiku ex-partner stalkingu v kontextu domácího násilí shrnout: „*Za prvé: do strategie řešení případů domácího násilí – jak na úrovni legislativních opatření, tak na úrovni sociálně psychologických intervencí – je nutné zahrnout také problém pronásledování bývalým partnerem. A za druhé: při řešení případů stalkingu je třeba vždy zjišťovat, zda pronásledování předcházelo fyzické domácí násilí, neboť tato skutečnost signalizuje vyšší nebezpečnost pronásledování, tj. vyšší stupeň ohrožení oběti.*“²²³

3.5.2.2. Ex-partner stalking a partnerské znásilnění

V souvislosti s již zmíněným separačním násilím lze v kontextu ex-partner stalkingu nalézt spojitost s partnerským znásilněním. Na pozadí ex-partner stalkingu je, stejně jako u domácího násilí, u znásilnění zvýšené riziko skutečně nebezpečných případů s tragickými následky. Znásilnění odehrávající se v průběhu pronásledování ex-partnerem, vykazují vysoké riziko brutálních způsobů provedení tohoto druhu vztahového násilí. Znásilnění je typicky součástí jiných nátlakových aktivit typických pro pronásledování. Odmítnutého ex-partnera ovládají ambivalentní emoce jako láska, nenávisť, sebelítost, ale také touha po pomstě. Pachatel žije v přesvědčení, že si oběť takové zacházení zaslouží, neboť ona je příčinou rozpadu vztahu. I pro tyto případy platí obecné bezpečnostní doporučení pro oběti pronásledování v podobě absolutního přerušování kontaktu s pachatelem.²²⁴

3.5.3. Iluzorní vztahy

V předchozích kapitolách bylo nebezpečné pronásledování se zaměřením na ex-partner stalking představeno jako fenomén vztahového násilí. Je však potřeba uvést, že vznik stalkingu není podmíněn pouze existencí předchozího partnerského nebo jiného vztahu. Ex-partner stalking je druhem stalkingu vznikající v tzv. reálných vztazích, přičemž se zrodí jako reakce na určitý problém ve vztahu. Je o jistý disfunkční vzorec chování, ke kterému se jedinec uchýlí při vzniku

²²² DAVIS K., FRIEZE I., MAIURO, R. (Eds.), *Stalking: Perspectives on victims and perpetrators*. New York: Springer, 2001, s. 89-90.

²²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 52.

²²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, s. 235-236.

krize ve vztahu. Stalking však může být v rámci reálných vztahů přítomen i v jiných vztazích, a to typicky ve vztazích profesních, pracovních nebo sousedských, ve kterých je pachatel obvykle motivován pocitem křivdy. Vedle reálných vztahů se stalking dále vyskytuje v rámci tzv. iluzorních vztahů. Jedná se o vztahy, které ve skutečnosti neexistují, a proto samotné vztahy nemohou být příčinou vzniku stalkingu. Naopak, skrze pronásledování pachatel usiluje o vznik nového vztahu s obětí. Zatímco u reálných vztahů je tedy stalking reakcí, u vztahů iluzorních představuje stalking akci. Typickým příkladem pronásledování, kdy pachatel teprve usiluje o navození vztahu, je pronásledování mediálně známých osob a celebrit.²²⁵

3.6. Oběti stalkingu

Jako u většiny násilných trestných činů byla pozornost nejprve zaměřena na osobu pachatele. Teprve koncem minulého století začaly vznikat studie o jejich obětech. Z výzkumů i dosavadní praxe je patrné, že obětí stalkingu může být kterákoliv osoba bez ohledu na věk, pohlaví, sociální statut, kulturní zázemí, vzhled či sexuální orientaci. U některých osob je však pravděpodobnost, že se stanou obětí pronásledování, vyšší. Jde zejména o osoby žijící bez partnera nebo osoby, které v nedávné době ukončily vztah. Někteří odborníci zastávají názor, že náchylnější jsou osoby mající sklon k submisivnímu postavení ve vztahu, kterým může činit potíže pachatele odmítnout.²²⁶

Oběti stalkingu lze zařadit mezi tzv. zranitelné oběti. Jedná se o vytvořenou kategorii (vedle tzv. zlomených obětí) Policií ČR ve spolupráci s neziskovou organizací Bílý kruh bezpečí v roce 2010. Do skupiny zranitelných obětí dále spadají např. oběti domácího násilí, násilí z nenávisti, mimořádných událostí, dopravních nehod s těžkou újmou na zdraví nebo např. pozůstalí po obětech nehod s následkem smrti. U těchto obětí je zvýšené riziko pravděpodobnosti vzniku psychických následků jako reakce na danou událost. Na základě závazného pokynu policejního prezidenta č. 97/2010, o systému psychologické pomoci obětem trestné činnosti a obětem mimořádných událostí, byly však tyto oběti po poskytnutí pomoci policejními krizovými interventy ve většině případů odkazovány na vlastní iniciativu, co se týká následné odborné pomoci.²²⁷

²²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 220-221.

²²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 82-84.

²²⁷ VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2016, s. 31.

3.6.1. Oběť jako rukojmí stalkera

Pro oběti stalkingu je velice obtížné nebo v zásadě nemožné předvídat kroky pachatele. V odborné literatuře se vžil pojem tzv. „spirála stalkingu“ zahrnující celkem tři fáze jednání pachatele. V první fázi dochází k jednotlivým útokům způsobilými vzbudit v oběti strach. Oběť se dostává do značného stresu, který však následně s počínající druhou fází spirály odeznívá. Druhá fáze přináší určitý klid a čas vzpamatovat se z incidentů prožitých v první fázi. Nicméně tato fáze bývá poměrně krátká a záhy nastává poslední třetí fáze, ve které převládají obavy oběti z další potenciální aktivity pachatele. Postupně oběť sklouzává do spirály traumatizujících zážitků a tísnivých pocitů z očekávání dalších kroků pachatele. Tímto procesem se pachateli povede zcela ovládnout život oběti. Některým obětem se zcela zhroutí život ve všech rovinách, včetně absolutní ztráty svobodně rozhodovat o svém životě. Obrazně řečeno se tak z oběti stává „rukojmí stalkera“.²²⁸

Tento poznatek reflektuje i současná judikatura Nejvyššího soudu, který v této souvislosti učinil závěr, že oběti nemůže jít k tíži, pokud jednání pachatele neoznámila nebo na některé jednání pachatele reagovala, a to zejména v případech, kdy oběť pachatele zná, a tudíž oběť z mnohých důvodů nechce, aby do jejich vztahu zasahovaly orgány veřejné moci.²²⁹ Nejvyšší soud naopak k takovým projevům chování oběti uvádí následující: „*Takový postoj poškozených je naopak právě typický pro jednání spočívající ve stalkingu, který může přerůst až ve fyzickou agresi, mezi partnery, kdy se cyklicky střídají fáze agrese a klidu, ve kterých je oběť agresorem ubezpečována o jeho lásce, pachatel se omlouvá, zpytuje svědomí, vzápětí zase útočí a dostává tím oběť do své moci, zároveň ji ubezpečuje v odvetě při případném oznámení takového jednání apod.*“²³⁰

3.6.2. Falešná oběť a syndrom falešné viktimizace

Na základě výzkumu policejního orgánu v Los Angeles bylo zjištěno, že výskyt falešných obětí je výjimečným jevem, kdy zhruba pouze 2% ze všech nahlášených případů jsou oběťmi falešnými.²³¹

²²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 83-84.

²²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1192/2021.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ MULLEN, P. E., PATHÉ M., PURCELL, R. *Stalkers and their victims*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2009, s. 209. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=377920>.

Na základě výzkumu kolektivu australských vědců lze rozlišit pět kategorií nepravých obětí stalkingu. První kategorií tvoří osoby vydávající se za oběti stalkingu, jejichž motivací bývá msta a odplata, a to pravděpodobně z důvodu nezvládnutého odmítnutí partnera. Jedná se zejména o narcistické typy osobnosti. Druhou kategorií jsou osoby trpící duševní nemocí projevující se paranoidními stavy a vznikem bludných přesvědčení, že jsou pronásledovány. Do další skupiny spadají osoby, které skutečně v minulosti byly oběťmi pronásledování, a které jsou pod vlivem traumatizující zkušenosti hypersenzitivní na jinak běžně přijatelné chování. Určitá skupina falešných obětí předstírá psychické a fyzické symptomy za účelem upoutat na sebe pozornost okolí. Takové osoby nazýváme jako umělé oběti stalkingu. Poslední kategorií tvoří osoby, které rovněž vědomě předstírají, že jsou oběťmi stalkingu, nicméně jejich motivací je zejména zisk finanční nebo jiné výhody, čímž se liší od umělých obětí, které mají zájem především na upoutání pozornosti a získání uznání druhých.

Ačkoliv není žádný univerzální a spolehlivý postup, podle kterého by bylo možné s jistou rozlišit falešné oběti stalkingu od obětí pravých, je možné vycházet z několika projevů chování, které jsou pro falešné oběti typické. Nepravé oběti často tvrdí, že je pronásleduje neznámý pachatel, popřípadě více pachatelů současně, přičemž jejich tvrzení nejsou schopny nijak dokázat, ani nemohou vysvětlit zjištěné nesrovnalosti v jejich výpovědi. Ze statistických dat je přitom zřejmé, že pronásledování neznámým pachatelem je spíše ojedinělý jev. U falešných obětí dále zcela absentuje popírání viktimizace a nepopisují své emoce do takové hloubky, jako oběti pravé. Na rozdíl od pravých obětí se také falešné oběti neostýchají ve vyhledání a požívání příslušné pomoci. Na druhou stranu však odmítají nabízená opatření, která by je nějakým způsobem mohla omezovat. U osoby předstírající viktimizaci mohou být patrné jisté povahové zvláštnosti a tendence v chování jako např. lhaní, silná reakce na odmítnutí nebo přehnané popisování určité události. Zřejmé mohou být rovněž psychopatologické projevy. Jako pomocný nástroj mohou dále sloužit okolnosti, za kterých falešná oběť skutek nahlašuje. Typicky tak budou činit ve složitém období života. Impulzem mohou být rovněž zveřejněné případy stalkingu v médiích. Čírtková upozorňuje, že falešná oznámení je nutné chápat jako potřebu o pomoc, ovšem nikoliv s problémem pronásledování, ale psychosociálními problémy, kterými zjevně falešná oběť trpí, a které jsou příčinou předstírání viktimizace.²³²

Pokud orgány činné v trestním řízení nabydou podezření, že jde o falešnou oběť stalkingu, lze doporučit následující strategii. V první řadě je nutné ověřit všechny údaje a objasnit motivy, které mohly být příčinou předstírání viktimizace. Následně, až pokud skutečně neexistují pochyby

²³² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 102-110.

o předstírání viktimizace, je doporučováno s patřičnou citlivostí a opatrností falešnou oběť se závěry konfrontovat. Poté je možné učinit další kroky, které jsou vhodné u případů falešných obětí pronásledování, trpí-li duševní poruchou nebo nachází-li se v sociálně složité situaci. Pro zamezení pokračování těchto falešných obětí v jejich činnosti, a tím rovněž zamezení zbytečnému přetěžování příslušných institucí, je doporučováno odkázat falešné oběti na nízkoprahová poradenská místa. Naopak není doporučováno tyto osoby odkazovat na pomoc psychologa či psychiatra, a to z důvodu, že falešné oběti trpící duševními poruchami, zejm. paranoiou, nejsou zpravidla ochotny takovou pomoc vyhledat a přijmout. Naproti tomu doporučení na poradnu, kde se jedinci mohou poradit s odborníky, nemusí být striktně z jejich strany odmítnuto.²³³

Jak bylo uvedeno v úvodu kapitoly, falešné oběti stalkingu představují naprosté minimum všech oznámených případů, a rozhodně by neměly být důvodem pro nárůst nedůvěry vůči obětem stalkingu obecně. U falešných obětí je potřeba hledat příčinu jejich chování a adekvátní řešení problémů, kterými trpí v psychosociální sféře.

3.6.3. Mýty o oběti stalkingu

Problematika falešných mýtů a bagatelizace stalkingu již byla představena. V této souvislosti se nauka soustřeďuje i na mýty o samotných obětech stalkingu. Jedním ze základních mýtů o obětech je představa, že oběť by měla být osobou sexuálně ne příliš zkušenou a neměla by se oblékat nebo chovat nikterak vyzývavě. Oběť by také neměla s pachatelem navazovat kontakt dobrovolně. V „ideálním“ případě by se oběť měla bránit a nejlépe jít s pachatelem do konfliktu. Orgány činné v trestním řízení mohou někdy mylně pracovat s myšlenkou, že oběť bezprostředně při nejbližší příležitosti pachatelovo jednání nahlásí. V neposlední řadě by oběť neměla pachatele znát, natož s ním již v minulosti mít intimní poměr. Oběti nebezpečného pronásledování dále slýchají, že se jim ve skutečnosti pozornost pachatele líbila nebo že pachatele k takovém jednání nějakým způsobem musely dovést. Oběti se dále potýkají s nedůvěrou okolí, které mylně zastává názor, že si oběť celý příběh musela vymyslet nebo si pouze chybně vyložila nevinná romantická gesta náklonnosti pachatele. V neposlední řadě oběť pouze přehání a je příliš hysterická.²³⁴

²³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 240.

²³⁴ BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and psychosexual obsession: Psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2002, s. 52-53.

Ve světle těchto mýtů je to právě popírání, zlehčování a přenášení viny na oběť, co pachatelé nejčastěji uvádějí při své obhajobě.²³⁵ Snaha o znevěrohodnění oběti je strategií mnohých pachatelů stalkingu. Pachatelé manipulují s okolím oběti a usilují o získání blízkých osob oběti na svou stranu. Typicky pachatelé usilují o převrácení reality, kdy se snaží, aby oni sami působili jako oběti. Tento druh stalkingu je označován jako tzv. „stalking by proxy“. Oběti pod jeho vlivem musí čelit situaci, kdy se jejich nejbližší okolí zastává pachatele.²³⁶

Na oběti stalkingu dopadají rovněž některé z tzv. paradoxů viktimizace, které přispívají k šíření falešných mýtů, a ovlivňují mínění veřejnosti o důvěryhodnosti obětí. Jedním z těchto paradoxů je absolutní pasivita oběti. Jedná se o stav, kdy je oběť paralyzovaná jednáním pronásledovatele do takové míry, že není schopna reakce, kterou veřejnost očekává. Jako příklad lze uvést oběť stalkingu, kterou bývalý manžel po dobu téměř dvou let pronásledoval, vyhrožoval jí a napadal, a to jak verbálně, tak fyzicky. Bývalý manžel oběti byl držen ve vazbě. Když došlo k jeho propuštění, oběť o tom nebyla informována, a o to více byla zaskočena, když byla bývalým manželem nečekaně konfrontována na ulici. Oběť popisuje moment, kdy se s bývalým manželem opět setkala, jako chvíli, ve které ztratila pojem o čase. Nevěděla, jak dlouho tento moment mohl trvat, ale připadal jí jako celá věčnost. Oběť ztuhla, nebyla schopna žádné reakce, bušilo ji srdce a nemohla se pohnout. Následně, když paralýza pominula, vyhledala místo, kde se před pachatelem schovala.²³⁷

3.6.4. Sekundární oběť stalkingu

Podle průzkumů pouze v 36% případů stalkingu je zasažena pouze primární oběť. Ve většině případů se tedy u stalkingu setkáváme i se sekundárními oběťmi.²³⁸ Těmito sekundárními oběťmi bývají nejčastěji přátelé, rodinní příslušníci, partneři nebo děti oběti. Nezřídka to však mohou být také kolegové z práce nebo sousedé. V některých případech se pronásledovatelé zaměřují i na cizí osoby jako např. příslušníky policie nebo právní zástupce oběti. Podle studie z britského Leicesteru jeden případ stalkingu současně zasáhne až 21 osob.²³⁹

²³⁵ MELOY, J. R. *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego: Academic Press, 1998, s. 6.

²³⁶ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013, s. 213.

²³⁷ VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2016, s. 63-64.

²³⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 122.

²³⁹ SHERIDAN L., HOFFMANN J.: Eine britische Online Befragung von Opfern von Stalking. *Praxis der Rechtspsychologie*, 2005, Heft 2, s. 213-221. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 88.

3.6.5. Dopady stalkingu na oběť

Stalking představuje z pohledu viktimologie speciální fenomén, a s ohledem na všechna jeho specifika, je potřeba k němu také adekvátně přistupovat. Jak již bylo uvedeno, stalking je svou povahou trvajícím trestným čin, u kterého dochází k postupnému teorizování oběti na základě mnohočetných útoků, a tím k jejímu permanentnímu pocitu ohrožení. Z hlediska viktimizace je tak velký rozdíl mezi oběťmi stalkingu a oběťmi jednorázových trestných činů (jako je např. loupež).²⁴⁰

Stalking poškozují oběti v rovině psychické, pracovní i sociální. Podle výzkumů více než polovina obětí následkem stalkingu změnila své zaměstnání a až 39% obětí změnila své bydliště. Oběti stalkingu ztrácejí pocit kontroly nad svým životem, mají pocit bezmoci, trpí depresemi a až jedna čtvrtina z nich přiznává myšlenky na sebevraždu. Obětem se rozpadají partnerské vztahy a vztahy s jejich blízkými. Výjimkou nejsou ani negativní projevy jako bolesti hlavy, žaludeční potíže, poruchy spánku, záchvaty paniky, pocity vnitřního neklidu či strachu, vztek, podrážděnost nebo zvýšená nervozita a lekavost.²⁴¹ Právě pocit absolutní ztráty kontroly nad životem a nedůvěra k ostatním jsou hlavními důvody, proč oběti popisují jednání pronásledovatele jako "citové znásilnění" nebo "psychologický terorismus". Nepříznivé dopady stalkingu mohou oběti pociťovat ještě dlouho poté, co stalker s aktivitami přestane. V obětech však i poté přetrvává strach a jsou i nadále zranitelné.²⁴²

Mnohé studie u obětí stalkingu dokládají riziko vzniku posttraumatické stresové poruchy. Toto riziko je vyšší u obětí, které mají sklony stavět se k situaci spíše pasivně a uzavírat se do sebe. Riziko vzniku posttraumatické stresové poruchy lze tedy snížit aktivním vyhledáním pomoci.²⁴³ Dopady stalkingu oběti skutečně mohou pociťovat v mnoha sférách života. Ačkoliv např. oběť nezmění v důsledku pronásledování své zaměstnání, i tak to její pracovní život může značně ovlivnit. Studie např. ukázaly, že každá čtvrtá oběť byla alespoň jednou v pracovní neschopnosti o průměrné délce 61 dnů.²⁴⁴

²⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 83.

²⁴¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 122-123.

²⁴² MULLEN, Paul E. *Stalkers and their victims* [online]. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009 [cit. 2023-10-29], s. 57. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=377920>.

²⁴³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 87.

²⁴⁴ HOFFMANN, Jens. *Menschen entschlüsseln*. München: mvg Verlag 2016. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jak zacházet s agresí na pracovišti, případně s navazujícím stalkingem a domácím násilím? *Právo a rodina*. 2018, roč. 20, č. 2., s. 6-11.

Podle Halla způsobuje stalking negativní osobnostní změny, vlivem kterých jsou oběti nadměrně podezřívavé a ztrácí schopnost důvěřovat druhým.²⁴⁵ Jiné studie dospěly k závěru, že některé oběti stalkingu trpí poruchami duševního zdraví, tj. byly u nich zaznamenány psychopatologické symptomy. Například podle studie provedené v Holandsku bylo potvrzeno, že výsledky obětí stalkingu, které vyhledaly pomoc ve specializačních poradnách, se více blíží výsledkům psychiatrických pacientů než zdravých jedinců. Tyto oběti vykazovaly znaky depresivních a úzkostných stavů, somatické potíže, poruchy spánku a sociální disfunkce.²⁴⁶

Zejména pro orgány činné v trestním řízení je nutné si uvědomit, že uvedené dopady jsou u obětí přítomny jak v případech, kdy se pachatelé uchylují k fyzickému násilí, tak v případech, kdy k fyzickému násilí nedochází. Oběti stalkingu zcela běžně uvádějí chronický strach i v případech, kdy nedošlo k fyzickému napadení nebo k explicitnímu vyhrožování. Jako příčinu chronického stresu oběti uvádějí pocit neustálého ohrožení, který pramení z vytrvalého, ale současně nepředvídatelného chování pachatele. Některé oběti stalkingu dokonce připouštějí, že fyzické napadení pachatelem by pro ně paradoxně znamenalo úlevu od vyčerpávajícího pocitu nejistoty. Existenci fyzického násilí lze navíc z povahy věci před orgány činnými v trestním řízení lépe dokázat, čímž je obětem zaručena větší šance, že jednání pachatele bude ze strany příslušných orgánů skutečně považováno za legitimní problém, a oběti se tak s větší pravděpodobností svého práva dovolají.²⁴⁷ Podle Matouškové zvláštností extrémního fyzického násilí u případů stalkingu je jeho předcházející ohlašování.²⁴⁸ Oběti se tedy spíše rozhodnou stalking oznámit, pokud byly pachatelem napadeny fyzicky.

3.7. Přístupy k řešení stalkingu a efektivita preventivních opatření

V předchozích kapitolách věnující se kriminologickým aspektům stalkingu byl tento fenomén představen zejména z hlediska možných příčin, rizik, hlavních forem a motivů jeho pachatelů a popisu jeho pachatelů a obětí. Tato kapitola se soustřeďuje na vhodné přístupy k řešení stalkingu a usiluje o definování efektivních preventivních opatření. Konkrétně se v rámci této problematiky soustředím na tzv. management případu a strategie eliminace stalkingu, efektivitu zákazů přiblížení a kontaktů a efektivitu policejní intervence.

²⁴⁵ HALL, D. M.: The victims of stalking. In: Meloy, J. R. (ed.): *The psychology of stalking*. San Diego: Academic Press, 1998. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 85.

²⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 85.

²⁴⁷ PATHÉ, Michele. *Surviving stalking* [online]. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2002 [cit. 2023-10-29], s. 55. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=217963>

²⁴⁸ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013, s. 214.

3.7.1 Management případu a strategie eliminace stalkingu

Efektivní management stalkingu, tj. řešení stalkingu v praxi, je základním předpokladem pro úspěšné vypořádání se s jeho případy. Vyžaduje přitom spolupráci policie s odborníky z oboru psychiatrie, psychologie, ale také např. s Probační a mediační službou.

Stane-li se osoba obětí pronásledování, je klíčové posouzení rizika, které oběti při aktivitách pachatele hrozí – tzv. threat či risk assessment. Následně je možné stanovit vhodný postup intervence, management případu – tzv. stalking či case management. Použité strategie jsou dále vyhodnocovány v rámci tzv. risk managementu. Pro analýzu rizika pronásledování zavádí Mullen a MacKenzie čtyři kritéria. V první řadě je důležité zvážit riziko eskalace, tj. jestli mají nebo případně mohou mít pachatelovy aktivity stupňující tendenci. Druhým kritériem je délka trvání pronásledování, přičemž zpravidla platí, že čím delší dobu pachatel oběť pronásleduje, tím je prognóza závažnějšího charakteru. Třetím kritériem je riziko znovuoobnovení pachatelova jednání poté, co již oběť považuje pachatelovy aktivity za ukončené. V neposlední řadě je uváděno kritérium intenzity psychického a sociálního poškozování oběti. Zkoumána je přitom rizikovost nejen na straně pachatele, ale také na straně oběti.

V kontextu managementu stalkingu je vhodné znovu zmínit, že vznik stalkingu je zapříčiněn zejména osobností pachatele, nikoliv situačními faktory, přičemž chování pachatele je jen velice obtížně možno změnit pomocí terapeutické péče. Chování oběti má pouze nepatrný nebo dokonce nulový vliv na chování pachatele, v jehož osobnosti je třeba hledat příčinu celého problému.²⁴⁹ Podle Čírtkové „u většiny pronásledovatelů se jako bazální zdroj problémového chování zjišťuje tzv. nejistá vazby (*insecure attachment*), která se projevuje citovou ambivalencí, nejistotou, agresivitou a neschopností řešit závislost ve vztahu. Ovlivnitelnost nebo přesněji možnosti změnit tuto charakteristiku, která se utváří v raném dětství na základě interakce dítěte s matkou, je momentálně posuzována spíše skepticky“²⁵⁰.

V rámci managementu případu je nutné k věci přistupovat citlivě s ohledem na daná specifika po provedení individuální analýzy. Druhým důležitým východiskem je pragmatický přístup k případu, což znamená, že navržené postupy musí vycházet ze skutečných potřeb oběti, dostupných zdrojů a možné ovlivnitelnosti pachatele. Hlavním cílem je především zajištění

²⁴⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 121-123.

²⁵⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 121.

fyzické bezpečnosti oběti a zastavení aktivit pachatele, a v souladu s tímto cílem musí být postupováno.²⁵¹

Strategie eliminující stalking lze rozlišovat na ofenzivní a defenzivní. Ofenzivní strategie znamená přímou konfrontaci pachatele, a je reprezentována policejními a právními postupy. Naproti tomu strategie defenzivní pracuje se skrytými postupy, a pachatele přímo nekonfrontuje. Výhodou této strategie je vyloučení rizika eskalace pronásledování a v případě neúspěšného výsledku možnost přechodu na strategii ofenzivní. V opačném případě změna strategie možná není.²⁵²

3.7.2. Efektivita zákazů přiblížení a kontaktů

Z dosavadních výzkumů vyplývají rozporuplné závěry, zda opatření v podobě zákazů přiblížení a kontaktů jsou efektními nástroji proti zamezování stalkingu. Jádrem problému je zejména poměrně vysoká míra nedodržování uložených zákazů pachatelem. Oběti tak musí zůstat obezřetné i po uložení daného opatření. Na druhou stranu nelze na základě skutečnosti, že velká část pachatelů zákazy porušuje, na ukládání těchto opatření bez dalšího rezignovat. Ačkoliv jejich uložení nemusí znamenat zamezení ohrožení oběti v daném čase, mohou být i tak pro oběť prospěšné v následujícím trestním řízení. Pachatel bude moci být např. stíhán za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 TZ. Zakázaná intervence pachatele rovněž napomáhá vytvoření obrazu o osobnosti pachatele a jeho nebezpečnosti, a tím může být nápomocná při řešení a zkvalitňování managementu případu.²⁵³ Argumenty pro ukládání tohoto druhu preventivních opatření tedy z mého pohledu převládají.

3.7.3. Efektivita policejní intervence

Na mezinárodní konferenci na téma pronásledování a možnosti policejní intervence konané v Berlíně v roce 2004 se odborníci shodli na dvou základních východiscích. Jako první byl učiněn závěr, že prevence a intervence musí být multioborové, tj. že je nutná spolupráce odborníků z různých odvětví zasahující do této problematiky. Klíčová je zejména spolupráce právníků, policistů, psychologů, psychiatrů a sociálních pracovníků, ale v některých případech i dalších

²⁵¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 89.

²⁵² HOFFMANN, J., VOß, H. G. *Psychologie des Stalkings*. Frankfurt: *Verlag für Polizeiwissenschaft*, 2006. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 96-97.

²⁵³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 91-92.

odborníků. Druhým, neméně podstatným, výstupem z konference byla teze, že není možné nalézt jednotné univerzální řešení pro všechny případy stalkingu. Příslušní odborníci musí mít v první řadě k dispozici dostatečné množství informací o daném případě, tj. musí vytvořit kvalitní informační management. Na základě informačního managementu mohou odborníci již kvalifikovaně případ posoudit, vyhodnotit rizika, která oběti hrozí a vytvořit již samotnou intervenční strategii obsahující možné postupy řešení.

Policejní orgány musí brát ohled na určitá specifika, která trestný čin nebezpečného pronásledování obnáší. Oproti vyšetřování jiných trestných činů, kde je klíčové to, co se již stalo, je u stalkingu podstatné i to, co by se ještě mohlo stát. Zásadní roli hraje první kontakt s obětí, neboť v mnohých případech je to na počátku pouze tvrzení oběti, které má policejní orgán k dispozici.²⁵⁴ Co se týká posouzení efektivity policejní intervence, je podle Čírtkové účinnost policejních orgánů „přímo úměrná pozornosti, která je v rámci systému či organizace policie tomuto problému věnována. Tam, kde nemá problematika stalkingu určitou prioritu, je účinnost nízká. Pokusy o podání trestního oznámení ze strany oběti jsou odmítány nebo je problém bagatelizován.“²⁵⁵

V letech 2006 a 2007 byl realizován krizovým intervenčním týmem projekt „KIT BREMEN“. Odborný tým složený z příslušníků policie, pracovníků z oblasti sociálních služeb a státních zástupců sumarizoval v rámci tohoto projektu hlavní zásady a principy intervence v případech stalkingu a domácího násilí. Hlavní zásadou byla stanovená ochrana oběti zajištěna rychlou reakcí vůči pachateli. Včasné a adekvátní reakce má být dosaženo zejména správným vyhodnocením rizikovosti jednání pachatele. Případy vyhodnocené jako nejvíce rizikové, mají být řešeny příslušnými složkami bezodkladně. Oběti by v první řadě měly získat pocit, že se jim kterákoliv složka, na kterou se obrátí, patřičně věnuje, tj. oběť musí být především řádně vyslechnuta a následně odkázána na příslušnou kompetentní složku. Projekt fungoval na základě vypracovaných standardizovaných postupů tak, aby jednotlivé složky fungovaly efektivně jako jeden celek. V rámci projektu působily specialisté z řad policistů a státních zástupců, kteří prošli speciálním školením, jak s oběťmi stalkingu a domácího násilí pracovat. Dále byla pro oběti zřízena speciální krizová linka, kterou zajišťovali specialisté z řad policistů.²⁵⁶

²⁵⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 93.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 95-96.

3.8. Ochrana obětí stalkingu

Poslední kapitola je věnována problematice ochrany obětí stalkingu, a to jak ve formě doporučení pro oběti stalkingu, tak doporučení pro osoby, které s obětmi jednají, přičemž zvláštní pozornost je věnována jednání ze strany policejních orgánů. Zaměřuji se na jednotlivá doporučení a vhodné postupy vyplývající ze zahraniční studie, které příslušníky policejních orgánů v České republice nejsou v současné době používány, a rovněž uvádím některé problematické aspekty v komunikaci policejních orgánů. V neposlední řadě uvádím organizace, na které se oběti stalkingu mohou v České republice obrátit.

3.8.1. Doporučení pro oběti stalkingu

Ze studie Buriánka a kolektivu vyplývá, že zhruba polovina obětí volí pasivní obranu, tj. že stalkera ignorují nebo se mu záměrně vyhýbají. Zhruba čtvrtina obětí se rozhodne vyhledat pomoc blízkého okolí. Méně pak oběti přistupují k opatřením, jako je změna telefonního čísla nebo denní rutiny. Zhruba 17% obětí stalkera přímo konfrontuje. Zhruba v 10% případech, a tedy nejméně častou variantou je, že oběti nečiní žádné změny a nepřistoupí k žádnému ochrannému opatření.²⁵⁷

Základním doporučením pro oběti je dát jednoznačně stalkerovi najevo, že si nepřejí, aby o ně dále projevoval jakýkoliv zájem. Oběť by se měla vyhnout veškerým schůzkám, odepisování na zprávy, přijímání telefonních hovorů apod.²⁵⁸ V této souvislosti hovoříme o tzv. strategii nulové reakce. Úplné přerušení kontaktu bez jakékoliv reakce na pachatelovy aktivity je vhodnějším opatřením než odmítavé reakce, neboť z nich by pachatel mohl dovozovat zájem ze strany oběti. Jedná-li se o počáteční fázi pronásledování, a zároveň je pronásledovatel známou osobou, může být v určitých případech efektivní podstoupit s ním rozhovor. V žádném případě by však do kontaktu s pachatelem neměla přijít sama oběť, ale rozhovor by měl být realizován vždy prostřednictvím třetí kompetentní osoby. K tomuto postupu je však nutné přistupovat velice opatrně, neboť zejména pokud se oběť rozhodne podat trestní oznámení, je především v první řadě třeba myslet na její bezpečnost. Ačkoliv může být rozhovor prostředkem

²⁵⁷ BURIÁNEK, Jiří. ZUZANA PODANÁ. *Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered*. Karolinum, 2016, s. 148.

²⁵⁸ SEKOT, Aleš. *Úvod do sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 172.

k nápravě pachatele, který si může škodlivost svého jednání uvědomit, z praxe jsou známy případy, kdy rozhovor v pronásledovateli ještě více podnítil motivaci oběť poškodit.²⁵⁹

Po dobu pronásledování je rovněž v některých případech nezbytné změnit některé aspekty každodenního života. Je vhodné např. změnit běžné trasy, chodit nakupovat v jiný čas, užívat jiné dopravní prostředky nebo vyměnit zámek u dveří. Pokud má oběť možnost, je doporučováno, aby se mimo domov pohybovala v doprovodu blízké osoby nebo měla alespoň pro případ, že by přišla se stalkerem do kontaktu, dohodnutý s blízkou osobou krizový postup. Doporučuje se rovněž uchovávat jakékoliv záznamy obtěžování (např. záznamy telefonních hovorů, e-maily, sms zprávy nebo dopisy) pro případné dokazování, pokud by se oběť rozhodla podat trestní oznámení.²⁶⁰

Důsledné dodržování doporučení obětí je zcela zásadní. Zejména doporučení ignorovat veškeré pokusy o kontaktování může být pro oběti po čase obtížné, a to zejména v případech ex-partner stalkingu. Čírtková upozorňuje na riziko slibu tzv. poslední schůzky, který však pachatel nikdy nedodrží, a je třeba i takové sliby razantně odmítat. V neposlední řadě je třeba zdůraznit klíčovou roli blízkého okolí oběti. Oběti se bohužel často dostávají do sociální izolace, mají strach o problému mluvit nebo tak neučiní ze zdánlivě banálního důvodu, jako je pocit trapnosti, že se v takové situaci ocitly. Pro oběť je naprosto zásadní slyšet, že jí někdo blízký věří, a dodá jí tak odvalu k řešení problému, především vyhledání profesionální pomoci.²⁶¹

3.8.2. Jednání s obětí stalkingu

Odborníci z oboru kriminalistické psychologie uvádějí, že oběti stalkingu potřebují především podporu, přijetí a respekt, a to jako od blízkého okolí, tak od orgánů činných v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení, odborníci a úřední osoby by měli obětem stalkingu zejména poskytnout dostatečnou ochranu soukromí a adekvátně a srozumitelně oběti poučit o jejich právech a průběhu trestního řízení.²⁶² Pro oběti je důležité, aby orgánům činným v trestním řízení mohly důvěřovat. Pocit obětí, že jim „stejně nebude nikdo věřit“ je pro velké množství z nich důvodem, proč se rozhodnou věc policejnímu orgánu neoznámít. Oběti se předem obávají, že z hlediska sekundární viktimizace budou vystavovány osobním otázkám a budou muset vypovídat ohledně intimností z jejich života v cizím nekomfortním prostředí. Případy, ve kterých příslušníci police

²⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 124-125.

²⁶⁰ SEKOT, Aleš. *Úvod do sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 172.

²⁶¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 90.

²⁶² GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 163.

jednají tak, že bagatelizují jednání nahlášené obětí, nastávají zejména z důvodu, že nejsou dostatečně vzděláni v oblasti viktimologie a nemají dostatek zkušeností s jednáním s těmito oběťmi. Zcela zásadní je tedy vzdělávání příslušníků policejních orgánů v oblasti specifik, které stalking, jeho pachatelé a oběti vykazují.

Jak již bylo uvedeno, v roce 2013 byl přijat zákon o obětech trestných činů implementující závazky z evropské legislativy. Cílem tohoto zákona bylo především posílit práva obětí trestné činnosti. Z viktimizačního výzkumu provedeného v roce 2018 však vyplynulo, že pouze 21% obětí závažných deliktů, které trestný čin oznámily, má povědomí o existenci tohoto zákona, přičemž naprosto mizivá část z nich se o něm dozvěděla od policejního orgánu. V případě stalkingu se o zákoně o obětech trestných činů dozvěděla prostřednictvím policejního orgánu pouze 1 ze 158 obětí.²⁶³

Existují zásady a doporučení, kterými je vhodné se při jednání s oběťmi řídit. V první řadě je to již zmíněné poskytnutí informací oběti o jejích právech, průběhu vyšetřování a rovněž také místech, kde je možné vyhledat následnou pomoc. Další zásadou je normalizování prožívání oběti. Zde je nutné si uvědomit, že každá oběť reaguje na skutek jiným způsobem a neexistuje nic jako správná nebo naopak špatná reakce na traumatický zážitek. Rovněž je podstatné zaměřit se na následný postup směřující k tomu, aby oběť opětovně získala pocit bezpečí, tj. především zajistit přítomnost blízkých osob oběti a případně najít vhodné zařízení poskytující obětem všestrannou pomoc. K oběti je nutné přistupovat s úctou a empatií a vyhnout se jakémukoliv hodnocení. Je zcela klíčové si uvědomit, že oběť má v trestním řízení zásadní postavení, neboť právě součinnost oběti je základem pro vyšetření trestného činu a následné represe pachatele.²⁶⁴

Zejména v případech ex-partner stalkingu je důležitá snaha o odbourávání pocitu viny, který oběti mohou mít. Obecně lze říci, že cílem podpory obětí pronásledování je znovuzískání pocitu identity a kontroly nad vlastním životem, a s vědomím tohoto cíle by se k obětem mělo přistupovat.²⁶⁵ Je důležité mít na paměti, že oběti stalkingu mohou být vystrašené, zranitelné, frustrované nebo našťvané, a s ohledem na pocity dané oběti je nutné adekvátně přizpůsobit komunikaci s ní.²⁶⁶

²⁶³ ROUBALOVÁ, Michaela, KOSTELNÍKOVÁ, Zuzana, PEŠKOVÁ, Martina, HOLAS, Jakub. Péče o oběti trestných činů – dílčí výsledky z výzkumu obětí. *Trestněprávní revue*, 2018, č. 7-8, s. 185-190.

²⁶⁴ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 164-167.

²⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, s. 123-124.

²⁶⁶ BOON J., SHERIDAN, L. *Stalking and psychosexual obsession: Psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2002, s. 53-54.

3.8.2.1. Jednání s obětí stalkingu ze strany policejních orgánů

Podle studie se pouze 15% obětí v České republice rozhodne stalking oznámit a pouze necelá polovina z nich pak uvedla, že byla s přístupem příslušníků policejních orgánů spokojená.²⁶⁷ Německé studie ukázaly, že jsou to právě policejní orgány, které nejsou dostatečně informovány o problematice stalkingu a nejsou vybaveny metodickými pokyny a postupy, které by zamezovaly nesprávným úsudkům a bagatelizaci ze strany jejich příslušníků.²⁶⁸ Visinger v této souvislosti upozorňuje rovněž na riziko u soudních znalců, kteří nezdědka vycházejí pouze z obecných empirických údajů nebo z policejních statistik bez bližšího prostudování konkrétního případu se zaměřením na riziko recidivy a skutečného činu, kterým pachatel oběti hrozil.²⁶⁹ K tomu dále uvádí, že „*když uvážíme, nakolik české soudy mechanické a bezvýhradně akceptují závěry znalců, místo aby je pečlivě a kriticky hodnotily podle volné úvahy ve smyslu § 2 odst. 6 TŘ, nejsou vyhlídky na spravedlivý postih v současné době příliš optimistické*“²⁷⁰.

Nad rámec doporučení uvedených v předchozí kapitole, shrnují Boon a Sheridan doporučení a zásady speciálně sestavené pro policejní orgány pracující s oběťmi stalkingu. Hlavním cílem policejních orgánů by mělo být získání důvěry oběti. Policejní orgány by se měly zdržet jakékoliv zpochybňování tvrzení oběti. Podle Boona a Sheridana k vybudování důvěry ze strany oběti k policejním orgánům může přispět, že oběti bude přidělen jeden konkrétní příslušník policie, na kterého se může v případě potřeby obrátit, a se kterým bude v průběhu řízení komunikovat. Kromě kontaktu na příslušníky policejního orgánu, by oběť měla rovněž obdržet kontakt, na který se může obrátit pro případ nouze, spolu s jasnými informacemi, jak v takových případech postupovat. Na oběť může mít skutečně pozitivní vliv, pokud bude ujištěna, že se může kdykoliv, např. i mimo pracovní dobu kontaktní osoby, obrátit na daného odborníka. Vybudování takového funkčního komunikačního systému může obětí skutečně pomoci a alespoň částečně zmírnit jejich frustraci.

V počáteční fázi je vhodné oběť upozornit, že v průběhu trestního řízení bude nucena orgánům činným v trestním řízení převyprávět celý příběh, dokonce i opakovaně, a bude tázána na jednotlivé detaily, které budou spatřovány pro řízení jako podstatné. Oběti by mělo být srozumitelně policejními orgány vysvětleno, že je důležité, aby v přípravném řízení uvedla veškeré informace, které je schopna si vybavit, neboť nové informace, které oběť uvede až před soudem,

²⁶⁷ BURIÁNEK, Jiří. ZUZANA PODANÁ. Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered. Karolinum, 2016, s. 148-149.

²⁶⁸ HOFFMAN, Jens. Stalking. Polizeilische Prävention und Krisenmanagement. *Kriminalistik*, 2003, č. 12, s. 726-731.

²⁶⁹ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 331-336.

²⁷⁰ Tamtéž.

mohou působit jako méně důvěryhodné. Jak již bylo uvedeno, pro oběti stalkingu je typické, že se potýkají s pocity nejistoty a absolutní ztráty kontroly nad svým životem. Policejní orgány by tak měly usilovat o to, aby oběti opět získaly pocit, že mají život ve svých rukách. K tomu alespoň částečně napomůže, pokud bude oběť v průběhu vyšetřování zapojena do shromažďování důkazů, neboť oběť nabude dojmu, že může aktivně přispět k jejímu návratu do běžného života. Stejně tak je důležité, aby policejní orgány oběť pravidelně informovaly o průběhu řízení. Policie by však nikdy neměla dávat oběti falešné naděje o budoucím průběhu řízení, zejména jeho výsledku a šanci na odsouzení pachatele.²⁷¹

3.8.3. Organizace pomáhající obětem stalkingu v České republice

Jednou z organizací pomáhající obětem stalkingu v České republice je Bílý kruh bezpečí. Bílý kruh bezpečí je občanským sdružením, které vzniklo v roce 1991. Sdružení poskytuje odbornou právní a psychologickou pomoc obětem nebezpečného pronásledování prostřednictvím poradenských center a nonstop telefonní linky. Sdružení se zaměřuje na posouzení chování pronásledovatele, dosavadních pokusů zamezit pronásledování a dalších okolností podstatných pro identifikaci hrozícího rizika. Odborný tým složený z právníka a krizového intervenanta se spolu s obětí zabývají především otázkami, zda jde skutečně o trestný čin nebezpečného pronásledování, zda hrozí oběti nebezpečí fyzického napadení a následně posuzují vhodnou strategii intervence. Sdružení oběti předává konkrétní doporučení, která oběť může aplikovat v praxi. Společným cílem je zamezení pokračování nebezpečného pronásledování a zajištění bezpečí oběti.²⁷² Dalšími neziskovými organizacemi, které pomáhají zejména obětem domácího násilí, ale mohou se na ně obrátit rovněž oběti stalkingu, jsou např. organizace Acorus, o.s. nebo ROSA, z.s.

²⁷¹ BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and psychosexual obsession: Psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2002, s. 50-55.

²⁷² Bílý kruh bezpečí [online] [cit. 2023-11-22]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo představení stalkingu jako celospolečenského fenoménu z hlediska trestněprávního a kriminologického. Skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování byla do trestního zákoníku zařazena do § 354 TZ s účinností od 1. 1. 2010. Od této doby uplynulo již dostatečné množství času na zhodnocení efektivity současné právní úpravy a pojmenování některých problematických a společensky rizikových aspektů, a to i s ohledem na dosavadní zahraniční zkušenosti a studie, které mohou být České republice inspirací.

Za příslušné období, kdy je nebezpečné pronásledování postihováno v rámci současného trestního zákoníku, lze říci, že jde o efektivní nástroj, kterými orgány činné v trestním řízení mohou pachatele stalkingu postihovat, přičemž ve většině případů byl pachateli soudem uložen podmíněný trest odnětí svobody s tím, že v posledních rocích je viditelný nárůst v ukládání peněžitého trestu. K podmíněnému trestu odnětí svobody považují, pro naplnění všech funkcí trestu, za vhodné současné uložení přiměřeného omezení nebo přiměřené povinnosti ve smyslu § 48 odst. 4 TZ.

Napříč dílčími okruhy diplomové práce bylo mým cílem představení stalkingu jako specifického druhu násilí a určité patologické formy vztahové závislosti motivované pomstou, a tím současně vyvrátit některé mýty spojené jak se samotným fenoménem stalkingu, tak s jeho oběťmi. Oběti jsou někdy označovány jako „rukojmí stalkera“, což s ohledem na následky jako chronický stres, strach, pocit bezmoci a pocit absolutní ztráty kontroly nad vlastním životem, je označením velmi přiléhavým. Z hlediska rozdělení rolí pachatele a oběti stalkingu lze stalking přirovnat k domácímu násilí. Právě jednostrannost aktivit pachatele a minimální, nebo dokonce žádná, možnost oběti chování pachatele ovlivnit, jsou společnými znaky pro stalking a domácí násilí, případně další formy vztahového násilí. Z mého pohledu je uvedené skutečně podstatným východiskem pro správný přístup k tomuto fenoménu, a to jak ze strany okolí oběti, tak ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Se zavedením skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování bylo potřeba definovat některé poněkud neurčité pojmy použité zákonodárcem, jako „dlouhodobé“ pronásledování, „obvyklý způsob života“ nebo „důvodná obava“. S ohledem na výklad těchto pojmů prostřednictvím dosavadní judikatury zastávám názor, že tyto zákonem nedefinované pojmy již v současné době mají svůj daný rámeček. V tomto kontextu současná judikatura v zásadě dostatečně reflektuje specifika stalkingu, jeho pachatelů i obětí. Pouze ve snaze přesněji definovat, zda je pronásledování již možné posoudit jako dlouhodobé, jsou v některých případech viditelné tendence soudu určit přesnou hranici. Ačkoliv souhlasím, že je v této věci potřebné soudní výklad

sjednotit, nelze dle mého názoru jednání pachatele přesně časově vymezit. Naopak za účelné považuji kombinaci objektivního časového vymezení a subjektivního hlediska oběti zohledňující její obavy, a to v celkovém kontextu případu. Zohlednění celkového kontextu a zjištění všech souvislostí ostatně shledávám jako nezbytnost pro jakékoliv rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení ve věcech nebezpečného pronásledování.

Ve specifických případech však samozřejmě i nadále může činit výklad některého z těchto pojmů potíže, a to např. v souvislosti s cyberstalkingem. Cyberstalking, jako relativně nový druh stalkingu, je fenomén, jehož význam v dnešní době stále narůstá. Nebezpečnost tohoto fenoménu je jednoznačně v nepoměru k nenáročnosti provedení útoků, kterých se pachatelé v anonymním virtuálním prostoru dopouští. Jeho společenská škodlivost by tedy neměla být zákonodárcem a orgány činnými v trestním řízení podceňována.

Pro naplnění skutkové podstaty nebezpečného pronásledování musí dojít k naplnění jedné z forem zákonem taxativně vymezené písmeny a) až e) příslušného ustanovení. V Německu daná skutková podstata mimo taxativní výčet jednání umožňuje postihovat i jednání srovnatelná, což by dle mého názoru, vzhledem k neustále se měnícím a nově formujícím podobám stalkingu, bylo účelné i v rámci české právní úpravy. Je zřejmé, že zákon nemůže taxativně vyjmenovat všechny formy stalkingu, a důležitou roli tak zastává soudní výklad. Naopak rakouská právní úprava klade větší důraz na přesné a konkrétní vymezení jednotlivých forem stalkingu, postihuje i méně závažné formy stalkingu, ale jeho nejzávažnější formy nezahrnuje. V tomto ohledu považuji za vhodnější inspiraci německým zákonodárcem.

Jako zajímavý a potenciálně užitečný shledávám institut zavedený v italském trestním zákoníku, který považuje za přitěžující okolnost spáchání nebezpečného pronásledování vůči bývalému manželovi či osobě, s níž pachatel pojil citový vztah. Tzv. ex-partner stalking tvoří většinu všech případů stalkingu a mívá závažnější průběh než jiné formy stalkingu. Dle studií je signifikantní vztah mezi partnerským násilím, pronásledováním a vážným ohrožením životů obětí. Značná provázanost je mezi stalkingem a již zmiňovaným předcházejícím domácím násilím. Paradoxně je to však právě stalking odehrávající se mezi bývalými partnery, který bývá nejčastěji bagatelizovaný, ačkoliv je ve skutečnosti rizikovým faktorem pro ty nejzávažnější formy domácího násilí, které končí i smrtí oběti.

Ve světle výše uvedeného, a v diplomové práci uváděných studií, vidím prostor v oblasti vzdělávání a specializace orgánů činných v trestním řízení ohledně specifik, které fenomén stalkingu obnáší, přičemž největší důraz by měl být kladen na znalost motivace pachatele a bezpečnostních rizik, která v daném případě oběti mohou hrozit.

Seznam zkratk

OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
StGB	Strafgesetzbuch
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Monografie a sborníky

- BALDRY A. C: *From domestic violence to stalking*. In: BOON, J., SHERIDAN L.: *Stalking and psychosexual obsession*. Chichester: J. Wiley, 2002. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008.
- BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and psychosexual obsession: Psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2002.
- BURIÁNEK, Jiří. PODANÁ, Zuzana. *Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered*. Karolinum, 2016.
- CLOUGH, Jonathan. *Principles of cybercrime*. Cambridge: Cambridge University Press. 2010.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007.
- ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. 2. vydání. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2019.
- DAVIS K., FRIEZE I., MAIURO, R. (Eds.), *Stalking: Perspectives on victims and perpetrators*. New York: Springer, 2001.
- DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav. A kol. *Občanský soudní řád I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- DVOŘÁK Marek. *Nebezpečné pronásledování – Stalking*. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Teoretik. Praha: Leges, 2019.
- FIEDLER, Peter. *Stalking: Opfer, Täter, Prävention, Behandlung*. Germany: Beltz Verlag, Weinheim, Basel, 2006.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006.

HALL, D. M.: The victims of stalking. In: Meloy, J. R. (ed.): *The psychology of stalking*. San Diego: Academic Press, 1998.

HOFFMANN, J., VOSS H. G.: Psychologie des Stalkings. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008.

JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018.

JURTELA, Silvia. *Häusliche Gewalt und Stalking*. Innsbruck: Studien Verlag, 2007, s. 201.
KRATOCHVÍL, Vladimír et. al. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

KÜKEN, H., HOFFMANN, J., VOß, H. G. Die Beziehung zwischen Stalking und häuslicher Gewalt. In HOFFMANN, J., VOß, H. G. Psychologie des Stalkings. Frankfurt: *Verlag für Polizeiwissenschaft*, 2006. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2., s. 6. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013.

MELOY, J. R.. *The psychology of stalking: clinical and forensic perspectives*. San Diego: Academic Press, 2001.

MULLEN, Paul E. *Stalkers and their victims* [online]. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=377920>.

PATHÉ, Michele. *Surviving stalking* [online]. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2002 [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=217963>.

POWELL, Anastasia a Nicola HENRY. *Sexual violence in a digital age*. London: Palgrave Macmillan, 2017.

PROVAZNÍK, Jan. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

SCHNEIDER, H. J. *Internationales Handbuch der Kriminologie*. Bd. 2. Berlin: De Gruyter Recht, 2009.

SEKOT, Aleš. *Úvod do sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

SHERIDAN L., HOFFMANN J.: Eine britische Online Befragung von Opfern von Stalking. *Praxis der Rechtspsychologie*, 2005, Heft 2, s. 213-221. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008.

SVOBODA, Karel. 2.3 [Ochrana před tzv. stalkingem]. In: SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.

ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 88 [Důvody nařízení a postup]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

ŠÁMAL, Pavel, ZEZULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav. *Obecně k předběžným opatřením*. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 405, marg. č. 3.

ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 88a [Údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

TRNĚNÁ, Klára. § 405 [Rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020.

VANGELI, Benedikt. § 44 [Podmínky a náležitosti vykázaní]. In: VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008.

VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9.

VÁLKOVÁ, Helena. § 354 [Nebezpečné pronásledování]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém trestním zákoníku „Stalking“. In: VANDUCHOVÁ, Marie. (ed.); GŘIVNA, Tomáš. (ed.). *Poceta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008.

VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2016.

VITOUŠOVÁ, Petra a kol. *Pronásledování – hodnocení a řízení rizika (metoda SAM) v poradenské praxi Bílého kruhu bezpečí*. Praha: BKB, 2007.

2. Odborné články

BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking – nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*, 2014, č. 20.

BURGESS A.W. et al. Stalking behavior within domestic violence. *Journal of family violence*. 1997, č. 12.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004.

DAVIS, K. E., ACE A., ANDRA M. Stalking perpetrators and psychological maltreatment of partners. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2.

DRESSING H., MAUL-BECKER, H., GASS, P. Forensisch-psychiatrische Begutachtung bei Stalking. *Neue Strafrechtszeitschrift*, 2007, č. 5, s. 253–255. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2.

DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 10.

HOFFMAN, Jens. Stalking. Polizeiliche Prävention und Krisenmanagement. *Kriminalistik*, 2003, č. 12.

HOFFMANN, Jens. *Menschen entschlüsseln*. München: mvg Verlag 2016. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jak zacházet s agresí na pracovišti, případně s navazujícím stalkingem a domácím násilím? *Právo a rodina*. 2018, roč. 20, č. 2.

HORÁKOVÁ, Monika. Stalking – první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 10.

IMŘÍŠKOVÁ, R., PODANÁ Z. Prevalence a charakteristiku stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 4.

JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5.

KUCHTA, Josef. Aktuální problémy počítačové kriminality včetně její prevence. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 1.

KLESNIAKOVÁ, Jana. Význam dohodovacieho konania pre obeť nebezpečného pronásledovania a úvahy de lege ferenda ohľadom posilnenia ich procesnej ochrany. *Právní rozhledy*, 2015, č. 21.

MCGRATH MICHAEL, CASEY EOGHAN. Forensic psychiatry and the Internet: Practical perspectives on sexual predators and obsessional harassers in cyberspace, *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 2002, 30.

MULLEN, Paul E., PATHE, Michele, PURCELL, Rosemary at. al. Study of stalkers. *American Journal of Psychiatry*, 1999, č. 156.

MUSIL, Jan. Oběť trestného činu. In: GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

ROUBALOVÁ, Michaela, KOSTELNÍKOVÁ, Zuzana, PEŠKOVÁ, Martina, HOLAS, Jakub. Péče o oběti trestných činů – dílčí výsledky z výzkumu obětí. *Trestněprávní revue*, 2018, č. 7-8.

STADLER, L. *Ex-Partner-Stalking im Kontext familienrechtlicher Auseinandersetzungen*. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2009. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Expartner stalking a jeho podoby*. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 2.

SÝKORA, Michal. *Trestní postih cyberstalkingu*. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica* [online]. Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, (4) [cit. 2023-05-04].

ŠÁMAL, Pavel, KORBEL, František. *Trestněprávní postih nebezpečného pronásledování, tzv. stalkingu*. ASPI, 2009.

RADOSEVICH AMY C. *Thwarting the stalker: Are anti-stalking measures keeping pace with today's stalkers?* *University of Illionis Law Review*, 2000.

VISINGER, Radek. *Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou*. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 11.

3. Elektronické zdroje

BÁRTOVÁ, Eliška. *Vrah splnil svůj slib*. In: *Respekt* [online]. Respekt Media a.s., 2003 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2003/32/vrah-splnil-svuj-slib>

BENEŠOVÁ, Jana. *Stalking: dejte si pozor!*. In: *Bílý kruh bezpečí* [online]. Look, 2008 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>

Bílý kruh bezpečí [online] [cit. 2023-11-22]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>

Cambridge Dictionary [online] [cit.2023-03-27]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cyber-flashing>.

ČOPJAKOVÁ, Kateřina. *Dlouho ohlašovaná vražda*. In: *Respekt* [online]. Respekt Media a.s., 2007 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2007/33/dlouho-ohlasovana-vrazda>

FRYDECKÁ, Lucie. *Proboha, ať už mi dá pokoj!*. In: *Bílý kruh bezpečí* [online]. MF Dnes, 2007 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/aktuality/n111-z-tisku-proboha-at-uz-mi-da-pokoj/>

Statistické přehledy kriminality za rok 2010 až 2024 – Statistické přehledy kriminality: Policie ČR [online] [cit.2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Statistická data Ministerstva spravedlnosti za rok 2016 až 2022 – Jaktrestame.cz: Aplikace jaktrestame.cz [online] [cit.2024-03-01]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

4. Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 193/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 218/2009 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

5. Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1333/2013-45

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 3 Tdo 435/2014-20

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2014, sp. zn. IV. ÚS 520/14

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 7 Tdo 1178/2015-24

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 3 Tdo 1625/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 8 Tdo 178/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 4 Tdo 414/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2020, sp. zn. 8 Tdo 866/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, sp. zn. 8 Tdo 1112/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2021, sp. zn. 8 Tdo 449/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 4 Tdo 1323/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1192/2021

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 23 Co 72/2022

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 8. 2022, č. j. 34 A 2/2021-24

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2023, sp. zn. 11 Tdo 10/2023

Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2023, sp. zn. IV. ÚS 596/23

Colorado v. Sullivan, 53 P 3d 1181

H.E.S. v. J.C.S., 175 NJ 309 (SC NJ 2003)

6. Ostatní zdroje

Stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 23. 1. 2017, sp. zn. 6097/2015/VOP.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 97/2010, o systému psychologické pomoci obětem trestné činnosti a obětem mimořádných událostí.

Úmluva Rady Evropy o o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí ze dne 11. 5. 2011 (Istanbulská úmluva).

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), č. 45/2013 Dz.

Název diplomové práce

Fenomén stalkingu – trestněprávní a kriminologické aspekty

Abstrakt

Tématem diplomové práce je „Fenomén stalkingu – trestněprávní a kriminologické aspekty“. Dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), který v ust. § 354 zavedl skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování. Diplomová práce představuje fenomén stalkingu jako specifický druh násilí v celospolečenském kontextu a poukazuje na vybrané problematické a potenciálně rizikové aspekty spojené s tímto fenoménem, resp. s trestným činem nebezpečného pronásledování.

Předkládána diplomová práce je členěna na tři základní části, a to charakteristika a historický vývoj stalkingu, trestněprávní aspekty stalkingu a kriminologické aspekty stalkingu. Cílem první úvodní části práce je definování stalkingu, shrnutí významných milníků ve vývoji tohoto fenoménu a pochopení podstaty tohoto škodlivého jednání.

Druhá část, zaměřená na trestněprávní aspekty stalkingu, pro úplnost představuje i právní úpravu v rámci mimotrestních norem. Klíčové kapitoly této části se věnují trestnému činu nebezpečného pronásledování a s ním souvisejícím vybraným otázkám. Pozornost je v rámci těchto otázek zaměřena zejména na sporné zákonem nedefinované pojmy, které činí potíže v aplikační praxi nebo např. na fenomén cyberstalkingu, jehož význam by neměl být podceňován. Představeny jsou rovněž vybrané instituty trestního práva procesního. Závěrečné kapitoly shrnují statistická data Policie České republiky a Ministerstva spravedlnosti České republiky k dané problematice a srovnávají českou právní úpravu stalkingu s právní úpravou v dalších státech evropské kontinentální kultury.

Třetí část, zaměřená na kriminologické aspekty stalkingu, vysvětluje jeho příčiny a motivy jeho pachatelů. Tato část představuje jak osobu pachatele stalkingu, tak jeho oběti. Zvláštní pozornost je věnována ex-partner stalkingu tvořící až polovinu všech případů stalkingu. V rámci této části jsou dále představeny strategie eliminace stalkingu a doporučení jak pro samotné oběti stalkingu, tak pro širokou veřejnost a orgány činné v trestním řízení při kontaktu s tímto druhem obětí.

Klíčová slova

Stalking

Nebezpečné pronásledování

Trestní právo

Title

The phenomenon of stalking - criminal law and criminological aspects

Abstract

The topic of the thesis is "The phenomenon of stalking - criminal law and criminological aspects". On 1 January 2010, the new Penal Code (Act No. 40/2009 Sb.) came into force, which introduced the criminal offence of dangerous stalking into the provision § 354. The thesis presents the phenomenon of stalking as a specific type of violence in a society-wide context and points out selected problematic and potentially risky aspects associated with this phenomenon, or with the crime of dangerous stalking.

The thesis is divided into three main parts, namely the characteristics and historical development of stalking, criminal aspects of stalking and criminological aspects of stalking. The aim of the first introductory part of the thesis is to define stalking, to summarize the significant milestones in the development of this phenomenon and to understand the nature of this harmful act.

The second part, focusing on the criminal aspects of stalking, also presents, for the sake of completeness, the legal regulation within the framework of non-criminal norms. The key chapters of this part deal with the offence of dangerous stalking and selected related issues. Within these issues, attention is focused in particular on controversial concepts not defined by law, which cause difficulties in application practice or, for example, on the phenomenon of cyberstalking, the importance of which should not be underestimated. Selected institutes of criminal procedural law are also presented. The final chapters summarize statistical data of the Police of the Czech Republic and the Ministry of Justice of the Czech Republic on the issue and compare the Czech legal regulation of stalking with the legal regulation in other countries of continental European culture.

The third part, focusing on the criminological aspects of stalking, explains its causes and the motives of its perpetrators. This part introduces both the person of the perpetrator of stalking and his victim. Particular attention is paid to ex-partner stalking, accounting for up to half of all stalking cases. This section also presents strategies for eliminating stalking and recommendations for both the victims of stalking themselves and for the general public and law enforcement authorities when dealing with this type of victim.

Key words

Stalking

Dangerous pursuit

Criminal law

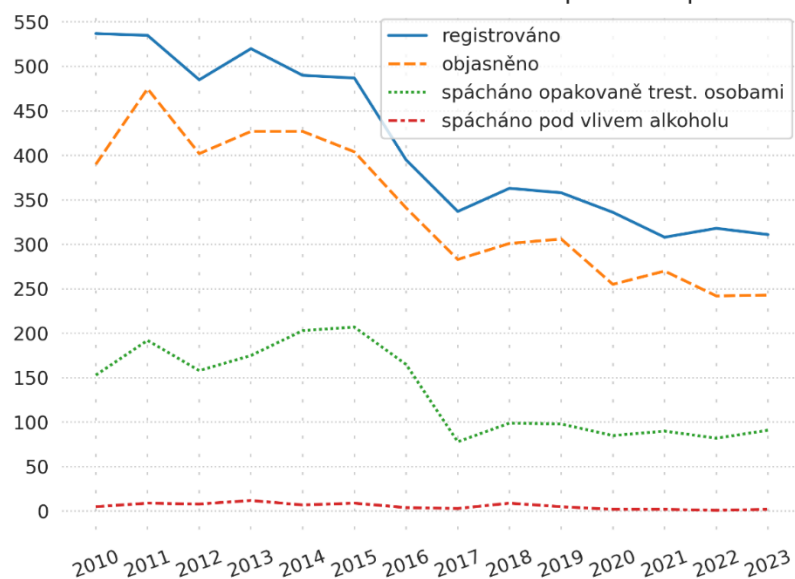
Seznam příloh

- Příloha č. 1 Statistická data Policie České republiky k trestnému činu nebezpečného pronásledování
- Příloha č. 2 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle pohlaví
- Příloha č. 3 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle předchozího odsouzení
- Příloha č. 4 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle souběhu s jiným odsouzením
- Příloha č. 5 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle základní nebo kvalifikované skutkové podstaty
- Příloha č. 6 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – druhy ukládaných trestů
- Příloha č. 7 Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – délka ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody

Příloha č. 1

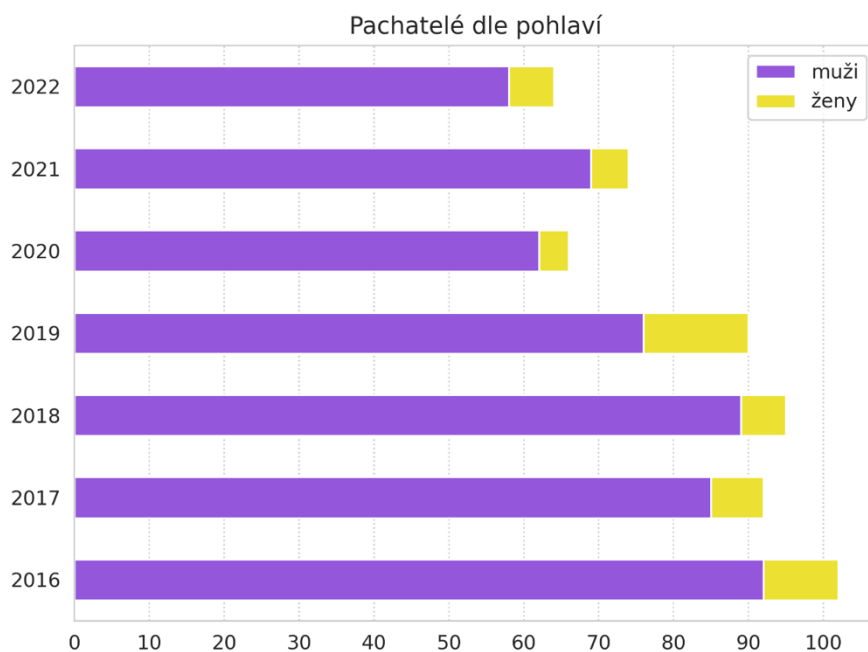
Statistická data Policie České republiky k trestnému činu nebezpečného pronásledování²⁷³

Statistická data PČR k trestnému činu nebezpečného pronásledování

Příloha č. 2

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle pohlaví²⁷⁴

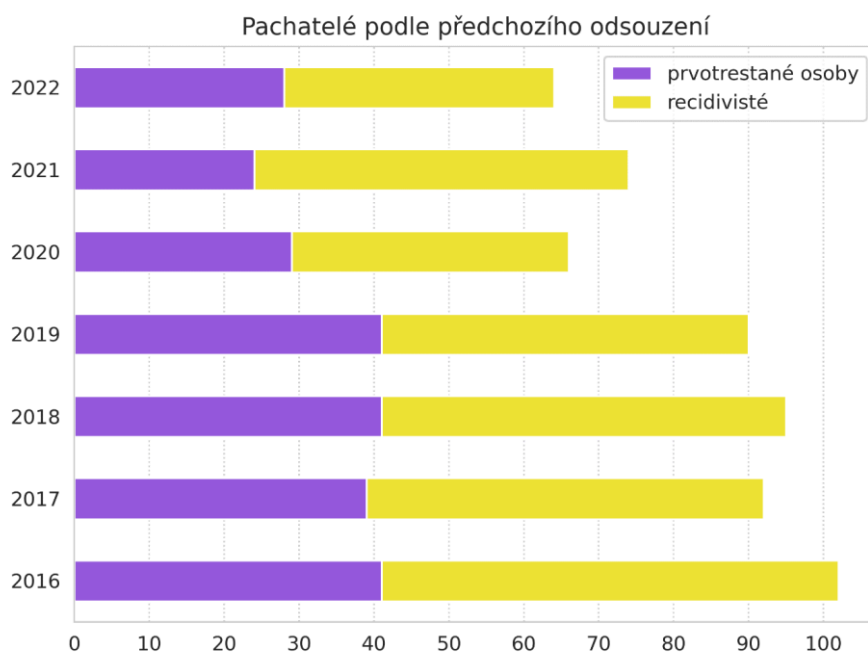

²⁷³ Statistické přehledy kriminality za rok 2010 až 2024 – Statistické přehledy kriminality: Policie ČR [online] [cit.2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

²⁷⁴ Statistická data Ministerstva spravedlnosti za rok 2016 až 2022 – JakTrestame.cz: Aplikace jaktrestame.cz [online] [cit.2024-03-01]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

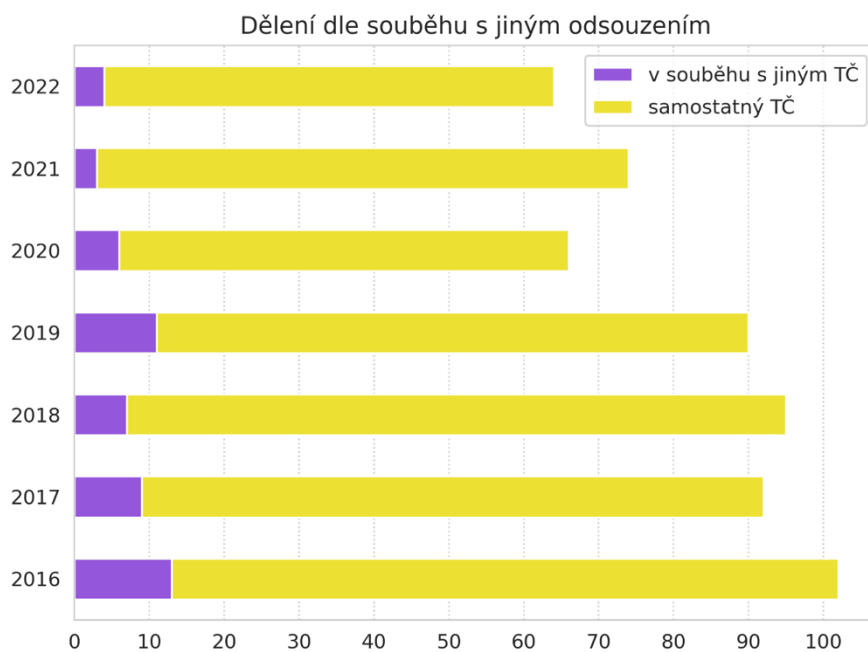
Příloha č. 3

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle předchozího odsouzení²⁷⁵

Příloha č. 4

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle souběhu s jiným odsouzením²⁷⁶

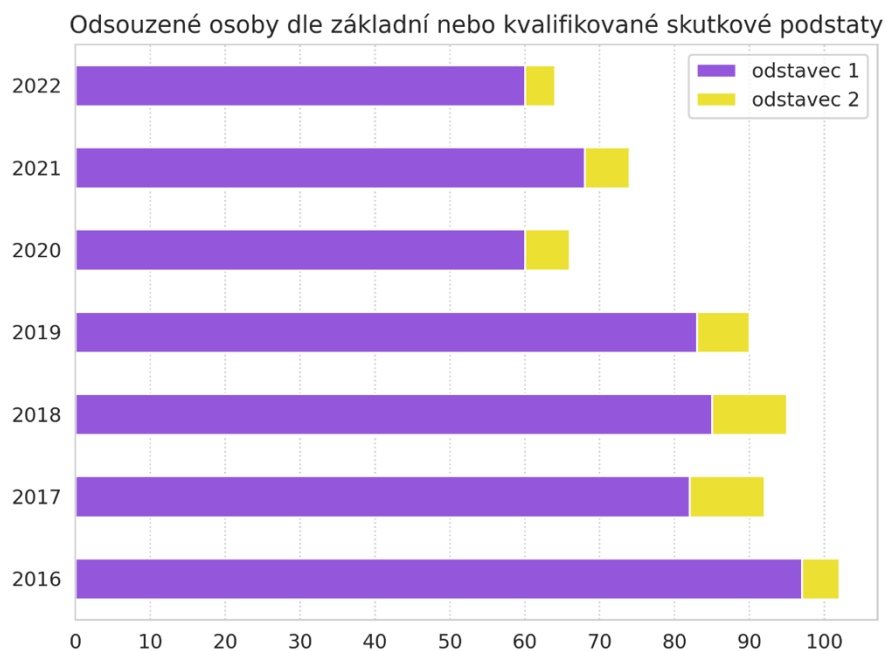

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

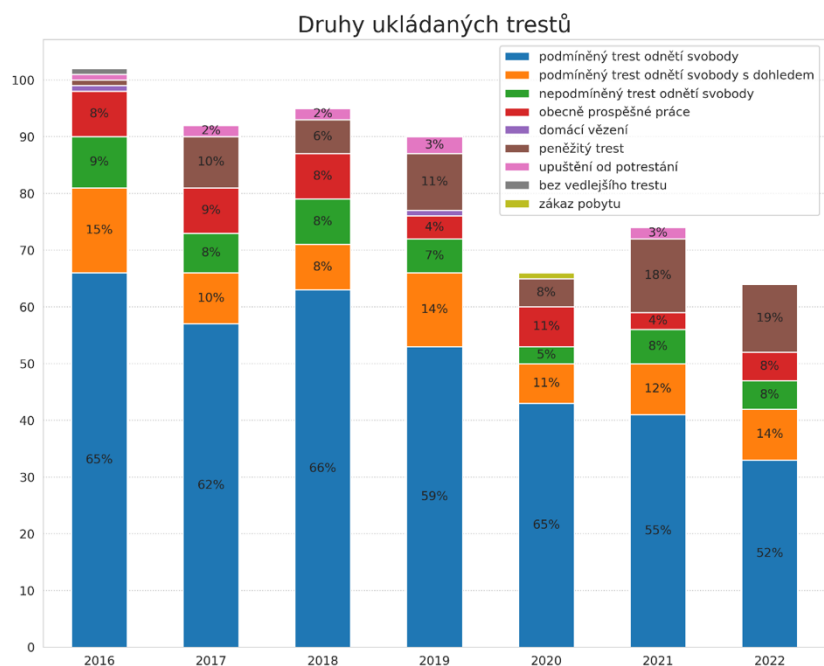
Příloha č. 5

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – pachatelé dle základní nebo kvalifikované skutkové podstaty ²⁷⁷

Příloha č. 6

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – druhy ukládaných trestů ²⁷⁸

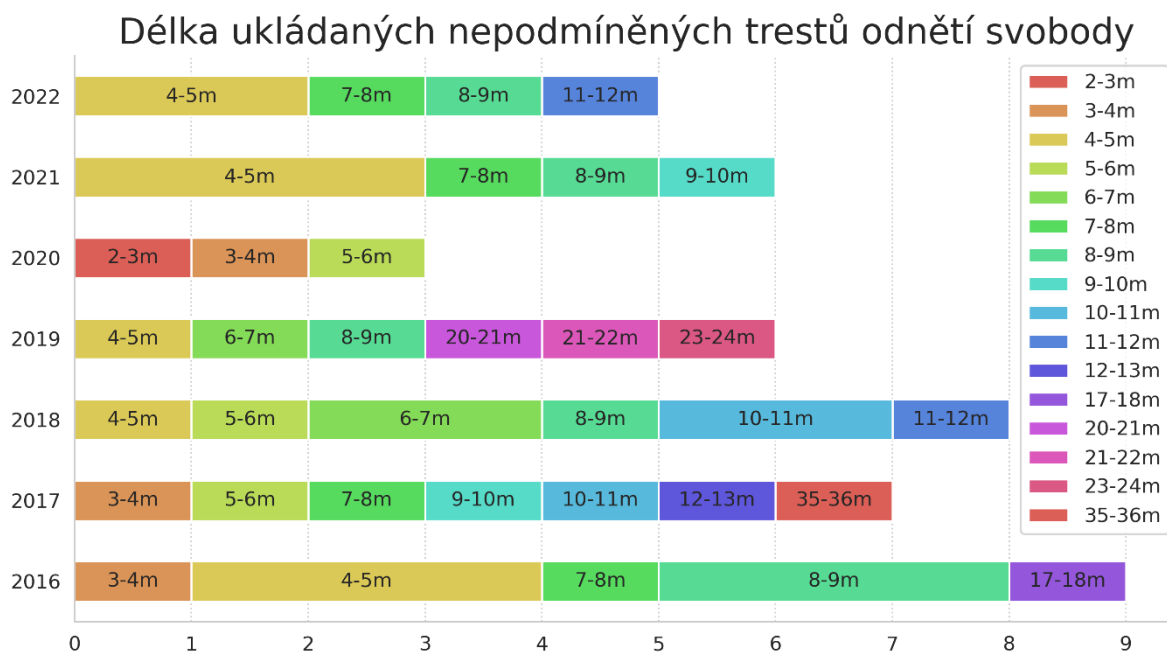

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Tamtéž.

Příloha č. 7

Statistická data Ministerstva spravedlnosti České republiky – délka ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody²⁷⁹

²⁷⁹ Tamtéž.